

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 korona.
VEDEKÉN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 minden sorra ..... 20 fillér.
 minden következéskor ..... 16 fillér.
 Egyévi politikai ..... 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
 Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Vasárnap június 4.

Papok és Léviták.

Arad, június 3.

Milyen jók is az ünnepek! A fontoskodások írójának, a vezércikk-napszámoknak nem kell parlamenti beszédekkel foglalkozni, nem kell apró hősök tucat mondatait jelentős kinyilatkozásokká avatni, hanem visszatérhet az íráskor legszebbjéhez: a Testamentumhoz. Talán a politikától csömörlött meg, aki elsőül fordult a bibliához, ünnepi cikkírás közben, s azóta ezt hagyományyá tette. Minek is kerülnök ezt a sablont? Az eredetiségek kergetése teszi végül eredetivé a kopottat, a használtat.

Hagyjuk tehát a véderővitát, amelynél a Justh-párt újra kijelenti, hogy felfordítja a parlament szekerét, s amelynél azt megint nem fogja megtenni. És bujjunk a Károli Gáspár nyelvén oly kedvesen szóló biblia lapjai közé, amelynek nem lehet olyan verse, ahonnan aktualitást ne mérhetnénk.

25. Es ime egy Törvénytudó felkele, kísértvén őtet és mondván: Mester! mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem?
26. Ő pedig monda annak: A törvényben mi vagyon megírva? mint olvasod azt?
27. Ama pedig felelvén, monda: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből; és a te felebarátodat, mint tenmagadat.
28. Monda pedig annak: Jól feleled, ezt műveled és élsz.
29. Ama pedig akarván magát igazítani, monda Jézusnak: de kicsoda az én felebarátom?
30. Jézus pedig felelvén, monda: Egy ember megyen vala alá Jéruzsálemból Jérikhóba és találkosék tolvajokra, akik azt megfosztván és megsebesítvén, elmenének, azt holtelevenen hagyván.
31. Történet szerint pedig megyen vala alá az n az aton egy Pap, ki azt látván, elkerülé.
32. Hasonlatosképen egy Lévíta is mikor oda arra a helyre ment volna és azt látta volna, elkerülé.
33. És egy Samaritánus is pedig mikor az aton menne, juta a helyre és azt látván könyörületességre indula.
34. És járulván hozzá, békítőzé annak sebeit, olajt és bort töltvén azokba, és azt felhelyeztetvén az ő barmára, vivé a vendégfogadó házhoz és annak gondját viselé.
35. Másodnapon pedig el akarván menni, két pénzt kivéven, adá a Gazdának és monda

neki: Viselj gondot erre és valamit ezen felül reá költesz, én mikor megtérendek megadom néked.

36. E három közül azért ki láttatik néked, hogy felebarátja volt annak, aki a tolvajoknak kezekbe esett vala?

37. Ama pedig monda: Az aki könyörült ő rajta. Monda pedig Jézus: Eredj el és te is akképpen cselekedjél.

Lukács, X. rész.

Törvénytudó törvényt hozó és törvényt tanuló urak, akikhez egyébkor is szólunk e helyen: az aktualitáshoz simuló mondani valókat ezekben elmondotta a biblia. Abba a hibába, amelybe a példázat szerint a pap és lévíta esett, beleestek sokan a mai papok is. és verük hibáznak a mai léviták, akik alatt a papokhoz legközelebb álló nemzetséget kell érteni. Mert a pap, aki a Jeruzsálem—jerichói országuton a sebesültet látta, s nem segített rajta, bizonyosan így gondolkodott:

— Mi közöm ehhez az emberhez? Nem tartozik az én községemhez, sőt bizonyára nem is egyházambeli. A zsolozsmaolvasásnál sohase láttam. Különben is s'etnem kell, nehogy a szombatot köszöntő áldozat-adásról lekéssem.

A lévíta pedig alighanem ezért haladt el közömbösen a vérében nyöszörgő mellett:

— Semmi jelet sem látok rajta, amiből azt látnám, hogy hitbéli és meggyőződésbéli közössége lenne velem. Ha baja van, majd ráakad az ő népe. Törődjék mindenki a maga fajtájával és nemzetségével, s akkor rend lesz a földön. Különben is nem szabad sokat mulasztanom, másképp elmaradok három imádsággal az esti ájtatosságnál.

A szamariabeli ember azonban elmaradt a szombat esti imádságtól, nem lehetett jelen az Urnak adott áldozatnál, sőt pénzt vón kezébe, amit ünnepnapon különösen tilt az Írás. Bizonyára meg is szólták ezért a pogányságért, akik a dolgáról halottak.

Papok és Léviták, a kik nem tekintenek mindenkit felebarátjuknak, akikkel szemben egyenlően bánnának el, — ezek a mai klerikalizmus bűnösei. Mert a klerikalizmus ott kezd igazságtalanná válni, a mikor felekezet szerint különbözteti meg az embereket; ott követ el hibát, a mikor az egyik felekezet részére több jogot, több díszet, több megbecsülést és több vagyont követel, mint a többi részére, s ott lesz vétkessé, a mikor a más felekezet ellen szabaddá bocsátja a gyűlöletet. A pap,

aki azt mondja: „az ifjusághoz, az iskolához első sorban nekem van jogom“, a lévíta miniszteri tanácsos, aki nyíltan vallja: „az állami állásokba mindenek előtt a kongregációk embereit tes em be, mert azok az én felekezetemnek erősségei,“ — a pap, aki a szabadságot és a jogokat megtagadja azoktól az egyesületektől, amelyek az ő hatalmát nem ismerik el, a képviselő-lévíta, aki bucsujáró helyre csődített tömeg előtt a más felekezetek ellen haragot gyújt; mindezek bűnösei a klerikalizmusnak. Ez nem a hitnek, nem az erkölcsnek védelme. Mert ha csak a hitelenség ellen kellene küzdeni, akkor nem lenne ok arra, hogy a hitelenség ellen az iskolákban ép a katolikus kongregáció katonáit küldjék, holott a református, görög keleti, zsidó tanár ez annyira gyűlöltje lehet az istentelenségnek; ez nem a veszendő erkölcs mentő-akciója, mert az erkölcsöt mindenik vallás, amelyet a törvény bevett és elismert, egyformán tiszteli, fejleszt és ápolja. S nem hivatkozhatnak arra se joggal, hogy ez a katolikusokat védő mozgalom, mert ebben a mozgalomban előbb voltak a védők, a Molnár Jánosok, a Huszár Károlyok, a Polónyi Gézák, s csak azután toborozták maguk köré az embereket, akikkel az üldöztetés, a megbánás fájdalmát akarják megéreztetni. A kinek semmi baja nincs, azzal megértetik: ha a néppártnak kevesebb mandátuma lesz, hát azzal a jó katolikus meg van a hitében háborítva.

Nem akartuk mindezeket elmondani. Ujnak se új dolgok, a meggyőzés is nehezen menne azokkal szemben, akik tülontul belejutottak az elfogultságba. A klerikalizmus utját Magyarországon megakasztani nagyon nehéz s ha ez sikerül is, bizonyosan nem az ünnepi cikkeken fog mulni. És ami harc, annak meg kell vívódnia, bármennyire kedvesebb is előttünk a békének, a megértésnek, az ellentétek középrehozásának eszméje. Hanem ép olyan oldalról, ahonnan a legtöbb gyűlöletet hirdetik, azt hangoztatják, hogy a hitelenség növekedésében a sajtó is hibás. Mi nekünk nincs okunk ebből a vádból akármennyit is magunkra venni. Hanem ép ezért alkalomszerűnek találtuk, hogy amikor papok és léviták közül egyre többen feledkeznek meg Jézus tanításáról, — akkor, ünnepi reggelen, a sajtó legyen a prédikátor, amely a bibliából vett penzum szerint az emberek igazi kötelességét magyarázza és a hit nevében megtaposott felebarátai szeretetet oltalmába vegye.

A politikai tüzhelyről.

(A közvélemény és a véderőreform. — A horvát kérdés. — Az ellenzék multja és jövője.)

— Fővárosi levél. —

Budapest, jun. 3.

A közvélemény legélesebben kifejezett egyik új vonását a könnyen izgulás és a túlzásra hajlás jellemzi — Európaszerte. Mindnyájan érezzük, hogy a láthatatlan, megfoghatatlan jelenségek ama titokzatos világban, melyet az egymástól annyira elütő nemzetek lelke alkotnak, valami megváltozott. A politikai események, az irodalmi izlés, az erkölcsök mindenütt ez új gondolatoknak és érzéseknek erejéről tanuskodnak. A közvélemény, melyben valamely közösség lelke kifejezését nyer, időnként változik, néha egy nemzedék folyamán, olykor egy nemzedék életében többször és ezek a változások a nép életének legfontosabb jelenségei közé tartoznak. E lélek tartalmát adják azok a gondolatok és érzések, melyeket a közönséghez tartozó egyéneknek többsége egy adott időpontban kifejez. Azonban a könnyen felizgulás és a túlzásra való hajlam utóbbi decenniumának jelenségei közben valók, amely jelenségek Európaszerte össze vannak kötve valami önhittséggel és minden nemzetnek a tulajdon fölényére való hivatkozással, tagadhatatlanul jelentkezik már az erkölcsök és nézetek megfinomodásának olyan harca is, amely a nacionalista áramlatok erősebb fellendülését kíséri szokta: az idealizmus és a brutalitás ellentéteinek harca. Előbb ugyan úgy látszik úgy kellett annak lenni, hogy a nacionalista fölénykedések hullámverése tisztítsa a szélsőséges partokat. A viszony gazda és munkás, felső és alsó osztály, gazdag és szegény, kormány és nép közt sokkal több tekintettel van mindenre, mint a múlt század második felében. A viszony, éppen a harc hevében, kezd sokat veszíteni előbbi zordonságából; a harc, mely csak pillanatokig lehet mérges, hozzájárul az emberi máltóság egy finomabb megérezéséhez, mely minden osztályt áthatott. Ime a lezsentrizett magyar parlamenti többség is, amidőn az ország védőereje nagy nemzeti érdekhálózatának gondos megszövéséhez hozzáfogott, az első szempont amit e munkája során kidomborít, az, hogy a középkori

katonai szellemet előli és új, modern és humanitárius tartalmat kért, várt és kapott az új véderőreformban. Mikor beszélt, mikor beszélhetett katonai és igazságügyi minis. ter. úgy, ahogy mostanában Hazai és Székely beszélni szoktak a véderőreformunk kérdéseiről és intencióiról. Ne bolygassuk hát talán azt a szélsőségekbe sodort nacionalista felbuzdulást, amely nálunk is kiváltotta a közvélemény mélyén élő általánosabb, emberibb érzéseket. A való élet amugy is követeli, hogy katonai téren előbb humanistáknak kell lennünk, hogy aztán nacionalistákká lehessünk. És nem megfordítva. Mert a megfordított sorrend csak szétforgácsolja a nemzeti erőket. Ellenben az egyenes, az emberileg logikus sorrend csak tömörítheti a közvéleményt. Nem lehetett volna nemzetileg értékes egy véderőreform, ameddig emberi szempontból nem lett azzá . . .

*

A horvát kérdést szeretnék a zágrábi koalíciók még mindig úgy feltüntetni, mintha rajtuk fordulna meg minden és kívülök nem történhetnék semmi. Recte, hogy nélkülök nincs rend. És nagy fífikusan a rend áráért a bán fejét követelnék, holott ezzel az árszabással csak éppen azt a bekövetkező és megérett faktumot akarják leplezni, hogy ők minden bán-kérdéstől eltekintve a politikai pályájuk lejtőjének legalsó jára jutottak és már csupán a súlyosztó megnyitásának időpontjától függ, hogy mikor tűnjenek el egészen a szinterről. Ez a sorsuk eldöntetett, már régen: nem ma, sem tegnap. Eldöntetett, amikor Héderváry nyolc esztendővel szelött lett miniszterelnökké és e faktum hatása alatt még a fejüket sem merték felütni — az ismeretlenségből. Eldöntetett tehát már olyankor, amikor azért nem jelentkezhetek, mert jelentkezniök lehetett amikor Héderváry annak idején lezorított a vezető szinterről. Eldöntetett végül, ma amidőn az ismeretlenségük idejének új helyzetébe pottyantak bele Héderváry új possibiliásával. Azt már nem kell tüzetesebben fejtegetnünk, hogy a dualizmus kereteit feszegető horvát koalíció milyen veszedelmet jelent a magyar nemzeti egység szempontjából — ma már ezt ők még csak nem is leplezik. És hogy ezzel az irányzattal szemben miért jelenti az ő végromlásukat a Héderváry-rezsimje; ezt megmondja világosan egy olyan horvát politikai egykori nyilatkozata, akivel szemben Héderváry éppen e nyilatkozat-tétele idején egyáltalán nem volt olyan viszonyban, hogy a politikusnak oka lehetett volna

róla jól mondani. Pusztán az igazságérzete sugalmazta a véleményét. Krsujavi, volt horvát közoktatásügyi osztályfőnök, akkor (disgráciában) a zágrábi egyetemen a művelődés történet tanára, egy újságíró által megkérdéztetvén Héderváry politikai intencióit illetőleg, ezeket mondta:

„Az én véleményem gróf Khuen-Héderváryról nem lehet nagyon objektív, mert szeretem őt. Igaz, hogy boldogtalan ez a szerelem, mivel nem lel viszonzást és a boldogtalan szerelem azonkívül még erősebb is, mint a boldog: annál is inkább, mert én benne a szellemes, világos fejű, sokat olvasott, finom műismerőt, szóval az embert szeretem és csak azután a kitérő politikust. Ezért hát talán a politikusról objektívebben tudok beszélni és reaszumálva véleményemet Magyarország és a monarchia legjobbban felfogott érdekei szempontjából én nálánál külön magyar-horvát politikust nem ismerek. Volt a kalmam érzületét még abból az időből megismerni, amikor gráciájában voltam és tudom, hogy Magyarország üdvét ő nem abban látja, hogy egy nemzeti-ségi zavaroktól győtrött Balkán állammá süllyedjen. Mert neki szent az Auszriával való közösség abban a formában, ahogy ezt Deák formulázta s ebben látja Magyarország üdvét. Ebben a kérdésben nincs gróf Khuen Hédervárynak hátsó gondolata, s nincs semmiféle hajlandósága ezt a közösséget akár lazítani, akár szorosabbá tenni.“

Ez a nyilatkozat tehát már a horvát-koalíció ismeretlenségének idején hirdette, hogy ennek a koalíciónak csak Héderváry nélkül lehet taktikázni a dualizmus ellen, Héderváryval együtt — soha. . . És ezért magyar nemzeti érdek, hogy Héderváry horvát politikája olyan mederbe folyhasson tovább, mint amilyen mederben folyt addig, amíg mások bele nem kontárkodhattak az ő dolgába.

*

Az ellenzék egységességéről ma már senki sem beszél. A sokféle színnel mázolt partokat talán még a nyári hőség sem lesz képes többé összeolvasztani. Sőt éppen a szezonszerűséghez híven a párteretek színes falai feltűnően kezdenek hasonlítani Steel fagy-laltházának külső képéhez. Ez a ház úgy festett, mint a formába öntött nápolyi fagyalt, váltakozó eper és vanília rétegekkel, kávészínű zsalugatereivel. Smaragd színű, platánlombozatu háttérbe volt belillesztve a házikó, úgy hogy az országut felől mintha a szép darab fagyalt izlésesen zöld levelekre lett volna tálalva. No

Két kis történet.

Írta: Herczeg Ferenc.

I. Lószőr-vitéz.

Nem jó, ha az ember régmúlt idők emlékei közt kótorász; a visszajöhetően letűnt napok lehellete bolondos gondolatokat kelt a legjózanabb főben is.

Mikor a multkoriban ki kellett hurcolkoddunk régi családi házunkból, a padlás egy sötét zugában, a kéménykürtő mögött, vesszőből font bölcsőre akadtam, mely színülög tele volt elsárgult írományokkal, elfakult rongyokkal és cifra gyermek-cókmókkal.

A sok tarka-barka holmi közt turkálva, egy bőrből készült huszárra bukkantam, melynek láttára egy csapásra fölelevenedik agyamban a gyermekkor szunnyadó emlékei s csillogó pillangók felzavart rajaként nyüzsögtek körül.

A lószőr-vitéz! Mennyi bűvös emlék, mennyi gyermekes vágy, tularadó boldogság, fájdalmas csalódás fűződik hozzá!

Kezembe vettem a huszárt s megtisztítottam a portól és a pókhálótól. Az idő ugyan csak megviselte. Arca förtelmesen össze volt mázolva, orra hiányzott; kopott, foszladozó egyenruhája alól itt is, ott is előkukkantak a drótbordák és a lószőrtöltelék; hanem azért a kétarasnyi legény merev szemével keményen és marconán tekintett rám, mint egy rokkant vitézhez illik, ha huszonöt év múlva viszont látja régi generalisát.

Eszembe jutottak a kemény tusák, amelyeket együtt végigvagdítottunk a baromfiudvar porondján. . . Hej! hogy rebent szét ez a fel-fuvalkodott pulykanépség, ha szilaj harci rivalgással közeje nyargaltunk!

De nemcsak vad harciszomj gyakran nemes lovagiasság is hevítette szívünket. Mikor vörös cicánk egy izben három napig se mutatkozott a konyhában, daliás fogadalmat tettünk, hogy nem eszünk és nem iszunk, míg barát-nőnket vissza nem hozzuk. Elevenen vagy holtan.

Utra is keltünk, kalandos fölfedező utra. Leszálltunk a föld sötét gyomrába, a hűvös pincébe, hol kísértetiesen kongó hordok között a mama téli repái rügyeznek, s szűk résen át haránt leszűrődő fénycsáv emlékeztet csak a napsütötte felvilágra. Bátran felnyomultunk a szénapadlásra, hol a homályban zizegő széna között cincogó patkányok surrannak. . . A macskát végre a fáskamrában fedeztük fel, őt apró cica társaságában, melyeket szeretettjesen nyalogatott.

Ej, minő más, minő egészen más is volt akkor minden!

Egy év volt a végtelenség, a világ határa a szőlősdombig terjedt, a ház birodalom, az udvar tartomány volt; a galambducot szédítő magas toronynak néztük, a tüzhely alatt hamulyukat barlangnak.

A nap eseménye a szinben talált tyuktojás, vagy a vizes vályuba tolazkodott förtelmes béka volt; egy fényes dolmánypityke, vagy egy réz patronhüvely birtokában gazdagoknak éreztük

magunkat; egy betört ablaküveg kész katasztrófa volt.

Ha új játékot kaptunk, elkérkedtünk vele a baromfi-udvar lakói előtt, melyek aztán jelentőségteljes kotkodácsolással és irigy hápogással nyilvánították véleményüket. Az eresz alatt fészkelő fecske a mi fecskénk volt, a szomszéd verebeit szitákokkal fogadtuk, ha háztetőnkre mertek ülni.

A szobabutorok néma, de értelmes lények voltak, s ha rossz kedvünkben megrugtuk az asztalt, utólag titokban megsimogattuk, hogy kiengeszteljük.

A farkát csóváló komondor, a dormogó kandur elkényeztetett cselédeink voltak, akik bizalmasan dörgölöztek hozzánk, s szigorú hangon adott parancsainkat tettetett alázattal, de asítva és lézengve teljesítették.

A kut mélyéből csodálkozó és kíváncsi gyermekfejek kandikáltak fel, a mama befőttes üvegeit a fekete ember őrizte, akiben nem igen hittünk, de azért mégis féltünk tőle.

A nap, az Istenadta nap, csak azért süttött oly melegen, hogy a kert fűvében hemperegessünk, — az eső azért szakadt, hogy papirsajkáinkat usztassa.

Az est homályában a ház előtt hajszoltuk a haragosan bugó bogarakat, ha pedig a harangok elkongatták az est áldását, egyszerre csodálatos zsibadás szállta meg tagjainkat és felkiváncsoltunk a mama puha ölébe, ahol ketten is elfértünk. Egy ideig még a fényes holdra bámultunk, melynek tányérjában ott áll az

a zöld háttér itt természetesen Justhék titkos reménykedésének színét képviselhetné, szemérmes elleplezéseül annak a sóvárgó vágyakozásnak, hogy immár végre sikerülhessen a választójog paripáján elérniük az ígért ama földjére, ahová a bank el nem vezette őket. E cifra palota külső színei képviselvén a belső egységet vajjon milyen színvegyülékké olvad majd fel a belső tartalom a külső színekkel, amikor a nyár tikkasztó ereje ránehezedik erre a palotára? Hisz mivé olvasztotta a mult esztendő nyári hevében a nemzet kijózanodása, éppen most egy esztendeje, az általános választások napján, az egykor nagy fagyaltházat, amelyet a koalíció idején is csak a vezérek és partok egymás iránti gyűlölködésének jégkérge tartott meg keménységi állapotában. Ama nevezetes június elseji napon, melynek eljövételén a bankagítáció oly sikeresen fáradozott, leolvadt erről a fagyaltházról minden külső ciráda: ami még megmaradt belőle, az csak éppen sokszínűsége jellegzetes volta, amit ma is az egymásiránti érzések hideg jege véd meg az összeolvadástól...

Életmentés.

A züllött és büntetett gyermekek védelme.

Irta: Edelsheim-Gyulai Lipót graf.
az Országos Gyermekvédő Liga elnöke.

A gyermekek megmentése ma ugyyszólván a legfontosabb társadalmi probléma, mert a jövő nemzedék fejlődése attól függ, hogyan tudjuk megakadályozni a gyermeket a züllésben.

Minden olyan fiatalokot, akinek nincsen családja, valakinek a patronusa alá kellene helyezni, aki a gyermekre gondot visel, annak támogatója, gyámja, szinte azt mondhatnám: szülője lesz. A patronus ügyel föl arra, hogy viseli magát a gyerek, dolgozik-e, esetleg milyen bánásmódban részesül a munkaadójánál. Itt különben egyáltalában nem lehet és nem is szabad individualizálni. Aktaszzerűen, hivatalos ridegséggel elbánni a gyermekekkel nem lehet.

Amelyik gyereknek nincs családja, azt a patronage-nak kell védelmébe venni. A patronus védi és képviseli aztán a gyereket a hatóságok előtt, a bíróság sorompójánál, egyszóval elintézi és végzi a patronage-munka jogi részét. Ugyancsak igyekeznie kell a patronus-

nak, hogy a gyermekek szívére, lelkére hasson és annak fejlődését helyes irányba terelje.

Örvendetes jelenségnek tartom, hogy a patronage-egyletek száma feltűnően szaporodik. Ezt a jelenséget azonban csak akkor tekinthetjük olyannak, amely a fiatalok patronálásának az ügyét igazán elő is fogja mozdítani, ha ezek az egyletek tényleg tesznek is valamit. Ha munkájuk a megalakulással és a tisztikar megválasztásával befejezettek tekintik, akkor bizony nem sokat lendítenek majd a dolgokon.

Ami magának az Országos Gyermekvédő Ligának a működését illeti, a Liga a patronage-munka minden terén széleskörű munkát végzett. Mindenekelőtt szervezte a Liga a fiatalok jogvédelmét oly módon, hogy ennek a munkának az ellátása céljából fuzionált az Ügyvédi Körrel. A Liga minden egyes olyan esetben, amikor támogatásra szorult fiatalok áll a bíróság előtt, hivatalos értesítést kap erről a tényről. A Liga aztán az Ügyvédi Kör erre vállalkozott tagjai közül védőt jelöl ki a gyerek számára. De ez a védő nem elégszik meg a szokott jogászai munkával. A védőnek ilyen esetben nemcsak kriminálistának, hanem kriminológusnak is kell lennie, tanulmányoznia kell a gyermek egész milieuját és a védelmet s a bíróság elé terjesztendő indítványokat ezek szerint teszi meg. Mikor az ügy a bíróság elé kerül, már teljesen tisztázva van.

A fiatalok kriminalitásainak vizsgálatát, különösen a milieu tanulmányozását erősen fejleszteni kellene. A Ligának három jól fizetett hivatalnok van, akik ép úgy, mint az amerikai probation offices-ek, egyébbel nem foglalkoznak, mint a bíróság elé került gyermekek viszonyainak vizsgálatával és azzal, hogy a tanulmányozás eredményéhez képest az illetékes egyéneknek megteszik előterjesztéseiket. Ilyen módon kellene működnie a többi patronage-egyesületnek is. Az volna az ideális állapot, ha az egész várost föl lehetne osztani patronage-egyesületekre, az egyesületek pedig minden utcának, vagy háznak patronust rendelnének, akik a felügyeletük alatt álló területen minden gyerekkel foglalkoznának. Ez nem is volna olyan nagy munka, mert hiszen egy látogatás alkalmával a patronus mindent tömegesen áttekinthet.

Hogy a patronage eszméje mennyire terjed

és mennyire hódít nálunk a vidéken is, arra nézve jellemző az a levél, amelyet a Liga aradi bizottságától kaptam. A bizottság jelenti a levélben, hogy milyen szép eredményt ért el már eddig is. A helyzet Aradon a bizottság munkája következtében máris lényegesen javult. Örvendetes, hogy a hatóság is teljes erővel támogatja a bizottság működését, az aradi közönség pedig a legelénkebb érdeklődést tanúsítja a patronage-akcióval szemben. Amíg az aradi bizottság nem állott fönn, egész betörőbandák alakultak Aradon csupa iskolakerülő, munkátalan fiatalokból. Mióta az aradi bizottság dolgozik, a helyzet máris lényegesen javult. Jelenleg 32 züllött gyermek áll a bizottság védelme alatt.

A Liga ma már a vidéken is mindjobban kiterjeszti működését, ahol helyi bizottságokat alakít, amelyeket azután hathatósan támogat és amennyire lehet, a központból is igyekszik munkásságukat támogatni.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a patronage ne a charitatív működésre fektesse a fősúlyt. Ennél sokkalta fontosabbak azok az intézkedések, amelyek a preventívát szolgálják. Ez a munka nagy odaadást és körültekintést igényel. Így például a Gizella-uton a barakkban tizennégy család van. Már most szükség volna arra, hogy egy patronus — mondjuk: hetenkint egyszer — utána nézzen ezeknek a gyerekeknek. Ha egyszer egy héten kimegy a patronus a barakkok közé és a'aposan megfigyeli a viszonyokat, megtudakolja, mi történik a gyerekekkel, járnak-e iskolába, nem csavarognak-e, azonnal megtudja, mit kell tennie, hogy a züllésnek indult gyerek kiragadtassék a környezetéből. Ez a legfontosabb. *Nem szabad a gyereket meghagyni abban a környezetben, amelyben züllésnek indult.*

A Liga különösen gondjába veszi azokat a gyermekeket, illetőleg fiatalokot, akiket a javítóintézetből kihelyeztek. Ezek számára a Liga patronust rendel ki.

A javítóintézetből kihelyezett fiatalokra nézve roppant fontos, hogy nem az állam rendel ki számára „felügyelőt.” Az állam patronálása oly módon történt, hogy az állam részéről, mint hivatalos patronus, megjelent a javítóintézetből kihelyezett fiatalok munkaadójánál — a csendőr. Az ilyen kérdezősködések persze rendszerint olyanfajta kérdésekkel

őreg, hátán a rőzsecsomóval s míg apa a szomszédokkal beszélget, háborúról, járványról és adóról, álomittasan hunyorgatunk egymásra: ej mit! csak legyünk egyszer az ágyunkban — jöhet aztán háboru, kolera és adó!...

Amint a felfordított bölcső előtt térdelek, lelki szemem előtt megjelenik egy rég elfelejtett gyermekalak. Vica hugom. Öt éves koromban meghalt torokgyíkban. Két évvel volt kisebb nálam, ma holnap már husz éve, hogy a halál csont keze letörte azt az éretlen kis emberrügyecskét. A seb, amelyet halála rajunk ütött, régóta behegedt, arcvonásai már már elmosódtak emlékezetemben, egy évtized óta alig gondoltam rá.

Csodálatos! Most egyszerre megint magam előtt látom, meglepő közvetlenséggel.

Bájos, izmos gyermek, buzavirág szemekkel, kurtára nyírt szőke fejjel: beszéd közben kissé selypit, fejét rendszeren oldalvást szokta tartani.

Tulajdonképen Viktóriának keresztelték, nagyanyám azonban nem tudott megbarátkozni az előtte szokatlan hangzású névvel és Vicának szólította. Én csak úgy: Vica, cica, pátogatott kukorica!

Hevesvérű, örökké izgó-mozgó gyermek volt. Sokat kotnyeleskedett a konyhában, s ha anyám ilyenkor főzőkanállal kizavarta, kacagva polkázott végig az udvaron.

Hozzám nagyon ragaszkodott, egyébiránt könnyen hívó volt, mint minden jószívű gyermek és fölülte szeretett volna fiu lenni. A kert-

kerítésen végzett erőmutatványnak ő volt a leghálásabb közönsége, ha pedig a hun csatáról hazudtam neki, amelyeket képzeletemben naponként végigküzdöttem a városvégi cigánygyerekekkel, nagy szemében kigyult az őszinte lelkesedés tüze.

A szegény Vica csodálatos, rajongó szeretettel viseltetett az én löszörvítézem iránt. A huszár volt álmainak tárgya, a huszár után való reménytelen vágy keserítette el fiatal életét. Ha valamit szépnek, elragadónak, fenségesnek akart jellemezni, azt mondta: olyan, mint a huszár! Gyakran minden bevezetés nélkül kezdte vontatott, monoton hangon:

— Add nekem a huszárt!
— Majd ha fagy...
— Add nekem, — ismételte fáradhatatlanul.

— Ne nyafogj, Vica!
— Magad nyafogsz!

Ebből rendszeren egészséges csetepaté fejlődött, amely csakhamar elfeledtette velünk a vita tárgyát. Szüleink nem ügyeltek Vica sajtóságos szenvedélyére, de különben is meg vagyok győződve, hogy egy más, habár egészen hasonló huszár nem elégítette volna ki hugomat, — neki az én huszárom kellett, ennek individualitása gyakorolt rá oly bűvös varázst.

Egyszer aztán mégis az övé lett a huszár; e csoda pedig következőképen esett meg.

Nevenapja volt. Új ruhát és arany órát kaptam. Megvallom, hogy mindkét ajándékon találtam kifogásolni valót: az órának az volt a

hibája, hogy nem ketyegett, a ruha pedig abban sántított, hogy kabát, mellény és nadrág egy darabban volt, én pedig abban láttam az elegancia netovábbját, hogy az ember hébe-korba levesse kabátját.

Örömem első mámorában, sugárzó arccal futottam a szomszédságban lakó nagymamához, hogy kellően megbámultassam magamat. Vica természetesen velem volt. A nagymama udvarán nagy tyúk-ketrec állott, amelynek a tetejére néha fel szoktam mászni, hogy egyet-kettőt kukorékoljak. Most is megtettem, s a mint ünnepi hangulatomban, a tetőn guggolva karjaimat billegtettem s metsző hangon süvítettem, Vica oalenn tapsolt elragadtatásában. Jó kedvünknek csakhamar vége lett. Lemászva a ketrecről, egy szögbe akadtam és — Jézus Mária! az új kabát könyökén háromujnyi széles hasadás ásitott...

Le voltunk sujtva. Én sirva fakadtam, hugom elsapadt ijedtében. A nagymama hiába készítette elő legédesebb cukros süteményeit s a névnapra kijáró ezüst huszást, be sem néztünk hozzá, hanem bánatos szívvel ögyelegtünk hazafelé. Sejtettem, hogy otthon irtóztató igazságot fognak tenni. Szegény Vicának majd megszakadt az ő áldott jó szíve az én nyomoromban, a mint mellettem tipegett.

Egyszerre megfogta a karomat.

— Tudod mit, Dudi, ne sirj, majd én megvarrom a lyukat...

— Tudsz te varrni, Vica? — kérdeztem bizalmatlanul.

szoktak befejeződni, hogy „hát hol van az a gézengúz“ stb. Ily módon rögtön kitudódott a gyerek multja, aminek nem egyszer az lett a következménye, hogy a gyerek kénytelen volt a faluból távozni.

Patronage alá kell venni a tizenöt éven felüli gyerekeket is, sőt a gyerekeknek épen a tizenötödik évük betöltése után van szükségük patronusra, mert hiszen az állam a tizenötödik évüket betöltött gyerekekről leveszi a kezét. És itt téved a legtöbb egyesület, amikor a tizenöt éven aluli gyerekeket elhelyezi valamiféle menedékházban, mikor pedig a gyerek a tizenötödik esztendejét betöltötte, leveszi róla a kezét. Aktaszerűleg patronage-t csinálni nem lehet.

Honnan telik meg a fehérneműs szekrény?

Látogatás az aradi pamutáru gyárban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3

Az 1911. évi május elseje jelentős fordulatot adott Aradváros és ezzel együtt hazánk textiliparának történetében: ugyanis a *Hungária Aradi Pamutárugyár*, amely Aradváros és a közönség követésreméltó támogatásával két évvel ezelőtt alakult, ezen a napon megkezdte üzemét. A textiliparnak hazánk közgazdaságában való nagy jelentőségét nem kell külön hangsúlyoznunk; igen könnyen megítélhető ez, ha figyelembe vesszük, hogy a textilárak oly közhasználati cikkek, amelyekre minden embernek szüksége van, amelyekkel mindenütt és mindig találkozunk. A textilipar tehát egy általános, mindenkit egyaránt érdeklő szükséglet kielégítését célozza és mint ilyen méltán tarthat érdeklődésre számot.

Hogy a textiliparnak igazi, abszolút jelentőségét megérthessük, a külkereskedelmi statisztika rideg számaihoz kell fordulnunk, amelyekből fogalmat nyerhetünk arra nézve, hogy a textilárak hazánk közgazdaságában mily fontossággal bírnak. Hazánknak 1650 millió kitévő összes behozatalából 550 millió esik a textilárakra, vagyis az egész behozatali érték harmadát a textilárak értéke képezi. A külkereskedelmi statisztika számai azonban azt is bizonyítják, hogy hazánk textilipara az utolsó évtizedben örvendős fejlődésnek indult. Míg ugyanis az 1898. évben hazánk textilipara 18000 munkást foglalkoztatott és az évi terme-

lés értéke 53 millió koronára rugott, addig az 1907. évben a foglalkoztatott munkások száma már 32000, az évi termelés értéke pedig 125 millió korona volt, ami ugy a munkásszámban, mint a termelési értékben a kétszeresnél nagyobb növekedést jelent. Az utóbbi évek textilipari fejlődése szüntelen ily arányban haladt és valóban büszkékké lehetünk arra, hogy az újabb keletkezett gyárak között ugy az üzem nagyságára, mint a technikai berendezés modernségére nézve az Aradon épült Hungária Pamutárugyár foglalja el egyikét az első helyeknek, és ezenkívül nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy Arad ipari gócpont legyen, amihez már fekvésénél fogva is praedestinálva van.

A napokban alkalmunk volt ezt a gyárat megtekinteni és valóban nehéz feladat előtt állunk, hogy arról a sokféle benyomásról, arról a nekünk szokatlan képről kell egy új-cikk keretében beszámolnunk, ami ott egy röpke óra alatt szemünk elé tárult.

A gyár kizárólag az amerikai pamutnövény feldolgozásával, fonásával, a fonalak cernázásával és szövésével foglalkozik; gyárt mindenféle chiffon, vászon és zephirárukat, inlettet, bélesárut és minden a pamutipar körébe vágó cikket; fonalterményeinek egy részét maga dolgozza fel, másik részét hazai szövőgyáraknál értékesíti és ezenkívül jelentékeny mennyiséget juttat az egész országra, de különösen Erdély házi szövőinek. A gyár tökéletes berendezése következtében méltán van hivatva arra, hogy jelentékenyen csökkentse e cikkekben való nagy behozatalunkat, ezen a közgazdasági szempontból alig megbecsülhető feladatán kívül egész új iparágát honosít meg Aradon és 500 munkásnak fog adni biztos kenyeret.

A fonóda 20.000 angol gyártmányu finom orsóval dolgozik. Az előkészítő és fonógépek egy 6000 m. nagyságú teremben vannak elhelyezve, amely fűrésztetővel van ellátva, a világosságot felülről kapja és teljesen napmentes. A fonódaiban feldolgozott nyersanyag kizárólag északamerikai származású, közvetlenül érkezik az amerikai kikötőkből Fiuméba és onnan vasuton Aradra és így mi is részesei vagyunk ama 4 milliárdot kitevő pénzexportnak, amely az évente Európában feldolgozott pamutért Amerikába vándorol. Az a körülmény, hogy a pamutnövény szálai a többi textilipari szálas anyagokhoz képest igen rövidiek, nem több mint átlag 26-28 mm. hosszúak: azok sodrásához, erős vásznak készítésére alkalmas fonalak gyártásához nagy tökéletességű gépek igénybevétele teszi szükségessé. Az Amerikából érkezett bálák hatalmas báltörő gépen mennek keresztül, amely a pamutot felnyitja és átadja az ütőgépeknek, ezek a nyersanyagot az idegen alkatrészekből, a benmaradt pamuthéjtől és szárazkóllal megtisztítják, az egész apró pamutszálakat ki-

rekesztik és hengerekre csavarják, az így a hengerekre csavart pamut u. n. bunda aztán a fésűs gépekre kerül, amelyek borotvaéles fogaikkal a száljelkuszált állapotban levő szálakat némileg párhuzamossá fésülik.

A fésülő, illetve kártológép a bundát százszoros hosszúságu laza fonallá változtatja és a gyártás e stádiumában kezdődik a tulajdonképeni sodrás, a nyújtó majd az elő-, közép- finom végül pedig a gyűrűs orsókon. Tíz ütőgép, 60 fésülőgép, 20 nyújtógép, 7000 előrsó, 20.000 finom orsó, 5-10.000-ig terjedő percenkénti fordulatszámokkal szédületes benyomást gyakorolnak és valóban művészeknek kell lenniök ama munkásoknak, akik e gépeket kezelni tudják. A fonóda cernázóteleppel is ki van egészítve és az ezen gépeken forgó 3000 orsó a kész fonalat a fogyasztóközönség kívánságához képest többszálavá sodorja u. n. szövőcérnát gyárt, amelyek különösen Erdélyben örvendenek nagy kelendőségnek.

A fonóda az elő- és finom orsókkal együtt körülbelül 80.000 orsót magában foglaló terméből a szövődébe megyünk, amely egy 5000 m. nagyságú tereméből áll és ugyanolyan építkezési rendszerű mint a fonóda. Amíg azonban a fonál a szövőszekekre kerül, nagyszámu és komplikált előkészítő gépeken: csévésző, ollózó, keményítő, behúzó gépeken megy keresztül és csak így a különféle árúknak megfelelően előkészítve jön a szövőszekekre, amelyek mindegyike egy gondolkodó és öntudatos emberként működik és ezeknek a tökéletesség legmagasabb fokán álló rendszerét mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy míg ezelőtt nem is hosszú idővel minden géphez külön munkás kellett, addig ma körülbelül 16 géphez kell egy munkás. A fonóda napi termelése 3000 kilogramm, vagy szemléletőbben kifejezve az orsók naponta 120 millió méter hosszú fonalat gyártanak, oly hosszúságot tehát, amellyel háromszor át lehetne futni a föld délkörét. A szövődében dolgozó 300 szövőszeke napi produkciója több mint 10.000 méter áru. A gyár összes munkagépeit egy magyar gyártmányu 1000 Hp-s gőzgép hajtja, az ehhez szükséges gőzt pedig az itteni Weitzer-gyárban készült kazánok szolgáltatják. A kazánnak kellő, vízzel való ellátása céljából hatalmas kutat építettett a gyár, amely óránként 200 köbméter vizet szolgáltat.

Az építkezésekhez felhasznált építési anyag kizárólag magyar gyártmány. A fonógépek Angolországból a szövőszekek pedig Elsassból származnak. Érdemes feljegyezni, hogy a gyár gépberendezése 250 waggonban érkezett Aradra és a gépek összes súlya 3000 tonna.

A munkások tisztalevegőjü, világos, egészséges termekben dolgoznak, ahol por nem képződhetik, mivel a gépek alatt alkalmazott ventilátorok a gyár alatt levő pincébe szívják a port, ahonnan aztán külön e célra épített

— Én? Oh jó, meglásd, ugy megvarrom, hogy senki sem veszi észre...

Ezt annyi önbizalommal mondta, hogy magam is neki bátorodtam. Otthon egyenesen a fűszekárába surrantam, Vica pedig addig settenkedett a mama varrósztala körül, míg a szükséges eszközöket sikerült elcsennie. Nem-sokára utánam jött tüvel, cernával, óriási szabóollóval és akkorra gyűszűvel, melybe három ujjam is belefért. Én végig hasaltam egy kosáron. Vica pedig mellém térdelt és fontoskodó arccal kezdett varrni, nagy girbe-görbe öltésekkel, egyszer föl, egyszer le. Mikor elkészült, maga is bizalmatlanul nézett végig művén: a kabát sötétké volt, a cérna pedig fehér. Leleményes eszével ezen is segített, hozott téntát és ujjam hegyével szépen befekettette a cernát, — most már igazán nem látszott semmi...

Örömben olyat tettem, a mit csakhamar megbántam: odaajándékoztam Vicának a lószőrívét. Hugom alig mert hinni fülének és szinte elsápadt a tulnag boldogságtól.

— Igazán nekem adod, Dudi? — kérdezte elálló lélegzettel.

Neked adom Vica.

— Öökre?

— Örökkön örökké.

— Mond: bizony Isten!

— Bizony Isten...!

Vica karjára kapta a huzárt és örömsikoltással rohant a kertbe.

Mikor este levetkőztettek, Vica már ketre-

ces ágyban térdelt s a huzárral hóna alatt, álmos fővel daralta az esti áldást.

— Ez meg mi? — kérdezte anyám, mikor vetkőzés közben a kabát ujjam egyszerre megroppant a könyökömön... Jézusom! Vica odavarrta kabátomat az ingemhez! Anyám mérges is volt, de nevetett is; én pedig tekintettel a névnapra és álmos állapotomra, egy gyöngy barakkal szabadultam.

Másnap Vica már korán reggel játszott a huzárral, engem pedig sárga irigység emésztett...

— Az egész alku nem áll, mert Vica nem varrta meg jól a kabátot és nem igaz, hogy senki sem vette észre a lyukat, mert a mama észrevette és én egy barackot is kaptam és a „bizony Isten“ nem érvényes és ezért a huzárt vissza kell adni...

Ilyformán okoskodtam. Az érvelésből civódás, a civódásból veszekedés lett, végre Vica haragtól lángoló arccal, kevélyen dobta lábához a huzárt:

— Nesze vedd, nekem nem kell...!

Számítottam ilyesmire, mert ismertem hugom forró vérét: azt is tudtam, hogy a következő pillanatban már sajnálni fogja gavalléros föllobbanását, azért megragadtam zsákmányomat és diadalmasan menekültem a kertbe.

Ezentul még féltékenyebben őriztem kincsemet. Az érték, mellyel Vica szemében bírt, előttem is becsesebbé tette. Ha iskolába mentem, gondosan elrejtettem, hol a vizeskád, hol valamelyik almárium alá s mert észrevettem,

hogy távollétemet titokzatos kezesek arra használják, hogy vitézemet kikeressék, oly rejteket találtam neki a szénapadláson, a hová Vica nem férhetett.

Ha a kertben játszottam huzárommal, hugom a kerítésen át bánatos irigységgel ügyelt minden mozdulatomra.

Szegény Vica! Egész élete alig terjedt egy arasznyira, mégis elég hosszú volt arra, hogy forró gyermekszíve keresztül szenvedje a sorvasztó vágy, a bánatos lemondás, a reménytelen szerelem minden nyomorát.

Vica egyszerre beteg lett.

Bevallom, hogy őszintén irigyeltem. Alig ismertem kellemesebb állapotot a betegségnél: az embernek beköti fejét, nyakát, ágyba fektetik, nem kell iskolába mennie, mama, apa kényeztetik, dédelgetik s ha az ember elég élelmes, hogy hébe-korba nyöszörögjön kissé, kap narancsot, datolyát és cukrot.

Engem a nagymamához adtak, a lószőrívét persze velem ment. Elhagyottnak éreztem magamat a nagymamánál, — meglehet azért, mert Vica nem volt velem, de meglehet azért, mert az egész házban oly komor, szinte ünnepies hangulat uralkodott.

A ház közvetlen a templom mögött állott, melynek hatalmas két gót tornya belátszott udvarunkra; harangzugása pedig napközben megremegettette ablakainkat. Hálószobánk faláról dolmányos, szuróstekintetű urak és hosszú nyaku virágos hölgyek tekintettek le.

Legjobban érdekelt azonban az almáriumon

porszívó keményen távozik el. A gyár külön a lóvasuttól kiágazó iparvágánnyal rendelkezik, külön villamosságot fejlesztő teleppel, gőzfűtéssel van felszerelve.

A munkatermekben a levegő egyenletessé tételére különösen pedig a nyári hőmérséklet csökkentésére szolgál az egész gyárat befutó légnedvesítő hálózat. A gyárnak egyik legérdekesebb részét képezi azonban az *őnműködő tűzoltókészülék*, amelynek csővei hálószerűen futják be az egész gyári telepet. Ez a hálózat minden 8-8 m. területen egy kis fecskendővel van ellátva és ha a telep valamely helyén a rendszer hőmérsékletnél jóval nagyobb hő fejlődik, ez a fecskendő a benne levő kis platinalemez megolvadása következtében *őnműködésbe jön*, egy 3 méteres átmérőjű körben szórja a vízaugarakat és egyúttal automatikusan jelzi csengetés által a gyár több helyén, hogy valahol tűz ütött ki.

A gyár a munkásjóléti intézményekre is sok gondot fordított, így külön férfi és női öltöző-, pihenő és étkező helyiség áll a munkások rendelkezésére, most pedig, hogy a gyár már némileg üzemben van, nagy gondot fordít a munkások kiképzésére, sőt ez irányban már az üzembhelyezés előtt is meg kezdte azt, amennyiben rendkívüli költséggel az elsassi Gebweilerban képeztetet ki itteni tanulókat, akiknek mostani főfeladatát viszont az újonnan lépett munkások kiképzése képezi. Egy nagyobb szabású modern munkástelepnek a létesítése éppen most áll a megoldás előtt, amely kérdés kedvező elintézéséhez váosunk is nagy mértékben hozzájárult azáltal, hogy a munkásokra szükséges területet igen méltányos áron engedte át a gyárnak.

A gyár adminisztrációja teljesen magyar, a technikai vezetés élén Jean Haeffele gebweileri gyáros áll, aki európaszerűtől elismert szakteknitűly és fáradságot nem ismerve dolgozik azon, hogy ez a nyugati országokban annyira fejlett, de nálunk oly kevésbé ismert iparágat meghonosítsa.

A vállalat kétféle kétszáz ezer korona tőkével alakult és Haeffelen kívül elsősorban *Neuman Testvérek*, aradi céget illeti meg az érdem, hogy hazánk textiliparára ily nagy jövőjű iparteleppel gazdagodott és hogy ez iparvállalat Aradon létesült, arra büszke lehet Aradváros közönsége. Ugyancsak alapítója a vállalatnak Deutsch I. és fia budapesti cég, amely sohasem zárkozik el az elől, hogy a magyar ipart, tőkéjének gazdagságával fejlessze. E diszes nevek közé csoportosulnak, mint részvényesek Arad város előkelőségeinek színe-java, amely hozzá méltó lelkesedéssel támogatta a nagyérdemű alapítók törekvését. A fentiekben kívül az igazgatóság tagjai monyorói *Urbán Iván* főispán, báró *Andrényi Károly*, *Nesnera* A. adár főigazgató, *Ring Géza* vezérigazgató. A gyár kereskedelmi irányítása *Loránt Emanuel* igazgató kezében van.

Hol végezték ki a vértanukat?

— Még egy szemtanu. —

— Levél a szerkesztőhöz. —

Néhány hónap óta ez a kérdés foglalkoztatja az egész országot, de különösen Aradváros közönségét. Keresik, kutatják a szent hamvakat, hogy hozzájuk méltó helyre kerüljenek.

Ez időben az ásatások, úgy hiszem, Kun Bertalan kolozsvári mérnök utmutatása szerint folynak. Nem tudom, hogy ő hol jelölte meg a kivégzés helyét. Azt azonban olvastam az *Aradi Közlöny* valamelyik számából, hogy *Waschek* Ferenc nyugalmazott katonai orvos szintén szolgáltatott adatokat arra nézve, hogy hol végezték ki a vértanukat és hol hantolták el őket. Ha jól tudom az ásatásoknak még ezideig sem volt eredménye. Épen azért hallgattam nagy érdeklődéssel egy öreg ur elbeszélését.

Nagy hónapja tartózkodom a c. anádmegeyi Apátfalva községben. Itt lakik az az öreg ur is, aki sokszor beszélgetésbe ereszkedik le hozzám. Legutóbbi találkozásunk alkalmával az első néhány szava után kívánva vártam a többi szót is. Aradról beszélt. Meg az ő gyermekkoráról. Kezdetben csak az előbbi érdekelt. (Én is voltam négy évig aradi lakos.) Hanem, amint jobban és jobban beszélgetésbe elegyedünk, gyermekora is érdekesnek tűnik fel. Most már én kértem, hogy csak mondjon el mindent, amire emlékezik. És ő nem fukarkodott emlékeivel. Beszélt örömmel, pirosodó arccal. Én meg hallgattam kívánva, hevülő lélekkel.

A krónikás sem festené le hűvebben az aradi utcai harcot, mint ahogyan ő ecsetelte azt lelki szemem elé. Mint kilenc éves gyermek ott futkosott a harcoló katonák körül. Önmaga is csodálkozik, hogy „kutyabaja” sem történt.

Ott volt a vértanuk kivégzésénél is. A pokoli munka lefolyását nem láthatta ugyan, mert annak befejezéséig elzárták a fekete hidat. De mikor aztán szabad utat engedtek a szomorú kíváncsi-kodóknak, ő az első között volt, akik leborultak a megszentelt rögökre.

— Hol történt hát a kivégzés? E kérdésre nagyon világos feleletet ad *Smolenszky Antal*. Ez a neve az öreg urnak Nyugalmazott tisztartó. Határozottan emlékszik, úgy mondja, hogy amikor átment a fekete hidon, még egy

száraz hidat futott végig. Ennek a hidnak *Zsigmondháza* felé eső fejtől balra 10-12 lépésre állottak a bitófák. Még azt is megemlíthetem, hogy a nevezett öreg ur szívesen szolgál bővebb magyarázattal.

Apátfalva, 1911. május 28.

Angyal Iános.

A románok babonái.

(Érdekes esetek. — Hogy megy férjhez a román leány. — A boszorkányok garázdálkodásai és üldözése.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, június 3.

Néhány héttel ezelőtt Karánsebesről borzalmas babonáság híre érkezett. Csomó román ember fölászott egy friss sirt, a halottat kivették és hegyes karót vertek át a szívére, aztán a holttest darabjait felosztották egymás között. A románok ugyanis azt hitték, hogy ez a halott vissza-visszatér és szerencsétlenséget hoz magával. Ilyen kegyetlen módon tették ártalmatlanná az élettelen testet.

Ehhez hasonló esetek sűrűn előfordulnak a román nép körében. Azért elhatároztuk, hogy a román babonáságok néhány nem igen ismert rejtelmét összeszedjük Aradmegyében.

A közönség, különösen a városok népessége rendszeresen csak egy-egy érdekesebb, de néha szenzációsan izgató riport révén vesz tudomást azokról a babonáságokról, amelyekkel jóformán teljesen át van szöve még ma is a román nép élete. A kicsi román faluk lakossága a maga elzárkózottságában, alacsony műveltségében ma is félnék tisztelettel viseltetik azok iránt a „földön járó tulvilágiak” iránt, akik minduntalan beleavatkoznak a földi emberek élete folyásába. És pedig rendszeren az emberek hátrányára, ha csak az illető nem tudja azokat a furcsánál furcsább módokat, amelyek a rossz szellem megfékezésére szolgálhatnak. Majdnem minden faluban van egy-két varázsló, (rendszerint valami öreg asszony), aki tisztában van a földöntúli dolgok valamennyi csalafintaságával és jó pénzért hajlandó is tanácsokat adni. Hogy ezeknek a tanácsoknak a végrehajtása sokszor a hatóság eljárását vonják maguk után, azzal lépten-nyomon találkozunk.

ketegő régi óra. Csodálatos egy óra volt ez! A virágos mutatólappal alatta inga helyett cifra arany pillangó lengett ide-oda, a két alabástrom oszlop között pedig kert volt, narok kastélyal, szökökuttal, piros viaszulipánokkal és mérgezőöld gyeppel; a kertben egy spanyol lovag állott, tollas barettel és gitárral. Épedve tekintett a kastély zárt ablakára. Ha az óra ütni kezdett, akkor kipattant a csucsives ablak és egy parányi hölgyecske jelent meg, aki mereven bölintgatott a fejét. A lovag buzgón kezdte verni a lantját, szökökut hullámos üveg-sugara körben forgott, az óra belsejéből csodálatosan andalító, ősrégi dallam hangzott. Én pedig dobogó szívvel és elfojtott lélekzettel néztem ezt a meglevenedett varázslatot...

De most jut eszembe, hogy Vicáról kell beszélnem!

A nagymama egy nap azt mondta nekem, hogy szegény Vicának nagyon rosszul van.

— Ahá! — gondoltam — tehát nagyon sok cukrot kap?

Délután beállított hozzánk Barka, a szobaleány és azt mondta, hogy orvososságért megy és hogy Vica szépen keret, küldjem el neki a huszáromat kölcsön, attól mindjárt egészséges lesz.

— A huszáromat, — dadogtam — a huszáromat? hová is tettem... majd megkeresem.

Nem tudom, mi rossz szellem bántott. Besiettem a szobába, keblemre gyömöszöltem a huszárt, átmásztam a kerítésen és kivágtattam

a rétre. Csak akkor éreztem biztonságban kincsemet, mikor egyedül találtam magamat a fűzesben. Sokáig csatangoltam az ér partján. Oh, az a Vica. Nem elég, hogy nem jár iskolába, hogy cukrot kap, még a huszáromat is akarja? Mikor bealkonyodott, félni kezdtem a magánytól; a régi korhadt fűzfák a homályban ugránczó emberalakok és fenyegető szörnyképek árnyaihoz hasonlítottak.

Amint a huszárral hónom alatt, lelken-dezve hazavetődtem, a nagymama némán és szomorúan ült az udvaron. Nem volt kedvem játszani, letelepedtem a nagymama mellé. Az udvar virággyepei fölött denevérek és éji pillangók repkedtek.

A hold korongja fölbukkant a templom tornyai között, a csucsives bolthajtások, az át-tört, szeszélyes kőcirádák bűvös fényben fűrödtek. Ha a templomot a holdvilágban láttam, titokzatos regényes vágy fogott el. Képzetelemben, a második Quasimodoként, bekalandoztam azt a csodálatos kőerdőt odafenn, hol gót szörnyek tanyáznak és karcsu kővirágok nyílnak a holdfényben.

Mikor odalenn a kaszárnnyában elfújták a takarodót, a buskomor, vontatott hanghullámok hallatára zsidbadás fogott el a nyomottság yett rajtam erő. Talán mégis oda kellett volna küldeni Vicának a lőszörvitézt?

Éjjel bolordos álomom volt. A zenélő óra kertjében jártam, fejem felett az örökké nyughatatlan pulangó lengett föl és alá, a szökökut csörgedezett, a zene szólt, de az, aki a lantot

verte, az én lőszörvitézem volt, a kastély ablakából pedig a kis Vica bölintott alá... Hirtelen följedtem ágyamban, a szobában gyerityafény járt.

— Nagymama! — nyöszörögtem.

— Mi az, fiam?

— A huszárt, a huszárt oda kell adni Vicacicának...

A nagymama gyöngéden megcsókolt és elfojtott zokogással mondta:

— Vica-cica a mennyországba ment, angyal lett belőle...

Emlékeim itt elmosódnak. Sehogysem tudom elképzelni, mit éreztem és gondoltam én akkor. Egy kép azonban tisztán áll szemem előtt, oly tisztán, mintha nem is husz év előtt, hanem tegnap láttam volna.

Megint szüleim házában voltam. Forró nyári délután volt. Az udvar telve volt suttagó idegenekkel, kik kíváncsian nézték az előttünk álló kis érckoporsót. A nyíló hársfavirágok illatába viaszgyertyák és hervadt lomb szaga vegyült; a pap halk hangon énekelt, közbe hallatszott a háztetőn bóbiskáló galambok turbékolása. Én a fekete szalagot néztem, melyet a szalmakalapomra varrtak; közbe a kalap karimáját rágtam és sirtam, mert a mama is sirt.

A mama halálsápadt volt, néha egy elfojtott sikoltás tört ki a melléből, ilyenkor görcsösen szoritotta össze a kezemet, melyet fogva tartott és én azt hittem, hogy össze kell dőlnie az egész világnak.

Az ilyen esetek aránylag roppant kis részét teszik azoknak a varázslásoknak, babonáknak, ráolvasásoknak, amelyek a román nép lelki világát benépesítik. Jóformán nincs az életnek olyan körülménye, amely valami babonával össze ne volna kötve. És az ilyen babonáság születése roppant egyszerű. Nem kell hozzá más, mint hogy az elzárkózott primitív román ember fantáziáját valami megmagyarázhatatlan jelenség termékenyítse meg. Mindjárt kész a babona és a falu bölcsé, a nagy tisztességek örvendő varázsló, gondoskodik a babona orvosságáról is.

Egy kiválóan képzett aradi román professzor, aki behatóan foglalkozik a népköltéssel és a népfantázia egyéb megnyilvánulásaival mesélte el a következő esetet:

— Szászsebesi diák koromban egyik szünidőt egy kis román községben töltöttem az unokabátyámmal. Egy napon, már ősz felé járt az idő, elhatároztuk, hogy megtréfáljuk a községbeieket. Mikrobesötétült, egy égő gyertyát helyeztünk el a falu két felét összekötő hid alatt. Nem csináltunk semmi mást, és mégis rendkívüli hatást értünk el. Azon a napon több esküvő volt a faluban a román népszokás szerint a násznép a menyasszonyt át szokta kísérni az új ferj házába. A hid a kiszáradt patak felett a falu közepén volt és így a lakodalmas meneteknek a hidon kellett volna áthaladniuk. De azon éjszaka egyetlen ember se mert áthaladni a hidon, sőt messze elkerülték. Másnap pedig csodadolgokat meséltek. Az egyik paraszt látta, hogy kékes fényben ragyogva a hid alatt gubbaszkodott az ördög. A másik érezte a kénzapot is, a harmadik látta, amint az ördög fehér palástban a hidról a patak medrébe vetette magát s többen halottak földöntuli zajt.

És nem lehet csodálkozni ha a nép fanatikusan hisz a maga babonáiban, mert sokszor még a *lelkészek is hajlandók ördögűzési célokból egy kis jóféle ráolvasással szolgálni.*

A román népbabonák két legérdekesebb napja a Szentgyörgy napja meg a Pünkösöd. Elmondunk itt egy-két pünkösdi babonáságot, amit az aradmegyei román nép köréből szereztünk:

Nagy szerep jut a Pünkösödnek a szerel-

mes román faticák életében. Ez az a nap, amikor szerelmes leányzó megtudhatja, hogy férjhez megy-e még abban az esztendőben. Sőt ha egy kissé ügyes a sorsot is megkorrigálhatja és egy kis ártatlan hókuszpókusszal szerelemre gerjesztheti azt, aki éppen tetszik neki. Piros Pünkösöd hajnalán szépen ünnepelőbe öltözik a román leányzó és próbát tesz, hogy férjhez megy-e még abban az esztendőben? Kimegy a kiskert kerítéséhez és a karók közül találomra keresztet tesz az egyikre. Aztán a kertajtótól a megjelölt karóig megszámlálja a levert fákat. Ha párosak az azt jelenti, hogy a leány még abban az évben megtalálja a párját. És ha páratlan? Nos arra nem igen van eset, mert a férjhezmenő leányok már hetekkel előbb készülnek a próbára és — véletlenül sohase teszik a jelet páratlan karóra.

Mikor aztán a férjhezmenés be van biztosítva, akkor következik a nehezebb rész: a szeretett férfi szívének megpuhítása. Pünkösöd hajnalán, mikor még csend van a határban, elindul hazulról a román leány. Egy üvegkanacsót meg egy kanalat víz magával. Csendesen lépeget a harmatos fűben nagy kételkedésekkel, hogy vajjon sikerül-e a babona. Lopva megy odáig, ahol két forrás vize egyesül. Itt a kanállal háromszor merít a víz forogójából, belenéz a víz tükrebe és elmondja hiba és akadozás nélkül a varázssos szavakat.

— Ugy tündököljtem az ő szemében mint a felkelő napsugár és olyan szépnek lánson, mint amilyen piros Pünkösöd verőfényes hajnala.

Megmonija fenszóval azt is, hogy *kinek* akar ilyen nagyon tetszeni, azért nehogy valaki is meghallja az egészet a legnagyobb titokban csinálja.

Az örvényből merített vízhez otthon hozzá tesz még három kanállal abból a vízből, amelyet pontosan előtte való napon déli 12 órakor merített. A vízbe egy kis só és kenyérmorzsát szór, aztán egy tányérba önti az üvegkorsó tartalmát. A tányérba tesz azután három virágszálat és három nádszálat. Verset is mond, amelyben azt kéri, hogy a szeretett legénnyel egész életében olyan közvetlen viszonyban legyen mint a nád vízzel. Mikor először harangoznak a templomban ismét kabalisztikus verset mond. A tányérról a pépet visszaönti a kanacsóba, beleteszi a virágot és nádszálakat, odateszi a tűzhely mellé és a keverekkel minden

harmincharmadik születésnapját — egyetlen délután megöregedett husz esztendővel.

Mert nem való, amivel csacska mesemondók példálózhatnak, hogy az ember élete hasonlatos az égő gyertyához, amely cseréről-pecre szemmel láthatólag fogy. Inkább hasonlatos az a vízmosásos parthoz, melyet évekik észrevétel nélkül kiváj az ár, míg aztán a legelésző kecske könnyű lába alatt dörögve leszakad.

A boltosok igen sokáig kisasszonynak nevezték a fiatal menyecskét, ismerősei pedig a gyermek-asszony névvel kényeztették. Később a szép asszonynak nevezte az egész város. Végül az érdekes és a még mindig szép asszony lett a neve (az irigyei pedig mindenkor kacérnak nevezték.)

Olga férje megöregült és hosszú szakált nővesztett, a hajdani udvarlói pedig, azok a szép vékony aljgyzők és nyalka hadnagyok, idővel kövér főispánok és törzstisztek, vagy kedvetlen öreg nyudija ok lettek. Ha az öreg urak összetaláltak Olga-val az utcán, csodálkozva és gyönyörködve fordultak utána.

— Nem fog az ilyen asszonyon az idő! Még ma is többet ér a fiatal gardánál.

A fiatal urak pedig mosolyogva mondták: — Valaha nagyon szép lehetett...

Tulságosan divatos ruhákat viselt, hetyke léptekkel járt, a természete karcsu volt, a szeme pedig csillogott a jókedvtől.

— Ezerdes, az Istenért, el ne árujon, hogy mióta ismerjük már egymást!

reggel megmossa az arcát. Így aztán nyárra, vagy legkésőbb a téli hónapokra kész a párti. Vagy ha nem, akkor biztosan valami hiba történt a mókákban.

Nagy gondot okoz a Pünkösödre virradó éjszaka a gazdáknak és gazdasszonyoknak, mert olyankor járnak a boszorkányok, akik elvarázsolják a tehének tejét.

Pünkösöd előestéjén ugyanis a boszorkányok gyűlést tartanak valamelyik hegy tetején, erdei tisztáson, vagy két község határkövénel. Nagy zajjal, rikoltozással veszekednek a vén banyák éjjel, amikor aztán kártékony utjokra indulnak. Nem jó velük ilyenkor éjszaka lenyűgözni, különösen ha nem tudja az ellenkabalát. Egy molnár a malomból lisztet vitt hazafelé, mikor a boszorkányokkal találkozott. Szerencsére tudta mit kell csinálnia. Odakiállt a rut banyáknak:

— Szaporodjon a fajtátok!

Erre visszarikácsoltak a boszorkányok:

— Szaporodjék a te liszted is addig, amíg el nem árulod, hogy velünk találkoztál.

A molnár otthon örömmel látta, hogy a lisztjéből sohase hiányzik, akárhány kenyeret süt a felesége. Az asszonynak azonban nagyon furta az oldalát a csoda és addig kíváncsiskodott, míg a férje elmondta az esetet és attól fogva hamarosan elfogyott a liszt.

A boszorkány Pünkösödre virradó éjszaka a mezőn harmatot gyűjt egy sajtárba. Korpát tesz hozzá és enni adja annak a tehének amelynek a tejét el akarja varázsolni. Érhetetlen jelek között azt sutlogja, hogy a tehén minden teje jöjjön az ő tehenéhez és az ő tehené tőgyéből oly bőségesen folyjon a tej, mint a malom zugójában. Hogyha azonban a háziasszony zöldséget köt az istálló kilincsére, akkor a boszorkány nem képes az ajtót kinyitni.

Pünkösöd éjszakája azonban arra is alkalmas, hogy a *boszorkányokat, kipusztítsák.* A boszorkányoknak ugyanis csak a lelke megy varázsolni, a testük otthon alszik. Már most ha valaki az alvó boszorkány fejét elfordítja, úgy a lelke nem tud többé a testbe visszatérni és a boszorkány nem fog többé felébredni. Csak arra kell vigyázni, hogy ha valaki ilyen boszorkánypusztító vakmerőségre vállalkozik, *kalap nélkül ki ne lépjen az utcára, mert könnyen életével fizetheti meg merészségét.*

Pünkösöd napja azért is nevezetes, mert

Talán mégis jó lett volna Vicának odaadni azt a huszárt?

Mikor másnap ebédhez ültünk, az asztalnál egy hely üres maradt. Apa kedvetlenül toltta el maga elől a levest, a mama pedig nedves szemekkel bámult arra az üres helyre.

— Szegény gyermekem, — mondta remegő hangon, haldoklásban már nem is ismert rám, folyton valami huszárt emlegetett lázában...

Most már magam is letettem a karomat. Most már tisztában voltam azzal, hogy jó lett volna Vica-cicának odaadni a lószőrítést, lelkemben pedig földeregett a földi boldogság hiu voltának homályos sejtelme.

Husz év múltán megint előttem van a lószőrítész, melyhez a szegény Vica halálában is hű maradt.

Nem tartozom még azokhoz, akik már le számoltak az élettel, de talán odaadnám mindazt, a miért küzdök s a mit még remélek a jövőtől, ha még egyszer szemtől szembe állhatnék Vicával, oda nyújthatnám neki a huszárt és azt mondhatnám neki:

— Nesze, Vica cica, pattogatott kukorica — nesze, bizony Isten, igazán neked adom a lószőr vitéz!

II. Olga megöregszik.

Jer, szomorú szemű istennője a lombot hervasztó ősznek, és segítsd megénekelnem a jegenyetermetű asszonyt, aki azzal bivalkodott, hogy sikerült megállítania az idő kerekét, s aki — miután igen sokszor ünnepelte meg

— Ugyan vallja be már egyszer, szép asszony, hogy hány esztendő?

— Mit kíván tőlem, boldogtalan! Tanulja meg, hogy egy asszony annyi idős, amennyinek látszani tud.

Lámpafény mellett, különösen ha kivágott ruha volt rajta, még királyi szépség volt. A válla, a karja üde és tiszta volt, mint a márvány, az arcán pedig kacser gödrök mosolyogtak. Nappal sem mutatott sokkal többet harminc esztendőnél, ha az ember huzal lépésről nézte. Csak egészen közel látszott, hogy a mosolygó gödrök helyén merev ráncokban hervad az arcbőre.

Egy verőfényes délután történt az a nevezetes eset, hogy Olga három ujjnyi vastag, hófehér hajfürtöt fedezett föl a homloka fölött. Egy éles szurást érzett a szíve tájékán, a szeme elhomályosult... Az időt mutató ébresztő óra ezalatt alattomos flegmával ketyegett tovább az éjjeli szekrényen.

Micsoda ostobaság ez? Hogyan öszülhetett meg ilyen hirtelen?

Sok esztendővel ezelőtt, mikor a szép asszony még fiatal volt, fésülködés közben egy-egy ezüst hajszálal talált a fekete fürtök közt, amellyel aztán kacérkodva eldicsekedett. Fiatal asszony korában az ősz hajszálak szaporodni kezdtek és Olga feljogosítva érezte magát arra, hogy a természet e különös szeszélye ellen egy hajfestőszerral védekezze, mely szerre nagy előszeretettel alkalmazta az ártatlan jelezt. Rendszeren

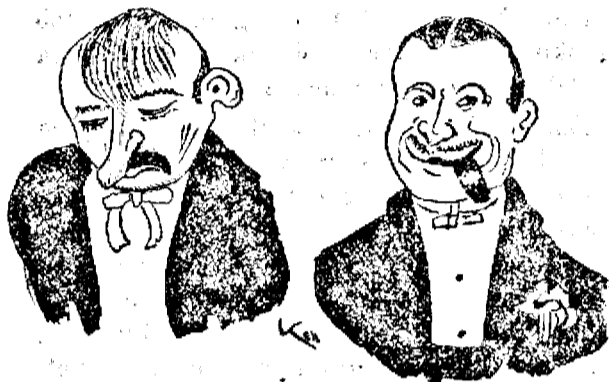
akinek szerencsése van és sikerül a babonája annak egész életén át minden kívánsága teljesedni fog. A bűvös tulajdonság megszerzése nem is nagyon komplikált. Egyszerűen ki kell menni a tó partjára és hasra fekve addig kell a vízbe nézni, amíg meglátja a fehér kigyót. A kigyót meg kell fogni és fejét ezüst pénzzel le kell vágni. A levágott kigyófejbe egy gerezd foghagymát kell beletenni és a földbe kell elásni. A foghagyma ki fog kelni és idővel szárba hajt. Mikorra aztán a növény egészen kifejlődött, akkor a boldog tulajdonosa megeszi és attól kezdve minden kívánsága teljesülni fog.

Érdekes, hogy ez az egészen egyszerű kísérlet eddig senkinek se sikerült.

O. P.

Nyári gyönyörök.

I.

A direktor urnak
Csüggeteg az arca
Szívzorongva gondol
Gyászos bus kudarcra.
Ha lát egy kis felhőt
Már eszi a kefét
Lekonyul az orra
Tekintete setét

De ha a melegtől
Az aszfalt megizzik
Akkor a direktor
Szíve mája hizik.
Felderül az arca
A szeme felragyog
És sóhajt: „Bizonyos
Hogy ma be nem fagyok.”

használta a festéket és csak három héttel ezelőtt hagyott föl vele, mikor gyöngékedése miatt az ágyat kellett őriznie. Amikor most, ágyából fölkelve, kibontotta vastag haját a tükör előtt, meggyőződött róla, hogy híres szép haja, amelyre valaha verseket írtak a poeták, egészen megőszült. A szürke hajkorona, mely a homlokára simult, egyszerre oly különös, idogen kifejezést adott az arcának. És most vette csak észre, amit eddig is láthatott volna, de látni nem akart, hogy a szeme és szája körül száz apró, alig látható ránc fut össze, mint egy selyemháló rostjai... Egyszerre valami kegyetlen kíváncsiság fogta el, az a kíváncsiság, amely egy hőbortos császárt arra ösztönzött, hogy még élve koporsóba feküdjék és temetést rendeztessen magának. Olga magára zárta a szoba ajtaját és előkészítette a saját temetését: öreg asszonynak öltözött.

A rizsport lemosta az arcáról, az ősz haját simán hátra fésülte a fején. Aztán fűző nélkül egy régi szabású sötét ruhát vett magára, s egy bársonyszalagos kalapot tett a fejére. Mikor így a tükör elé lépett, az örökös mosoly megfagyott az ajkán, a szemében pedig könnycsapp villogott. Oh, a maskara rettenetesen jól sikerült! Öreg asszonynak akart öltözni és most látta, hogy öreg asszonnyá lett.

Lebeséges az, hogy valaki ünnepezt szép asszonyból minden átmenet nélkül öreg asszonnyá legyen?

Az asszony ott ült a széken, összekulcsolt kezei közé fogva térdét és elszomorodva gondolt vissza múlt napjaira. Az élete egy tavasz volt, tavasz, amelyet mesterségesen nyújtott ki. Most arcába csapott a közeledő tél jeges lehetősége s ő követelte a sorstól az elmaradt nyarat és az őszét. Hiszen az élete nem is volt élet, csak előkészület az életre. Ugy emlékezett, hogy

Egy aradi ezermester.

Akinek huszonnégy foglalkozása van.
A vízi bicikli feltalálója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

1. Felfedezem Floruczt.

A multkoriban egy vasárnap délután kivetődtem a Béla térre. A zongora verkli hangjai odacsattak a nagy kék faalkotmányhoz, ahol szép sorjában lengedeztek, himbálóztak a különböző című hajók és kiváló gyönyörökkel kecsgetett ez a felírás: „Aradi Első Hajóhinta“.

Megálltam a légi utazás eszköze előtt és szemléltem az üzletet. Az üzlet határozottan jól ment. A „behajózás“ minden két percben megtörtént; bakák, tűzerek és huszárok virgoncan sikoltozó dézsatündéreket segítettek be lovagias lendülettel és a zsebkendő végekből szaporán kerültek elő a tizfilléresek, a légi szórakozás díja. Itt nincs hitel és nincs alku. „Az öt krajcár azonnal fizetendő“ hangzik a szigorú utasítás és azoknak a kedvéért, akik a honi nyelvben kevésbé járatosak ékes német-séggel is ott van a figyelmeztetés: „Das Geld wird vorzubereiten.“

Mondom hullottak a pénzek szakadatlanul és a menedzser egy huszonnégy éves legény, aki matrózruhában dirigálta a hajójáratokat, minden percben odaszaladt egy zömök vörös-szőke nagy bajszu emberhez, akinek az ajkán is diszlett egy pár szál szőr és nagy flegmával vette át a menetdíjakat.

Érdekelni kezdett a dolog. A pénz csak úgy ömlött a szerencsés tulajdonos zsebébe, a hatoskák koronákká, a koronák forintokká nőttek. Nagyszerű kiscesbánya lehet egy ilyen hinta. Odafordultam a tulajdonoshoz és bemutatkoztam neki. Örvendett a szerencsének.

— Florucz János vagyok — mondotta rossz magyar kiejtéssel. — Hajótulajdonos, fotografus és déligyümölcskereskedő.

A foglalkozások ilyen groteszk összeállí-

mindig készült valamire, mindig várt valamit, ámbar jóformán maga sem tudta, hogy mit. Talán valami mesés boldogságot, amelyről valaha a nevelőintézetben álmodozott és amelynek reményéről meghidegült, előregedett férje oldalán sem tudott lemondani.

De hát igazán megöregedett, visszavonhatatlanul? Hátha csak valami gonosz tréfa az egész, amely ellen tiltakoznia és kétségbeesetten védekeznie kellene? És megértette, hogy mások is így vannak az öregséggel mint ő: nem akarják észrevenni. Kacér asszonyok és vén leányok, akik fűzőbe szorítják formátlan természetüket és kiknek az ibolyás kelapala alatt ráncos, vén arc mosolyog. Fogatlan agylegények, akik az utcán karonfogva járnak fia al suhancokkal és a táncteremben halálra fárasztják öreg testüket. Milyen nevetségesek ezek az emberek! És ami a legrettenetesebb: mind egyikük kacagja a többi de egyikük sem hiszi el, hogy rajta is kacagnak.

Az utolsó farsangból maradt még egynéhány, kínos emléke. Azok a leha fiatal urak, akik olyan fesztelenül viselkedtek a még mindig szép asszony társaságában, akiről tudták, hogy jobban megbecsüli őket, mint a többi fiatal asszony... Miért tette el ezt ő, aki különben olyan büszke volt? Hogy fiatalnak lássék. És miért akart fiatalnak látszani? Hogy ezt el tűrhesse.

Az ajtón kopogás hallatszott, hazajött a férje. Olga ajtót nyitott. Az öreg meghökkenve mérte végig nejét. Valami változás látott rajta, de maga sem tudta, hogy mit. A nagy tenyerei közé fogta a szép matrona tiszta arcát és megelégedetten mondta:

— Milyen szép vagy ma, öregem!

Olga szelid n mosolygott, az an könnyes szemmel mondta:

— Ezentul mindig ilyen szép leszek.

tása meglepett. Meglepetésem ugylátszik tet-szésre talált, mert Florucz folytatta.

— Ez semmi! Ezekon kívül télen három maronis standom van. Vagyok én még asztalos, lakatos, esztergályos, festő, mechanikus, voltam gramafonos, de ma már annak kámpac, de ezelőtt tiz évvel, mikor az Edison első gépével vándoroltam végig az országban, még jó üzlet volt. Ezerkétszáz koronát fizettem a gépért, de olyan volt, hogy a leheletet is kiadta. Szép pár ezer koronát kerestem rajta. Azért ma is lehetne profitolni vele. Csak ügyes kell legyen az ember.

— No a hajóhinta se rossz üzlet, vettem közbe. — Megkeres úgy huszonöt pengőt vele egy vasárnap délután.

— Huszonöt pengőt — nevetett Florucz. Éppen kétszerannyit. Ötven pengőt muszaj, hogy hozzon egy vasárnap. Csakhogy sajnos, nem sokáig hozza nekem. Eladom rövid idő mulva.

— De hát miért adja el, ha olyan kitűnően jövedelmez.

— Muszaj, kell a találmányaim értékesítéséhez. Legalább tizezer koronára van szükségem. A szabadalmazás drága. Egész Európában meg Amerikában. Rém sok pénzt megesznek.

— Kár lesz azért a pénzért Florucz ur, mondtam neki. — Hát nem jobb ez a biztos kenyér. Aztán hátha nem válnak be. Nagy összeg ám tizezer korona.

— Már eddig ennyibe van, mondta a zömök ember nyugodtan. De ez biztos. Mi ez a tizezer korona, mikor milliókat fogok szerezni vele.

Megütözközve néztem rá. Florucz kitalálta a gondolatomat, mert mosolyogva szólt:

— Ne tessék azt gondolni, hogy bolond vagyok. Tiz év óta kísérletezek, dolgozom, töröm a fejemet és költöm a pénzt. Ha félreraktam volna, vehetnék egy kis házat. De nekem ez nem elég. Én nekem nagyobb vágyaim vannak. Nekem palota kell meg automobil. Elég sokáig éltem nagy urak közt, hogy megszeressem. És már nem vagyok messzi tőle.

— És miféle nagyszerű találmányai vannak Florucz ur?

A feltaláló legyintett.

— Ajaj, mondta, egész csomó. Főleg vízi mentőeszközök. De olyan, hogy ezentul mindenkit, aki beleugrik folyóba vagy tengerbe, ki lehet huzni minden kockázat nélkül. Az ember egyszerűen ráül a gépre belehajítja a vízbe és egy-kettőre ott van. Nincs többé vízbe fullás és a hajótörés se jár semmiféle veszéllyel. És milyen óriási haszna van a katonaságnál a vizen átkelésnél. Nem kell hid. Az egész tizenkét kiló, mindenki a vállán viheti. Különböben látom a szerkesztő ur nem hisz nekem. Tessék akármelyik nap eljönni hozzám, megmutatom a gépet meg a többi találmányokból amit lehet. Majd tetszik látni, hogy Florucz János nem fantaziál.

Ezzel az ezermester bucsut is vett tőlem, mert egy 33-as cugszfűrér jelentkezett a babájával fotografálásra.

2. Az ezermester műhelyében.

Egy délután tényleg meglátogattam Florucz Jánost a Zsófia utca 9. számú házában levő lakásán. Az ajtaján ott diszlett a névjegye:

Florucz János
hintatulajdonos
és déligyümölcskereskedő.

és a konyhában két gyapjasszörű pincsi fogadott barátságos ugatással. A kétszobás lakás jól van bebutorozva és elárulja, hogy a gazdája

szerep jól élni. A falakat képek díszítik, főleg uralkodó családokéi. Ott van a mi uralkodónk és boldogult Erzsébet királyné, a monarchia szövetségese, Vilmos császár és neje és az ifjú román trónörökös pár is megelégedetten pillant le a diván tetejéről. Ezzel az arcképpel az ezermester nemzetiségi hozzátartozóságát dokumentálja. A „Talpra Magyar” és a „Puszták fiai a szabadságharcban” azonban bizonyítják, hogy Floruczban nem élnek irredentista törekvések és nemzetisége mellett hű fia a magyar hazának. Meg kell még említeni, hogy a német császár és neje közt „vigyázz” állásban egy fehér szőrű uszkar tekint le a falról ezzel a felirással: „Az okos Nero”. Sikerült megtudnom, hogy az uszkar hosszú éveken át kísérte hazai és külföldi utjain gazdáját.

Florucz éppen az esztergapadja mellett ült, amikort beléptem. Valami csavart fabrikált a „műhelyben.” A „műhely” az első szoba egyik sarka telve mindenféle szerszámok egész tömegével. Fűrészek, gyaluk, fogók, reszelők, lakatos és asztalos szerszámok egész légiója. Mert az ezermester ugyszólván mindent saját maga csinál legalább is famodellben. A modelleket aztán felküldi a budapesti meg a külföldi gyárakba, ahol a megfelelő anyagokból elkészítik. Az egyik polcon egész csomó üveg sorakozott, zöldesszürke anyagok voltak benne.

— Mi ez mester? — kérdeztem.

— Preparáló anyagok — volt a válasz. Van itt parafin meg cerazin, meg minden, ami kell az *elsüllyeszthetetlen mentőv*-höz. Nem bizom én senkire. Én preparálom a vásznat.

Mindjárt meg is mutatta. Zöldes színű vászonból készült, a végére kis cső illeszkedett, melyen át a levegő behatol. A rendes övek mintájára készült.

— No hiszen ez nem nagy dolog — jegyeztem meg. Ezt nem kellett magának feltalálni. Aztán miért „elsüllyeszthetetlen”?

Florucz hamiskásan nevetett.

— Hehehe! Nem is ez az igazi. Az igazit nem szabad megmutatni. Azt, amelyikbe *tíz Mannlicher golyót is belelőhet, mégse történik semmi baja*. Amelyiknek nem árt sem ütő, sem vágó szerszám. De azt nem szabad megmutatni, míg nincs meg a szabadalom.

Hasztalan igyekeztem meggyőzni a feltalálót arról, hogy az anyagra nézve nem kérek felvilágosítást. Engedje meg csupán, hogy egy *Browning* golyóval próbáljam ki az öv ellentállását. Florucz tagadólag rázta a fejét.

— Nem lehet, szerkesztő ur. Voltak nálam már sokan, akik hallottak a találmányokról és ajánlkoztak társnak. Mérnök urak meg miegyéb. Jó is lenne a készhez jönni. Csak úgy lehet társulni, ha egyik adja a pénzt, a másik meg a fantáziát és a fáradságot. De mikor már meg van és benne fekszik annyi pénz, akkor minek?

Igazat adtam neki és egyuttal megsürgettem a főtálmányt, a *vizi biciklit*. Azt, amely ha beválik nincs többé vízbefulás és a tengeri hajók is bátran kitörhetik a nyakukat. Florucz ünnepélyes gesztussal bevezetett a másik szobába.

3. A vizi bicikli és társai.

A vizi biciklit a mester egy szekrény mélyéből halászta ki, amely szintén telve volt mindenféle alkatrészekkel és szerszámfélékkel. A gép kényelmesen megfért egy hosszukás hátizsákban. Florucz felvette a vállára és fel-alá járt a szobában.

— Látja, szerkesztő ur, milyen praktikus. Az egész nem sokkal több tíz kilónál. És mindjárt össze is van állítva.

Kinyitotta a zsákot és kivette a masinát. Aztán buzgón magyarázni kezdett:

— Az ember ráül a fanyeregére és elkezd dolgozni a pedálon. Abban a pillanatban felnyílik az a sárgaréz lemezekből összeállított propeller, amely ennek a hosszukás acélradnak az elején foglal helyet és vágja a vizet. A kéznek egy kis mozdulatával jobbra-balra lehet kormányozni a gépet. De az ülést lejjebb is lehet eresztetni és akkor kézzel forgatja az ember a pedálokat.

Mindjárt meg is mutatta. A láncösszekötés működésbe hozta a propellert, amely süvítő lendüléssel kezdett forogni és zugva vágta a levegőt. A finom acél részecskék, kis kerekek, elrejtett csavarok, amelyek a gép tengelyében helyezkedtek el, ritmikusan mozogtak. Florucz lelkesülten hajtotta a pedált és csak akkor hagyta abba, mikor megkérdeztem:

— No és nem merül el a vízben:

Megsértődve nézett rám. Ez — és elmerüljön? Szó sincs róla, ki van ez próbálva. Számos kísérletet tett vele Glogovác alatt a Marosban.

— Hát miért nem mutatja be Aradon. Miért nem itt kísérletezik?

— Nem lehet. Tavaly kértem engedélyt *Green* főkapitánytól, de azt mondta, csak ugy adja meg, ha a terveket és a rajzokat beküldöm a folyam mérnökséghez. Hogy is ne! Így már nem kell! Majd, hogy úgy járjak, mint avval a budapesti gyárral, mely az egyik csavarszerkezetemet akarta megkaparítani. Majd pár hónap múlva, ha a szabadalom meglesz, akkor átmegek a Marosra.

— De hát hogy lehet menteni evvel a géppel? Hisz az ember keze-lába el van foglalva.

Florucz jóízűen nevetett.

— Hát evvel nem is lehet menteni. Mert ez csak olyan sporteszköz féle. Ez csak az első modell. A tökéletesebb a második. Elöl-hátul propellerrel. Ha akarom, lebukik a víz alá mint a torpedó és ott siklik tovább. Azonfelül egy olyan készülékkel van ellátva, hogy hét-nyolc méternyi távolságban megragadja a fuldoklót és beemeli a géphez erősített csónakba. Küzdelem egyáltalán nincs. Ezzel a géppel, amely az elsőnek a mintájára készült, szintén kísérleteztem és mondhatom meglepő eredményekkel. Ez fog csak bámulatot kelteni. Most persze darabokra van széjjel szedve. *139 részből áll*.

— Hol van az a csodálatos masina? kérdeztem érdeklődéssel, de Florucz tagadó mozdulattal mutatott a szekrényre.

— Itt van benne, de megnézni nem szabad. Van ott még sok más dolog. Például egy olyan, amivel ha bemegyek a hadügyminiszteriumba, hát nem eresztene ki, amíg oda nem adom nekik. Ha nem sikerül eladni a hintát, hát meg kell válni az egyiktől. Oda kell adni potom harminc-negyvenezer forintért. De hát mást nem lehet csinálni.

— Hogy jutott épen vizi eszközök készítésének a gondolatára?

Elm sélta, hogy nyolc-kilenc év előtt egy rémes hajókatasztrófáról olvasott, melynél egyetlen utas sem menekült meg. Az ok a mentőeszközök tökéletlensége volt. Kezdték spekulálni egy mentővön de mivel ezzel a vízben előrehaladni szintén lehetetlen, gépezetre gondolt. Éveken át lassan tervezgetett, próbált, kísérletezett és végül is másfél év előtt sikerült a problémát megoldania. Azóta csak tökéletesíti.

Kértem, adjon egy felvételt a vizi-bicikliről, hadd tegyem közé a lapban. De megtagadta a kérést.

— Nem lehet. Nem engedi a törvény.

— Melyik törvény? — kérdeztem csodálkozva.

Fölényesen mosolygott.

— Hát a szabadalmi törvény. „Olyan tárgyak nem képezhetik szabadalom tárgyát, a melyek nyilvános kiállításon, vagy hírlapban ismeretve lettek...”

És Florucz János, aki soha iskolába nem járt, írni-olvasni felnőtt korában tanult meg, szóról-szóra elfujta nekem a szabadalmi törvény 34-ik paragrafusát.

Rossz anyák.

— Gyermekek szenvedései.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad június 3.

A külvárosok zugutcáin járva, az utca porában, a házak kapujában mindig akad az ember egy sereg maszatos, görbélábú, sápadtarcu apróságra. Nyáron egy szál ingben, amelyet már a legjobb akarat mellett sem lehet fehérneműnek mondani, ősszel s télen a legfantasztikusabb rongyokba, kendőkbe, kabátokba, gallérokba bugyolálva, ott henteregnek a földön.

Van köztük csecsemő is akárhány, aki még alig tud mozdulni s négykézláb mászkálva szíjja a szájában lévő cuclit, amelyből moslékhoz hasonló tejeskávéval együtt a legundorítóbb piszkot szedi mohón magába, vagy rágicsálja a szennyes vászonba csavart pálinkás kenyeret, a nyomor gyermekeinek ezt a korán ölt mérget.

Az ember megkérdezi valamelyiket, hét-nyolc-éves kislányt vagy kislányt, akire rendszerint öt-hat társának a felügyelete van bizva:

— Hol az anyád?

A kis gyermek csodálkozva néz föl a kérdezőre.

— Munkában van — feleli, — a gyárban.

Ha aztán az ember megakarja tudni, ki vigyáz az alatt az anya távollétében a tüzhelyre és a gyermekekre, kiderül, hogy a vén, hetvennyolcvan éves nagyanya, aki főz és takarít odahaza, míg a szülők kenyér után járnak. A gyermekek természetesen csak utjában állanak, ezért küldi őket az utcára, vagy télen a folyósóra, a gangra, — ha ugyan megengedi a házmester.

Igen sok családból hiányzik azonban a nagymama is. Az ilyen családban kevés pénzért valami szomszéd anyóka, vagy szomszéd munkéscsalád otthon maradó nőtagja látja el a háztartást és ügyel (képzeltető, hogy mennyire) a gyermekekre.

Más családokban a nagyobbacska, tizenegy-tizenéves leány látja el a házi dolgokat.

Ezekben a házi teendőknél azonban mindig legutolsó a gyermekekre való felügyelet.

Aztán megkérdezi az ember valamelyik porban játszó, alig gagyogó apróságot:

— Hát az apád hol van?

A kis ártatlan csodálkozó, nem értő szemekkel néz az érdeklődőre. A többi körülhancurozó nagyobb gyermekek pedig gonoszul, gunyosan kacagnak.

Az utcai nevelés.

Kiderül, hogy apa nincs is ebben a családban. Ezek a porontyok törvénytelenek és az anyának magának kell megkeresnie a saját és a gyermekel kenyerét. Az ilyen háztartások a legszegényebbek és az ilyen gyermekek a legelhagyottabbak. Nincs senki, aki ügyelne rájuk, hogy megnézzék, nem gázolta-e el valamelyiküket a kocsi, vagy nem estek-e valamilyen árokba, pincébe.

Idegenek kényére vannak bizva a legjobb esetben is, egész nap egyedül, felügyelet nélkül hancuroznak az utcán és rosszul táplált kis testüket mindenféle balesetnek, pusztulásnak,

mindenfélre ragadós betegségnek, ezerfajta bacillus és miazma veszedelmének teszik ki.

Azonkívül az utca a legrosszabb nevelő. Az anyai szeretet, anyai gond nélkül fölnevelkedő apróságok az utca minden rossz példáját, minden erkölcselenségét, már első gyermekéveiktől fogva közvetlen érintkezéssel, aig ébredő szellemi képességük pusztulásával végigélik.

Ezekből a születésüktől fogva utcagyerekekből lesznek aztán az ifjúkori bűnösök, a kis tolvajok, a kis csalók és ezek a munkáslakta utcák szállítják a prostitúció poklának zsenge lakóit tömegszámra.

Az ember néha elképed, ha alig gagyogó apróságok szájából a legnagyobb természetesség hangján olyan alias káromkodásokat, olyan förtelmes szitkokat hall, amelyek a műveltek társadalmában még a felnőtteknek is arcukba szöktetik a vért.

Ez az utca nevelése.

És az utca nevelése az a sok kiméletlenség, korai megátalkodottság, durvaság, minden rosszra való hajlandóság, mely az ilyen elhagyott gyermekeket jellemzi.

A rossz anyák gyermekei ök, a rossz anyáké, akik szükségszerűen, kénytelenségből lettek rosszá, akiket a kenyérért való kérlelhetetlen harc, a gyári munka szükségessége tett rosszá.

Ezek az anyák elhagyják a gyermekeiket, odadobják az utcának és minden veszedelmének, biztos prédájának. Sőt gyakran gyilkosokká lesznek, csak hogy a szegényt elkerüljék.

Aki megöli a gyermekét.

Megdöbentő példáját adja ennek a tragikus gyermekorsónak az a pör, amely néhány éve játszódott le az aradi esküdthíroságnál. K. Rózi okleveles tanítónő, egy környékbeli szegény falusi jegyzőnek volt a leánya. A legjobb lelkű, legdolgosabb, legderekabb leánynak ismerték. Egyszer azonban a korcsmáros, akitél lakott, erőszakot tett rajta. A gonoszsnak következménye lett. A korcsmáros váltig ígérte, hogy gondoskodni fog a gyermekéről, de mikor megszületett, a jómadár hirtelen elköltözött a vidékről.

K. Rózi ott állt szegényével a falu előtt. Mindenki kigunyolta, mindenki üldözte, még az atyja is megharagudott reá és kikergette házából.

A gyermeket bevitték a lelencházba és ő szintén örült, hogy megszabadulhatott tőle. Néhány év alatt elfelejtették, hogy mi történt vele és maga is csak akkor emlékezett rá, amikor a lelencházba hívták, hogy nézze meg a kicsinyét.

Ilyenkor azonban mindig haragosan ment oda és ő, aki a legjobb szívű leány volt, aki idegen gyermekkel szívesen eljátszott, — a magát utálta, gyűlölte.

Egyszer eljött a napja, amikor felszólították, vigye el a gyermekét a lelencházból. A szegény leány kétségbe volt esve. Mint a boldond járt addig a napig, akkor pedig vett egy rend új ruhát a gyermekének és elvitte a lelencházból.

Haza azonban egyedül érkezett.

Azt mondta, hogy a fiát olcsó áron kiadta nevelőbe a környékbe. Attól fogva nyugodt és vidám volt. Egész addig, amíg jöttek a csendőrök és elfogták. Megtalálták ugyanis a fia holtestét, kötéllel a nyakán. Az eső kimosta a föld alól.

A szerencsétlen leány rögtön bevallotta, hogy a fiát hazamenet a lelencházból hurokkal megfojtotta és a körmeivel elásta. Félt a szegénytől, amely odahaza várt reá, a kenyérelenségtől, a nyomortól... A kenyerét féltette a szerencsétlen és a gyermekét ölte meg!

Hát nem a legborzasztóbb tragédia ez! És

e tragédiák szerzője a társadalom, a XX. század kultúrtársadalmá, amely buta balhitével anyákat pusztít és gyermekeket öl. Ezekért a szerencsétlenekért még senki sem szállott sikra, ezekért csak a Gyermekvédő Liga tett annyit, hogy gyermekeket titokban veszi föl, hogy a szegény ne kergesse őket világgá, hogy ne veszítsék el a kenyerüket.

Látogatás Rigó Jancsiéknál.

— A híres cigányprimás anyja. — A második feleség. —

Arad, június 3.

Pákozdon vagyunk, a fehérmegyei kis községben, itt gyakorlatozunk a székesfehérvári 17. honvédegyalozred két százada. „Tele van a falu akácfavirággal.“ Mézédés kelyhükből csak úgy ontják a bódító illatot és a mint a májusi nap átszűrődő sugárkévéitől átkarolva szemlélem a szüzielen fehér akácvirág furcsa alakját, amint a poros ut közepén megállva nézegetem a nádfedte fehér házikókat, apró kéményeikkel kicsi ablakaikkal, amint figyelem a kis házikók lakóit a maguk külső és belső egyszerűségében, nem is sejtem, csak másoktól tudom meg, hogy eme kis községben ringatták Rigó Jancsinak, a hírneves cigányprimásnak, Chimay hercegnő egykori szerelmének szegényes bölcsőjét.

Kerestem tehát a piszkos, szurtos viskót, ahol a Rigó-Chimay-féle örök regény első szikrája kigyúlt és viskó helyett egy csinos falusi házikót találtam. Kutattam a fekete arcú, kócos, tarka-barka szoknyába öltözött, összetörődött vén cigányasszonyt, aki a híres Rigó Jancsinak életet adott, és egy tiszta, jó karban levő, minden cifraságtól ment jóképű falusi asszonyt találtam, akinek legfeljebb szeméből olvasható le valamelyes cigánytípus. Kerestem egy dohos, bűzös, rendetlen cigánytanyát, a cigányrudékat, a sovány gebét, a cifra kendőkkel teleaggatott kocsi, a félig mezitelen elcsigázott emberi alakokat, és találtam egy csinos, tiszta jól szellőzőt, vakító fehérre meszelt kedves falusi lakást, ahol az előbbi jellegzetes cigánykörnyezetnek nyoma sincs, — mintha csak pár száz évvel később, a cigánykérdés sikeres megoldása után, ott volnék a „kultur-cigányok“ között.

Az ajtóban barátságosan fogad Rigó Jancsi édesanyja, egy 77 éves asszony. Midőn megmondom jövetelem célját, hogy őt a „nagy cigány“ édesanyját akarom meglátogatni, bocsánatot kér, hogy még a szoba nincs kitakarítva, de megnyugtattam, hogy nincs oka magát szégyelni, mert a szoba még ily rendetlen állapotban is nagyon jó benyomást tett, sőt az ágyneműek is meglepő tiszták voltak. Amint meglátnak engem, behuzódnak a másik szobából Rigó Jancsi unokaöccse Rigó Gyula és ennek felesége, kik nagyon il'edelmesen, barátságosan köszöntenek és helyet kínálnak. Körülnézek a kis szobában. A fehérre meszelt falak tele vannak Rigó Jancsi és Chimay Clara hercegnő féryképével. Ami már a falakon nem tért el, azzal tele van a „sublót“, ahonnan büszkén szedegeti elő és mutogatja az öreg anyóka a többi képeket, az ő kincseit, melyek élete alkonyát valóságos tündérrálmá varázsolta.

Megkezdődött a beszéd, melynek se vége, se hossza, mint az ezeregy éjszaka meséinek.

Bizony, — mondja az öreg anyóka — az én drága, egyetlen fiam, a Jancsi, most Hannoverben muzsikál, de már írta, hogy ebben a hónapban megjön Pakozdra, a mostani feleségével Amerson Katalinnal, akinek itt az arcképe, (megjegyzem, még szebb, mint Ghimay hercegnő,) na az ur még a hónap végén itt

lesz, megláthatja. Hat esztendeje, hogy a Jancsim elvette. Ugy ismerkedtek meg, hogy az én Jancsim New-Yorkban muzsikált és muzsika közben ez a gyönyörű nő egy thearózsát adott át a Jancsinak, az én fiam meg az ő gomblyukában kitűzve volt vadrózsát adta neki cserébe és azóta egymást el nem hagyták. Karácsonykor itthon voltak és ekkor tudtam meg, hogy Kata a menyem, egy *dusgazdag milliomos egyetlen leánya, sokkal gazdagabb, mint a hercegnő.* De azért a Clárá (Chimay hercegnő) is igen szerettem, ha mindjárt ott hagyta is a Jancsit, mert az is egy áldott jó lélek volt.

— Hát jó gyerek az a Jancsi — kérdeztem én.

— Bizony áldott, jó gyerek, minden hónapban küld 100—150 forintot haza, hogy semmire gondom ne legyen. Áldott jó gyerek.

Azután megmutatta azt a briliáns gyűrűt, amit a Chimay hercegnőtől kapott ajándékba, én viszont tőle kértem ajándékba Chimay hercegnőnek egy sajátkezűleg irt levelét, melyet nekem is adott és amely így szól:

„Vally hajó.

Kedves édes szüleim.

Tudósítom önöket, hogy aug. 30-án Wally hajóval indultunk el a nagy utra. Kedves Szüleim én mint leánya és az én kedves drága szerelmem Jancsikám, kívánnak önöknek jó egészséget, hogy mire visszajövünk Európában, hogy egészségben láthassuk önöket. Ne gondolkodjanak felőlünk nem sokára visszajövünk.

Isten velük maradjunk hű gyermekük Jancsi és Clára. — P. S. Ezt a levelet én irtam leányuk Clára. Irják meg, hogy a pénzt, a mit kültünk meg kaptak-e 200 forintot.“

Sokat beszélgettünk még, végre elbucsztam Rigóéktól. Távozásom előtt még megkérdeztem az öreg anyókatól, hogy álmódott-e valaha ilyen boldogságról, mire így felelt:

— Nem nagy boldogság ez így uram, mikor nem láthatom az én egyetlen Jancsimat, mert folyton külföldön utazik, akkor volnék boldog, ha közelemben lenne és szemtől-szembe gyönyörködhetnék az ő boldogságában, dicsőségében, az volna az én legnagyobb boldogságom.

... És köny rezdült meg az öreg anyóka szemében.

Nyári gyönyörök.

II.

Ez a kedves ur itt

A konferenzié,

Az alakja nyurga

Mint a Ferenczié

Ötleteitől a

Közönség meghalhat

A legszemlemezesebb

Akkor hogyha — hallgat.

Az elhagyatott kincstári kastély.

Üres hercegi lak Arad szomszédságában. — „Hazátlan bitangok“-ból kisbirtokosok

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

WEISZ HUGÓ
fénykép felvétele
után rajzolta...
DOLGA IMRE.

Egész csomó embert fognak Aradon kilakoltatni, mert nem tudtak szegények rendes házat építtetni, hanem csak fászkamarát tákoltak s abban huzták össze magukat télen-nyáron, a háziállataikkal egyetemben. Ugyanakkor pedig Aradtól mintegy másfélórányira, gazdag termőföld közepén kedves szép hercegi kastély, egész csomó melléképületekkel, gazdatiszti lakásokkal, üresen áll, sőt van olyan épület, amely már dűledezik is a nagy unalomtól. Nem azért állítjuk egymásmellé ezt a két tényt, miatha az a gondolatunk támadna és azt akarnók indítványozni, hogy no mostamár a hajléktalanná váló aradi családokat telepítsük be ebbe a hercegi kéjlakba és az ürességtől ásítózó melléképületekbe. Ámbár ezeknek a ségai szegény proletároknak bizonyosan kitűnő dolguk lenne a hercegi udvarházban. Mert tudni kell, hogy körülötte ötven hold gyönyörű, kővér szántóföld terpeszkedik, melynek nagy része parlagon hever már évek óta. Csak azért állítjuk szembe ezt a két ügyet, mert ezekben csucosodik ki a magyar szociális akció minden nyomoruságos hiánya, ezekben tükröződik vissza a mi népmentő politikánk fekete árnyaival. Aradon dolgoz, munkaszerető emberek fedél nélkül maradnak, míg a szomszédban ezeket érő olyan lakások pusztulnak el, omlanak össze, amelyek az államkincstár tulajdonában vannak.

Ugyanis az a hercegi udvarház, amelyről írunk, s amelyet rajzban bemutatunk, a magyar kincstár tulajdona. Az Ipszilanti-hercegi uradalom egykor tündöklő, pompázó udvarházáról van szó ebben a cikkben. Nagyhirű kastély volt ez sok évtizeden keresztül és akik valamikor látták ennek a főuri kastélynak büszke ragyogását, nem minden meghatottság nélkül nézhetik most gondozatlan összeomlását.

Az Aradi Közlöny munkatársa a minap olakint járt az elárvelt hercegi kastélynál és érdeklődött: hogyan jutott ez az udvarház a pusztulás karjaiba.

Az Ipszilanti hercegi birtok keletkezése.

A főuri lak a szomszédos Csanádmegyében lévő Kevermes község határában áll. Lőkősházáig vonat visz, az ottani állomástól pedig kocsin jó félórányira van az egykori hercegi dominium, amely valamikor szép nyolcezer hold volt egy tagban. Herceg Ipszilanti Tivadar volt a gazdája az 1906. esztendőig, amikor aztán

a hercegi családtól megvásárolták a szomszédos Kevermes, Dombegyháza, Forrainagyiratos és Nagykamarás községek.

Egész külön, rendkívül érdekes története van annak, hogyan jutott a hercegi familia ehhez a sok milliót érő hatalmas birtokhoz.

A regényes mende-monda azt állítja, hogy ennek a gyönyörű birtoknak, meg még vagy tízszer ennyi vagyonnak a tulajdonosa hajdanában Sina Béla báró volt. Ez a főur Görögországból vándorolt hozzánk és az a hír járt a nyomában, hogy a görög népforradalom idején szerfölött ügyesen gazdálkodott a hadipénztárral... Mit fesszeggessük ezt? Sina báró Görögországból dugszédagon tért meg a lovagias magyar nemzet vendégszerető földjére, a görög hadi pénztár pedig olyan üres lett, mint például a szemlaki községi pénztár, amikor arról van szó, hogy a tanítókat ki kell fizetni. A báró Magyarországon telepedett meg — amint azt Jókai Mór is megírta egyik regényében — és szédületes kiterjedésű birtokokat vásárolt. Élénken szerepelt a magyar közéletben, családot alapított, négy lánya származott a házasságból. A görög főur a dominiumai révén be akart jutni a magyar mágnás világba és a lányait szerette volna mágnással összeházasítani. Nem is kellett volna annak gazdagnak lenni, csak egy föltétel volt fontos: a hétágu korona. Ugy látzik azonban, hogy akkor még kevés hétágu korona volt eladó. A magyar mágnások nem vágyakoztak arra, hogy Sina báró legyen az apósuk.

— Nem kell a hadipénztár kincse — mondták a magyar főurak.

Már az a veszély fenyegette a baronesszektet, hogy pártában maradnak. Az öreg báró végre is lemondott a magyar mágnásokról és a lányait csupa külföldi főurakhoz adta férjhez. Az egyik lányt herceg Ipszilanti Tivadar cseh származású főur vette el és az aradmegyei, temes- és csanádmegyeyi nagy birtokokat kapta az apósától nászajándékkul. A gazdag báró dominiumainak egyes részei így kerültek idegen kézre.

Ipszilanti herceg a Kevermes melletti pusztán évtizedek előtt megtelepedett abban a puha kényelemmel berendezett kastélyban, amelyet száz e sztendeje építtetett. Tököli főispán. A házasság első szép esztendeit itt töltötte, de azután ritkábban látogatott el

zselléreihez. A fővárosban és a külföldön szórta a magyar földadta kincseket. A fia: Tivadar és Manó már a bécsi élet gyönyörűségeinek szentelték ifjuságukat és csak akkor jöttek a magyar kastélyba, amikor felejteni akartak, p henni vágytak, vagy ha valami fiatal versenylövet kellett kiválasztani a pusztaménéséből.

Prokob és Braun mesterkedése.

Idővel a kastély egy részét Prokob Miklós cseh származású jószágfelügyelő foglalta el és igazgatta a nagybirtokot, helyettesítette a hercegeket. Mivel a környékbeli nép nem igen látta a hercegeket, Prokobot tekintette urának és parancsolójának. A herceg úgy ét a parasztok képezetében mint egy menybeli istenség, aki csak a prófétái közvetítésével érintkezik a jámbor földiekkel.

Prokob próféta több mint negyven évig uralta a nyolcezer holdas birtokot, mint a földes ur teljes hatalmu megbízottja. És okosan gazdálkodott. Amikor nyugalomba vonult, szép vagyonnal tért meg Battonyára, ahol most tejes visszavonultságban él. Nyugalomba vágyó érzését némileg megzavarta az a gondolat, hogy ezután a kastélyba más jószágkormányzó telepedik be. És megbocsátható az öreg urnak, ha úgy gondolkodott, hogy abba a kastélyba, amelyben ő négy évtizedig ette a magyar föld kővér kenyereit, ne hurcolkodjon be más gazdatiszt, ne dirigáljon más az engedelmes paraszt nép fölött.

— Ezt a birtokot el kellene adatni — mondta Prokob egy méla alkonyaton Braun Márkusnak, az élelmes föld-ágensnek. És mikor ezt kimondta az öreg ur, egy millió korona tündöklő fényessége csillogott a szemel előtt. Egy millió korona, amely a birtok eladásából neki, meg Braun ágensnek juthatna.

A vele való megbeszélés után Braun fölutazott Bécsbe és jelentkezett az Ipszilanti fivéréknél.

— A kevermesi birtok eladása ügyében jöttem — rebegte Braun.

— Majd értekezünk Prokobbal — felelték a hercegek. — Mi Prokob nélkül semmit sem csinálunk.

— Hisz akkor jó — gondolta a ravasz Braun és hazautazott.

Ipszilantiék pedig Prokobhoz fordultak és megkérdezték tőle: érdemes e eladni a nyolcezer holdas birtokot?

— Igenis, érdemes — mondta az okos jószágkormányzó. — A munkabérek nagyon felszöktek és a birtok is kezd romlani. El kell adni.

A herceg-fivérek erre megbízták Braunt, hogy keressen vevőt a birtokra. Az ára kilenc millió korona. Braun egy évi opciót kap az eladásra.

Amikor Kevermes község jegyzője, Nemeskéri Kiss Vilmos megludta, hogy a hercegi birtok eladó, nagyon megörült. Ugyanis a községben és a környéken módtalanul lábrakapott az agrárszociálmusz és a nép folyton lázongott.

A parasztok munkaerejét a hercegi birtokon első napszámért kiuzsorázták, nagy volt a nyomor és a nadrágos ember élete sem volt biztos a földművesektől. A község értelmisége már évek óta azon törte a fejét, hogyan lehetne a hercegi uradalomból néhány száz holdat megvenni és parcellákban kiadni a szegény népnek, amelyet a nyomortól menthetnének meg így. Prokobnál sokszor tettek lépéseket, de az intező kijelentette, hogy a herceg semennyiért se adja el a birtokot.

Amikor Braun akciójának híre ment, a községből többen fölkeresték Prokobot és megkérdezték tőle:

— Igaz-e, hogy eladó a birtok? Mert ha igaz, akkor a község megveszi.

— Egy szó se igaz a dologból — jelentette ki Prokob.

Azonban a községbeliek több helyről hallották, hogy Braun eladásra kínálja a szép birtokot. Akkor újból felkeresték Prokobot és kijelentette neki Kiss jegyző:

— Vegye tudomásul, hogy a nép lázong és én nem állok jót azért, hogy önt meg nem lincselik-e, vagy a kastélyt fel nem gyújtják-e, ha ezt a birtokot másnak akarja eladni.

Prokob meghökken, amikor így feltárták előtte a helyzetet. Megadta magát és busan szólt:

— Hát nem bánom, menjenek föl a herceghez és alkudjanak meg vele, ha tudnak.

És a község meg is alkudott. A hercegi család kilenc millió koronát kért a birtokért — egyszerre lefizetve. Ez nagy akadály volt; szinte megszereshetetlen összeg a földhöz ragadt szegény községnek. De mégis megszerezték a földművelési miniszterium erkölcsi garanciája mellett. A Magyar Takarékpénztárak Központi jelzálogbankja adta meg a pénzt akkor, amikor már más bankoknál a háttérben dolgozó ármány kezek többször megakadályozták a kölcsön kiadását. Végre is megvásárolhatták a birtokot és apró parcellákban felosztották a nép között.

Az elhagyott kastély.

Földbirtokos lett így abból a lázongó, folyton elégedetlenkedő parasztból, aki eddig mindig a más földjét turta. A kastélyból Prokobnak ki kellett költözködni; oda volt a szép élet, a birtok-eladás idejére remélt egy millió koronával egyetemben. A hercegi lakást és körülötte ötven hold földet a földművelési miniszterium vett meg vagy százötvenezer koronáért azzal a céllal, hogy valami gazdasági iskolát létesít ottan.

De az iskola föllállításából semmisse lett és a kastélyt a hajdan mintaszerű melléképületekkel most az idő foga rágyja. Üresen áll ott minden.

A minap kint voltam megnézni ezt az elárvult kastélyt, amelybe — ha románok énének körülötte, — már a képzeletükkel régen beléje költöztettek volna néhány tucat szellemet, boszorkányt. Szívesem volna, ha a községbe velem jöttek volna azok, akik üres fecsegésnek mondják, hogy csak a földdel lehet a magyar parasztot megóvni a zülléstől. Az egykor vad szocialista fészekből virágzó, modern magyar község lett. A kivándorlás megszűnt, s nyugodtan gazdálkodik a paraszt az ő 8—10 hold földcskéjén, annak amelyen terem, hogy a tartozását is szépen fizetgeti belőle. A viskók helyett *eternit palával fedett tanya-házak, állnak az udvaron szivattyus kutakkal.*

A kocsisom Burzsa János, aki valamikor éveig cseléd volt az Ipszilanti uradalomban, azt magyarázza a jegenyékkal szegélyezett uton, hogy amerre csak a szem ellát, mindenütt gyönyörű park volt a herceg idejében, tele buja növényekkel, apró fenyvesekkel, amelyekben a szarvast és a nemes vadat tenyésztették.

A kastélyhoz érve egy becsületesképű, dereshajú paraszt, Krobák János úr fogad bennünket Nagy készséggel nyitogatja a rozsdás kulcsokkal a kastély ajtóit. Hét lakószobája van ennek a rozoga állapotban levő udvarháznak. Egy kivételével valamennyi üres. A tágas, szép termekben a luszterek helyén kötélre kötött ágymadracok függnek. Hátról egy kis szobát csinosan bebutoroztak. Itt hál az állami ellenőr, ha esetleg valamikor arra utazik.

— Ilyen üres ez a kastély már három esztendeje. Az egész birtokon én lakok a feleségemmel, — mondja az úr.

Azután kimentünk a dohos levegőjű elárvult termekből. Megnéztem a melléképületeket: a magtárakat, cselédlakásokat, istállókat, uradalmi lakásokat. Az istálló kivételével a pusztulás vert tanyát mindenütt. Az istálló, amely szebb mint a zsellérlakások, harminc lónak volt berendezve. Vörös márványból van az ételjászoluk. Valamikor híresek voltak a lakói: a bécsi turfon Ipszilanti herceg színeit viselték s gyakran visszhangzott nevüktől a versenyter. Ma legfeljebb egy két patkány fut versenyt az üres lópalotában.

A régi rossz idők...

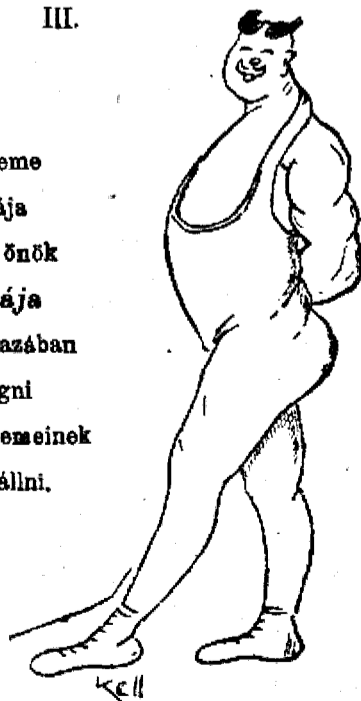
— Micsoda gyönyörű élet volt itt még egy pár évvel ezelőtt is — szólalt meg Burzsa János, a hercegi cselédből lett zsidó-fiakkeres kocsisa. — Amikor a herceg urak lejöttek, nagy dinom-dánom volt, de különben komor élet folyt. Prokob intező ur rosszul bánt a néppel. Ugy tekintett bennünket, mintha mindnyájan rablógyilkosok lettünk volna. Ő nem ismerte a magyar parasztot, mert csak a szegény feje. De a parasztok se szerették őt. Egyszer a csendőrök mentették meg. Éjszaka felgyújtották a kastély egy sarkát, aztán vasvillával varták, hogy majd ha Prokob kiszalad, megtámadják. De csendőrök jöttek, aztán vége volt a lázadásnak. Ettől fogva nem is nánt olyan gorbán velünk. Furcsa dolog volt az is, hogy amikor a hercegek néha lejöttek Bécsből és szóba ereszkedtek a parasztokkal, Prokob hátulról mindig megfenyegette a parasztot, hogy ne merjen felelni a herceg kérdéseire. A herceg tulajdon inasától hallottam, hogy Prokob azt mondta, nem jó sokat diskurálni a paraszttal, mert akkor szemtelen lesz és csak revolverrel lehet aztán vele elbánni. Ilyen intező volt Prokob. Na de nem is mer az most ide jönni, mert tudja, hogy a jégesőt is szívesebben látják itt, mint őt.

Igy beszélt az egyszerű, a hercegi cselédből lett fiakkeres kocsis. És a traga nyers tudatlanságában nem is sejtette ő, hogy röviden néhány perc alatt egész korpépet rajzolt elénk. Föltámasztotta azt a kort, amikor idegenből ide szakadt urak járatlanságukkal hogyan nevelték a derék, lelkes, munkaszerető magyar parasztot — „hazátlan bitanggá“.

Nyári gyönyörök.

III.

Mosolyog a szeme
Mosolyog a szája
Nem tévednek önök
Ez a híres Czája
Nincs e hon hazában
Ki le tudja vágni
Csak a nők szemének
Nem tud ellenállni.

Riadalom az aradi háziurak között.

— Az erélyes adóhivatal. — Emelik a házbéradót. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Nagy riadalom van az aradi városházán, de még nagyobb az ijedtség az aradi háztulajdonosok igen tekintélyes táborában. A városháza adóügyi osztályában egy nagy szállító-kocsi bérbévitelének ötlete igen aktuális, mert valószínű, hogy ha oly arányban érkeznek be a fellebezések a most kivetett házbéradó ellen, mint amilyen garmadákat eddig küldöttek be a háztulajdonosok, akkor a legnagyobb társzekér is kicsi lesz a sok panaszos irás továbbítására. A háziurakat páni félelem szállta meg a kivetés lajstromok átlapozása után, mert a házbéradók horribilis emelkedéséről kellett tudomást szerezniük. Ennek az ijesztő adószökkenésnek csak az egyik fele kiált ki a házbéradó-ívől, a másik a városi pótdadó alakjában fog hasonló íjedelmet okozni, mert a 80%-os városi járulék hozzávetésével a befolyt házbérnek éppen 33 százalékát fizeti el a háztulajdonos, részint az államnak, részint a városnak. Hogy az adópréz emez elementáris működése, közvetve, a már alig lélegző kis-existenciákat fogja sújtani az több mint bizonyos, mert a háziurak a hadisarc-jellegű adókivetésért bizonyosan házbéremeléssel boszulják meg magukat a lakón.

A városi adóügyi osztály részéről Vizer Aladár alszámvevő, a magyar királyi pénzügyigazgatóság részéről Nagy Barnabás pénzügyi titkár végezték ezt a sokáig emlékezetesnek maradó munkát, amely rendkívül kedvező a kincstárra, de annál súlyosabb és terhesebb Aradváros közönségére. Ha a kincstár érdeke az, hogy a szomorú népszámlálási eredmények a jövő decennium végén valósággal kétségbeejtőkké váljanak, akkor megfelelő szellem szülte azt a munkát, amely Aradon határozottan elnéptelenedést fog előidézni. Ujarad, Ujmikelaka javára dolgozik az a hatóság, a mely nem tekintve a tényleges és mindenki által ismert viszonyokat, tisztán a fiskus rideg és ez esetben a polgárság érdekeivel ellentétes szempontjait mérlegeli.

Eltekintve ezektől az impresszióktól, melyeket a házbéradókivetés mindenütt keltett, meg kell írunk azt is, hogy a kivetés módja ellen szakkörökben igen figyelemreméltó aggodalmak és megjegyzések hangzanak el. Az bizonyos, hogy a múltban a háztulajdonosok a bevallási íveket nem a törvény által megkivánt szigorúsággal töltötték ki és a kincstár kárt szenvedett. De az utóbbi két—három esztendőben, különösen a mostani ominózus kivetés alapjául szolgáló ívek kitöltésénél, már ezirányú panaszok a pénzügyigazgatás részéről nem hangozhattak el, mert az 1910. évi 4969148 korona bevallott házbérbévitellel szemben az 1911. évre 5,701,970 korona házbérbévitellel, tehát 732.837 koronával több áll szemben. Ez az óriási többlet Nagy Barnabás pénzügyi titkár felvilágosítása szerint 80 százalékig a háziurak korrektségének tulajdonítandó és 129.682 korona az olyan házbér, amelyet a kivetés bizottság a bevalláson felül tartott szükségesnek megállapítani. És ez a 129.682 koronás plusz az, ami rendkívül erős bizonyítéka annak, hogy a kivetés körül igen kis mértékben volt szerepe a méltányosságnak.

Több héten át folyt a házbéradó kiszabása, amely az új, 1909. évi VI. törvény cikk alapján ment végbe. Ennek a törvénynek 66-ik szakasza előírja, hogy a két kivetés közege, két szakértő közbejötté mellett, hivatalos becslés útján ál-

lapítja meg a házbérbjövédelmet, ha a ki nem bérelt épületek bérértékét alacsonynak találja. A becslést igazolni kell. Helyszini szemle nélkül a kivétést önkényesen helyesbíteni nem szabad. Már most mi történt? El kell mondanunk, mert így érthető meg, hogy miből keze kezdett az a 129,682 korona, amely a háztulajdonosok több bevallásán felül a bizottság tulkivetéséből állott elő. Ugy találta ugyanis a bizottság, mondotta Nagy Barnabás, hogy a háztulajdonosok a saját lakásaikat éveken át rendszeresen sokkal alacsonyabban, kisebb forgalmi értéknek megfelelően vallották be, mint amekkora házbérnek azok tényleg megfelelnek. Ezértrendkívül sok esetben korrekurát kellett végeznie a bizottságnak.

Az a kérdés, vajjon ez a kiigazítás igazságos mértékkel történt-e. Az Aradi Közlöny tudósítója szakembereknél érdeklődött és arról értesült, hogy nem, mert a bizottság megtette például azt a tréfásnak látszó korrekurát, hogy egy 2400 koronára értékelt bérleti objektumot 7000 koronára taksált. Ez az egy szembeszökő adat egy szélsőség ugyan, de a többiek sem maradnak el mögötte a viszonylagos összehasonlításkor. Ha a törvény idézett szavait szem előtt tartjuk, jogos az a kérdés, vajjon a bizottság minden egyes esetben kiszállt-e a helyszínére, bekérte-e a szakértő becslés adatait? Ezt majd a közigazgatási bizottság és végső sorban a közigazgatási bíróság fogja eldönteni, mert bizonyos, hogy mindama háztulajdonosok, akiknek lakását ilyen módon a bevallott házbérbértéknél magasabbra szabta a bizottság, jogorvoslattal fognak élni az említett fórumokhoz.

Hallottuk azt is, hogy ez a szembetűnő adóemelkedés abból keletkezik, hogy az említett törvények intencióit szem előtt tévesztette a bizottság oly módon, hogy oly bérlet-tárgyakat, amelyek már üzleti adóval is megvannak terhelve, külön házbéradóval róta meg. A törvény igaz, csak a gőzfürdőt említi kivételképpen kezelendő bértárgynak, de az élet nem tehet különbséget más, hasonnemű vállalat között.

A házbéradó a házbérbjövédelenek tizen-négy százalékára rug. A törvényhozás az új adótörvény megalkotásával leszállította az adókulcsot, számítva arra, hogy a házbérbjövédelmek emelkedésével az adó végösszege nem fog csökkenni. Hogy mennyire jól számított, azt bizonyítja a tavalyi és az idei kivetés.

Aradon 1910-ben az államnak házbéradó címén 497226 korona 57 fillér jövedelme volt, ami 4,969.143 korona házbérbjövédelen 14 százaléknak felel meg. Adómentes marad 1,416.827 korona bevallott házbérbjövédelen, ami után a kincstár 198.351 korona adóról kénytelen lemondani a mentesség idején.

Állítsuk ezzel szembe a most befejezett kivetés eredményét. A bizottság 5701970 korona adóköteles házbérbjövédelmet irt össze, tehát 782837 koronával nagyobb adóalapot teremtett a tavalyinál. Az új törvény értelmében eme adóalap után adó fejében 548877 koronát szedhet az állam, ha ez a kivetés változást nem szenved. Tehát 51000 koronával vesz be többet Aradon csak házbéradóban, mint tavaly. Ez azonban nemcsak az államra, hanem a városra is tetemes bevétel-többletet jelent, mert az adóalap növekedése a pótdadó emelkedését vonja maga után. Én tudva azt, az éppen most elkészült zárószámadásból, hogy a városnál az adóelőírás alkalmával éppen nincsenek tekintettel arra, hogy szorosan a szükségleteknek megfelelőleg állapítsák meg a pótdadót, hisz 200000 koronás fölösleg van a pénztárban, a jövő évben is fel fogják használni az egész adóalapot a városi adópótlék kirovására, így tehát nemcsak a háziurak, hanem a többi lakosok is fölösleges adóval sújtatnak.

Vasárnap délután az aradi várban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3

Vasárnap délután az aradi vár, ez a hírhedt „jó hírből de kiesett” stratégiai nulla, mely azt a kevés katonai „félleget” is leveti, melyet mesterségesen reá patinálnak katonáék, egyszerűen, talán a szokásjog alapján, talán a modern katona léleknek is szükséges változatosság kedvéért — polgári területté változik át. Az aradi sétáló közönség százai, de ha alaposan bejárjuk az óriási területet, azt mondhatjuk, ezrei lepik el a tiszta és gondozott utakat, minden padot öreg civilek foglalnak le pihenőül, sőt még a tornaszereken is az aradi ifjúság kíséri meg kezének-lábának kifecimítését. A legkedvesebb és legkeresettebb promenádja a középosztálynak a vár udvara, a körül elhúzódó és gyalogsétára átengedett földsáncok. Különösen mióta az Erzsébet királyné hidja közelebb hozta az ódon kőkolosszust a városhoz, valóságos népvándorlás indul meg vasárnap délután a vár felé, hogy annak hatalmas fái alatt, pormentes utjain, friss és tiszta levegőjében üdülést, pihenést és felfrissülést keressenek.

Nem lenne hiabavaló munka itt leírni az aradi várat, mert igen kevesen ismerik ennek a kiszolgált és pusztulásra ítélt erősségnek rejtett érdekességeit, évszázadokon át ismeretlenül maradt titkosságait. Amit a katonai várépítő tudomány produkált, mindez a múlté és hogy mennyire az, mutatja az is, hogy a hadvezetőség még csak egy szakasz vártüzeit sem helyez ide, annyira értéktelen és jelentéktelen pont „harcászati és védelmi” szempontból.

Nem ezt az érdekes képet akarjuk megrajzolni. Nem a katonai, hanem a polgári várat. A polgári várat, mely lassankint majd úgy hozzá tartozik Aradhoz, mint a Báross- vagy a Salacz-park, vagy Budapesten a Gallért-hegyi citadella.

A legnépszerűbb sétahely, melyet lassanként a polgárság birtokába vesz. Mintegy bevezetésül a nagy borotválásnak, mely teljesen eltünteti a föld színéről ezt az anachronizmust, ezt a magyar nemzetnek annyi fájó emlékére figyelmeztető kőhalmazt.

És ezért rendkívül színes és érdekes az aradi vár így vasárnap délután, mikor a magyar szó tulajdonképpen a németet, a dolgos polgárnép az unatkozó katonát.

Lassankint maguk a várlakók is ehez az új állapothoz mérten rendezkednek be. Nem sikerült megtudnunk, hogy kinek a figyelmességéből történik, de annyi tény, hogy vasárnap délután a sétatutakat különös gonddal letakarítják, sőt jól meg is öntöztik, hogy a por ne zavarja a sétálókat, akik délután három órától kezdve sűrű rajokban korzónak keresztül-kasul az óriási parkban. Késő estig folyton hömpölyög az emberáradat, mely még a város pénztárának szempontjából is hasznos dolgot cselekszik. Apasztja a vashidak deficitjét.

Az utak mentét igen sűrűn szegélyezik a padok. És katonáék előzékenységre vall, hogy ez évben megszaportították a pihenő helyeket. Sőt annyira szívesen látják a városi közönséget, hogy a várbeli tiszti lakások lakói, akik vasárnap délután azzal szórakoznak, hogy az idegen elemek beözönlését szemlélik, székeket hozatnak le lakásaikból és otthon töltik el szabadidejüket. Fiatal zászlósok és tisztek vasárnap délután, amint egy terebélyes gesztenyefa árnyékában ülve könyvet olvasnak! Ha azt mondjuk, hogy fésteni való látvány, akkor néhány évtizeddel elmaradtunk a vártól. A helyzethez méltóan csak azt állíthatjuk, hogy kinematograf-filmre méltó látvány.

A korai délutánt az ifjúság használja ki a maga mulatságára. Több helyütt talál tornaszereket, melyeket mind lefoglal. Mászó pózna, nyújtó, korlát, ugró deszka, faló és sok-sok más egyéb tornaszerek, valamennyi használatba van véve.

— Ezek a fiatal emberek — mondotta egy szakaszvezető — mindezen vasárnap délután itt vannak. Én tanítom őket tornászni. Elvégeztem a katonai tornatanfolyamot, én tudok oktatni.

És milyen fegyelmet tart közöttük! Csendben, sorban állanak és az előtornász szakaszvezető parancsait híven teljesítik. Egy szakaszvezető, aki azzal szórakozik, hogy vasárnap délután fiatal diákokat és munkásokat tornára tanít.

A közönség tudja, hogy csak vendég a várban, szigorúan re-pektálja a „vorschriftot”. Azokat a kutakat, melyekre nincs rá írva, hogy „ivóvíz — zum trinken” nem bántja. De a várparancsnokság itt is figyelmességet tanusított, mert a jóvizű kutakon alkalmazott „csak katonai személyeknek — nur für Militärpersonen” feliratos táblákat kicseréltette ilyenekkel:

Trinkbar.
Iható.

De ez csak csekélység, amit talán észre se vesz a közönség, ha nem ismeri a katonai szokásokat. Sokkal jelentősebb és érdekesebb, hogy a polgárság kényelmét és kedvtelését azzal is honorálja a katonaság, hogy nem gördit akadályt a vasárnapi „kocsikorzó” elé. Mert ez az új jelenség is meghonosodott a várban. Még csak egy esztendővel ezelőtt is a vasárnap délutáni kocsikázás utvonala a főút vagy a családi erdő volt. Most egyik gummikereki a másikat űzi a vár gondosan öntözött széles utjain.

Varjassy Lajos polgármester unokájával, Jegessy Károly dr. tb. főügyész fiacskájával igen gyakori vasárnapi vendége a várnak. Fiakkerjén végig viszi az eleven és minden iránt roppant nagy érdeklődést tanusító gyermeket és ugyancsak elő kell venni az önkéntesi évben megszerzett katonai tudományt, hogy minden kérdésre meg tudjon felelni. De így van igen sok apa, aki gyermekeivel néhány órai kirándulásra a várba tart. Késő estig nem szűnik meg az elegáns gummitalpasok ügetése és sokszor a tiszti kantin előtt, uzsonna idején nyolc-tíz kocsis várakozik a vendéglőben üdülő közönségre. A fiakkerosok maguk is a várat proponálják sétakocsizásra, ha látják, hogy a felszálló vendég még nem határozott kirándulása célja felől.

A katonaság természetesen a maga rendje és módja szerint nem zavartatja magát az ő hivatalos funkcióiban, még ha vendégei vannak is. Örfelváltás és minden más szolgálat, parancskiadás folyik a regula értelmében, noha sokszor két-háromszáz nézője akad is a ceremóniának. A polgárság néma szemlélő, nem zavarja katonáékat és ezekben abszolúte nincs meg a hajlandóság, hogy titkot csináljanak belőle és türik a nézők sokaságát.

Csak egyetlen egy helye van a várnak, mely olyan mint a szentek szentje és ahonnan, habár a legudvariasabban is, de feltétlenül távöltartják a polgárságot. Ez a várfegyház. Ez a magas fallal elzárt, igen szomo u hely hét pecséttel őrzött titok ahova avatatlan szem nem pillanthat be, sőt még engedélyt sem nyerhet a belépésre.

A fegyház előtt van a készülség őrhelye. Vasárnap délután szünetel a munka a fegyenc-műhelyekben és ezért az örök mind az órállomáson tanúznak. Csak hosszabb-rövidebb időközökben szőlít be egyet-egyet a főfoglar, ha valamely fegyencet a fegyházon kívül levő irodába vagy másvalahová kell kísérni. Ekkor a készülség parancsnoka egy őrt kivezényel, aki a sánccal mellett éles golyóra tölti fegyverét, szuronyt tesz a puskájára és rabkísérőül szegődik.

A sétáló közönség igen nagy számmal kíséri tekintetével a súlyos büntetést szenvedő katonát, aki valóban megdöbbenő látvány piszok színű daróc ruhájában. Csoportosan követik a kantin felé lépdelő fegyencet, aki többi társának megy a különös kedvezmény gyanánt megengedett finom fala-

tokat: lipói sajtot, szalonnát, szafaládét, egy krajcárért törött cukrot és más egyebet bevásárolni.

De ime, egyszerre megmozdul az egész készült-ség. Fegyverbe lép valamennyi és bevonul a fegyház udvarára. Ijedve rebbennek össze a sétálók és találgatják, mi történhetett odabenn.

Szokatlan dolognak kell lennie, mert vasárnap délután még csak sétára sem bocsátják a magán- és közös zárkákba elcsukott és fonnyadásnak indult szerencsétleneket.

Egy pár pillanat múlva azonban feltárnak a fegyház nagy kapujának szárnyai és négyes sorokban, habár nem valami „stramm” lépésben megindul egy földszintű tömeg. Előttük, mellettük és mögöttük csupa szuronyos, éles golyóra töltött fegyverű ór, a főtörzsfoglár, foglárók és kulcsosok vezetnek, kísérik és irányítják a polgárember látásától elszokott fegyenceket, akik szótlanul és némán haladnak át a várudvaron — a templom felé. Istentiszteletre vonsozlják a fegyencek zörgő csontjaikat. Mert csak hogy éppen jelen vannak és történik valami körülöttük. A gondolatuk valahol otthon a szülőházban kóvályog és fásult agyuk abszolúte nem frissül fel a lelkész szavaitól.

Amilyen egykedvűen és parancsnak engedelmeskedve vonultak be, éppen olyan lélek nélkül, talán még nagyobb gyűlölettel minden iránt a mi erő és hatalom, jönnek ki az Istenházból és térnek vissza a kazamatába, melynek falai oly vastagok, hogy kocsik kerülhetik el egymást rajtok. Innen ki nem száll sóhajtozás, vágy vagy kíváncsi. Itt már mindennel leszámolt emberek laknak, akiket a pap meg nem nyugtathat. A kapuk újra feltárnak, majd bezárulnak, a készültség leveszi a szuronyt a fegyverről, kivesszi belőle az élestőlényt, a báméskodó és szánakozó civil közönség, megy a kávéházba üzonnázni.

Nyári gyönyörök.

IV.

A mosolya csábit
A lénye elkábit
Mindnyájunkat megfőz
Ez a nő, a sztár itt.
A Salome táncot
Két ballábbal járja
De a csipőjéig
Dekoltált a válla.

A vértanu leánya.

— Érdekességek Leiningen-Westerburg Erzsébet grófnőről. — Beszélgetés Urbán Ivánnal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

A szabadságharc dicső vértanuinak szomorú emlékezete élénken él minden igaz magyar szívében és az egész ország élénk érdeklődéssel kíséri azokat a mozgalmakat, amelyek a martiriumot szenvedett hősök emlékének megörökítésére irányul. Az aradi vesztőhely bizottságnak, sőt a város közönségének is igen fontos aktuális feladata most, hogy az aradi tizenhárom emlékét méltó módon örökítse meg. A törökbecsei Leiningen-szobor pedig már el is készült s nemsokára le is fogják leplezni.

A szoborleplezésnek különös érdekességet kölcsönöz az a körülmény is, hogy azon Leiningen Westerburg Erzsébet grófnő a vértanúságot szenvedett tábornok leánya is meg fog jelenni. Az ősz matróna aki egy magasrangu angol katonatiszt hitvese és állandóan Londonban lakik az egyetlen, aki a tizenhárom hős tábornok egyenes leszármazói közül még életben van.

Leiningen Westerburg Erzsébet grófnőt a törökbecsei szoborbizottság meghívta, hogy édesapja szobrának leplezési ünnepére jöjjön el. A grófnő elfogadta a meghívást és levelet írt unokafivérének Urbán Iván főispánnak, értesíti, hogy a szoborleplezés alkalmából Magyarországra jön és hosszabb időt szándékozik tölteni aradi és aradmegyei rokonainál. A grófnő utazásának egyik célja az is, hogy megegyezzen a grófnő utazásának egyik célja az is, hogy megegyezzen meglássa az aradi golgotát, ahol édesatyja hős tábornoktársával együtt vértanu halált halt a magyar hazáért.

Urbán Iván főispán, akit ma munkatársunk felkeresett, több érdekes dolgot mondott el Leiningen gróf tábornokról, leányáról és rokonságáról.

Leiningen Westerburg Erzsébet grófnő június 22-én utazik el Londonból és egyenesen Bánátnagykomlóra megy San Marco, született Nákó Mileva hercegnőhöz, ahol féltestvérével Bethlen Anna grófnővel találkozik és vele július hó első felében unokafivéréhez Urbán Ivánhoz Simándra utazik hosszabb tartózkodásra. Urbán Iván főispán édes anyja és a Londonból hazaérkező grófnő édesanyja testvérek voltak, míg legidősebb testvérük Rohonczy Gedeon atyjának Rohonczy Lipót ezredesnek volt a hitvese.

Leiningen tábornok özvegye másodízben Bethlen Józsefhez ment férjhez. Ebből a nászból született a Bethlen grófnő, akivel a tábornok leánya San-Marco hercegnőnél találkozni fog. A hercegnővel való rokonsága pedig onnan származik, hogy a hercegnő édesanyja, valamint Leiningen tábornokné, később Bethlen József grófnőnek és Urbán Iván főispán édesanyjának atyja szintén testvérek voltak.

A grófnő simándi tartózkodása alatt látogatást fog tenni rokonainál, így Urbán Iván főispán fia és leánya családjainál. Be szándékozik jönni Aradra is és meglátogatja a vesztőhelyet a szabadságszobrot, ereklyemúzeumot.

Jelen lesz a grófnő természetesen édesatyja törökbecsei szobrának leplezési ünnepélyén is. A vértanuhalált halt Leiningen tábornok élete és Törökbecse között ugyan édes kevés nekuszust lehet találni, legfeljebb azt, hogy vőlegény korában néhányszor rövidebb ideig ott tartózkodott. S az interjú alatt azt vettük ki a főispán szavaiból, hogy nem helyesli a törökbecsei Leiningen emlékszobor felállítását. Helyesebb lett volna, ha a gyűjtött összeget az aradi emlékmű céljaira adták volna.

Ezzel kapcsolatosan nem érdektelen megemlíteni, amit szintén a főispán említett beszélgetés közben, hogy a különféle híresztelésekkel szemben az az egyedüli valóság, hogy a világi fegyverletétel után, mikor Leiningen tábornokot becsületszóra szabadon bocsátották, egészen kivégeztetéséig sógoránál, Urbán Gyulánál, Urbán Iván főispán édesatyjánál Monyorón tartózkodott. Ott időzése alatt egy alkalommal vadászat közben maga jelölte ki azt a helyet, ahol élete fáradalmait kipihenni szeretné. Egy fiatal tölgyfacsoportot jelölt meg és kérte sógorát, hogy ha a szent célért folytatott küzdelméért életével kellene fizetnie, oda temettesse. És tényleg Urbán Gyula a tábornok holttestét kivégeztetése után a hóhértól husz aranyért megszerezte, Greitl borosjenői orvossal bebalzsamoztatta és a fiatal tölgyek árnyékában épített ideiglenes kis kriptában temettette el. Ezt a kriptát az aradi honvédegy-let többször meg is látogatta és koszorukat is helyezett rá. Monyorónak idegen kézre kerülése alkalmával Urbán Iván főispán kérte meg Aczél Pétert, hogy amíg a vértanuk méltó nyugvóhelye felépül, a tábornok földi maradványait az Aczél-család borosjenői sírboltjában helyezték el. Talán ez az indoka annak, hogy a borosjenőiek szintén Leiningen emlékszobrot akartak létesíteni és e célra már gyűjtést is indítottak. Pedig ha a vértanu tábornok emlékét külön is megakarnák örökíteni, úgy az csakis azon helyet illetné, amelyet ő maga jelölt meg nyugvóhelyéül.

Leiningen Westerburg Erzsébet grófnő, aki nemsokára hazajön Barwell magasrangu angol katonatiszt felesége most hatvanhat éves. Férjhezmenetele óta állandóan Londonban lakik. És természetesen a legelőkelőbb társaság tagja. A grófnő Viktória királynő uralkodása alatt több ízben megjelent az angol udvarnál is és a királynő mindig mint rokont fogadta sőt udvarhölgynek is meghívta. Leiningen tábornok ugyanis unokaöccse volt Viktória királynőnek. Mostani hazajövele annál nagyobb jelentőségű, mert kérdés, hogy a matróna az aradi vértanu emlékmű leplezésekor, ami meg belekerülhet néhány évbe, ki bírja-e a hosszú ut fáradalmait.

TANÜGY.

(—) Az iskolaszék üléséből. Varjassy Lajos polgármester elnöklésével ülést tartott a városi iskolaszék. A polgármester meleg szavakkal emlékezett meg a tragikus körülmények közt elhunyt Pareán János igazgatóról és indítványára elhatározták, hogy emlékét jegyzőkönyvben örökítik meg. Az Illés-utcai iskola igazgatói teendőivel Keresztes Arzént bizta meg az iskolaszék. — A kultuszminiszter Balla Frigyes rajztanár véglegesítését ahhoz a feltételhez köti, hogy szerezzék meg a polgáriiskolai tornatanítói oklevelet. Balla erre hajlandónak nyilatkozott és ezért az iskolaszék három esztendői időt adott neki a szükséges vizsgálatok letételére, s a minisztert megkeresi, hogy ezt vegye tudomásul. — A Szabad Liceum vezetősége megkereste a várost, hogy Aradon is szervezze a Népszerű Főiskolai tanfolyamokat. Érthetetlen módon a tanács az elemi iskolák irányításával megbízott iskolaszékhez tette át ezt az ügyet megoldás céljából. Az iskolaszék egy bizottságot küldött ki, amely meg fogja alkotni a Szabad Liceum szervezetét. Ferch Ödön polgári iskolai tanárnak megengedték, hogy a Ferenc-téri polgári főiskolában taníthassa a Ferenc-féle matematikai rendszert és hogy a jelentkező tanulókból ezért havonta egy korona díjat szedhessen.

(—) Évrő vizsgálatok sorrendje az aradi kir. főgimnáziumban. Junius 13—14: hittan vizsgálatok. Junius 16: I. b) osztályban: nyelvekből és földrajz; III. a) latin—német, IV. b) latin—német; VI.: mennyiségtan, természet-rajz; VII.: mennyiségtan, természettan és írásbeli magánvizsgálatok I—VIII. Junius 17.: szóbeli magánvizsgálatok I—VIII. Junius 19.: II. a) természetrajz, számtan, rajz; II. b) magyar, latin, földrajz, III. b) magyar, történet, IV. a) természetrajz, mennyiségtan, rajz, V. latin, görög, történet, VI. latin, görög, német. Junius 20.: I. a) magyar, latin, földrajz, III. a) magyar, történet, IV. b) természetrajz, mennyiségtan, rajz, VII. magyar, görögpótló irodalom, történet. Junius 21.: I. b) természetrajz, mennyiségtan, rajz, III. b) latin, német, IV. a) magyar, történet, V. természetrajz, mennyiségtan. Junius 22.: II. a) magyar, latin, földrajz, II. b) természetrajz, mennyiségtan, rajz, III. a) földrajz, mennyiségtan, rajz, IV. b) magyar, történet, VI. magyar, görögpótló irodalom, történet, VII. latin, görög, német. Junius 23.: I. a) természetrajz, mennyiségtan, rajz, III. b) földrajz, mennyiségtan, rajz, IV. a) latin, német, V. magyar, görögpótló irodalom, német. Junius 29.: Te Deum. Bizonyítvány kiosztás.

Elemista gyerekek betörő bandája.

— Az aradi iskolaszék határozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Az iskolaszék ma tartott ülésén ennek a nagy városnak a mélységeiből vonult fel egy tarka jelenség Szomorú és vigasztalan, de reális színeinél fogva is arról tett bizonyosságot az iskolaszéket foglalkoztató probléma, hogy Aradon, már a népnomornak jellegzetes bűnei révén is, igen nagy gond fordítandó a szociális kérdésekre, mert azok aktualitása nem tagadható le többé.

A Szentpéter-téri iskola tanító testülete azal a nem mindennapi panasszal fordult az iskolaszékhez, hogy legyen segítségére az iskola néhány teljesen elzüllött tanulójának megmentésében. Három olyan gyermek látogatja az iskolát, akiket az aradi rendőrség többszörösen állított elő lopások miatt és akiket az iskolai fegyelem semmi eszköze jobb utra téríteni nem tud. Valamennyien szegény földhözragadt szülők gyermekei, akik az iskolán kívül is „senki gyermekei”, mert életük legnagyobb része az utcán és mint a tanítótestület jelentéséből kitűnik, büntényákon töltik. Azt is megtudta az iskolaszék, hogy a három fiú betörőbandává szervezkedett és egy negyedik társukat arra kényszerítették, hogy ennek szüleinél betörjenek és lopjanak.

Megdöbbenve értesült mindezekről az iskolaszék és Kovács Vince tanácsnok javaslatára kimondotta, hogy az iskolásgyermekek elzüllésének egyik általános oka az utcai újságarusítás és kolportázs. A serdületlen gyermek pénzhez jut, amit nem nekivaló helyeken költenek el. Utasítja az iskolaszék a rendőrséget, hogy a törvénynek megfelelőleg akadályozza meg az iskolaköteles gyermeket az újságelarusításban.

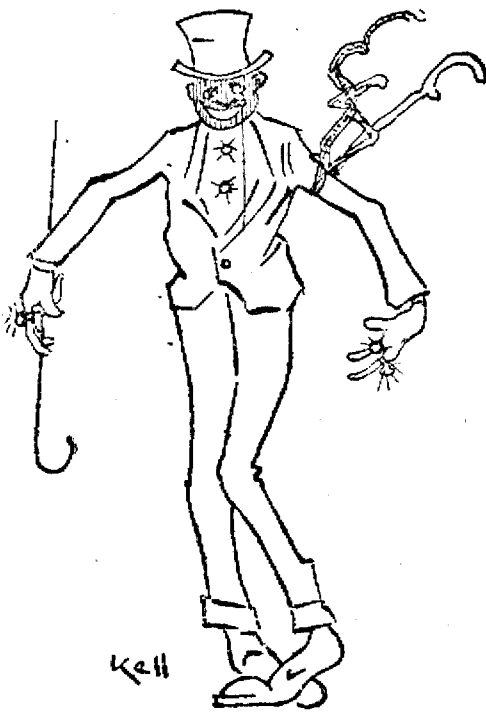
A Szentpétertéri züllött fiúk ügyét úgy oldotta meg az iskolaszék, hogy megkeresi az

árvaszékét, mondja ki elhagyottaknak a szerencsétlen fiukat is ennek megtörténte után beutalja őket az állami gyermekhelybe.

Pataki Sándor iskolaszéki tag ezzel szemben azt indítványozta, hogy az iskolaszéknek az étellel össze nem egyeztethető határozata ne lépjen életbe, mert ezzel igen sok ártatlan és tisztességes gyermeket is sújtának. Vannak ugyanis olyan elemi iskolai tanulók, akik szüleik segítségével kénytelenek reggel négy óra-kor kelni, újságot hordani és árusítani, hogy egynéhány fillér keresettel a háztartás gondjain könnyítsenek. Az iskolaszék nem szivlelte meg ezt a szomorú valóságot s újból kimondotta, hogy nem alkot kivételeket, hanem a törvény szigorú betartására utasítja a rendőrséget.

Nyári gyönyörök.

V.

Kell

Az ördög se olyan
Fekete mint festik
Ha akar, e réger
Is fehér lesz estig
Szerecsenyül táncol
Tíz órától hatig
Szerecsen az utca
Amelyben ő lakik.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi Philharmónia Egyesület ezidei tisztújító közgyűlését f. hó 18. vasárnap d. e. 11 órakor tartja a Fehér-kereszt kávéház külteremben. Napirend: 2 tag kiküldése a jegyzőkönyv hitelesítésére, a tisztikar és választmány jelentése, a tisztikar- és választmányok az új alapszabályok szerint 3 évre való megválasztása, indítványok. Az elnökség ez uton is felkéri az egyesület tagjait, hogy a közgyűlésen mentől nagyobb számban jelenjenek meg.

(*) Az aradi II. kerületi jótékony célú fillérasztaltársaság a saját helyiségében Fácán-utca 7-ik szám Donnavel Fülöp vendéglőjében az ujonnan megválasztott tisztikar és választmány tiszteletére június 4-én délután 3 órakor ünnepélyt rendez, belépőjegy nélkül. Fuvó zene és több mulatságos előadással; tetszés szerinti vacsora, este cigányzene mellett tánc lesz, melyre

úgy a disz, valamint a rendes tagokat és a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívom, Haubenreich Mihály elnök.

Megakadályozott postarablás.

— A segédfékező bűne. —

— Árvirati tudósítás.

Budapest, június 3

Csak a detektívregények lapjain olvasunk olyan rémes rablótámadásokról, mint aminőt a magyar államvasutak egy segédfékezője akart elkövetni egy vonat, jobban mondva a mozgóposta ellen. A tervet szerencsére megtudta és természetesen meg is hiúsította a rendőrség, a segédfékezőt egyelőre becsukatta a toloncházba.

A tervet besugták. Ma egy hete beállított a főkapitányságra egy vasuti munkás. Elmondotta, hogy Bihari János magyar királyi államvasuti segédfékező, aki a nyugati pályaudvaron van alkalmazva, rablótámadást tervez egy vonat mozgópostája ellen.

Tervébe a kecsmában iddógálás közben őt is beavatta, és pedig azért, mert egymaga nem tudja a dolgot megcsinálni és társra volna szüksége, a kivel a zsákmányon osztozkodjék. Bizalmasan megsugta, hogy a mozgóposta alkalmazottait el kell tenni láb alól s aztán kifosztani a szekrényeket. A munkás rémületen hallotta mindezt, színlag belement a dologba, de magában megfogadta, hogy jelentést tesz róla.

A főkapitányságon meghagyták a munkásnak, hogy hallgasson mindenről s kiküldötték Szmarek detektívet, hogy nézzen utána, mi igaz mindebből. A detektív megtalálta Bihari segédfékezőt s miután sikerült neki bizalmát megnyerni, különös dolgokat tudott meg.

A segédfékező vele is azért közölte a dolgot, mert társ kellett neki hozzá, számítva arra, hogy a vonat mozgópostáján több alkalmazott is lesz. Elmondotta az egész gonoszul kieszelt tervet, a melyre már meg is tette a szükséges előkészületeket.

Elmondotta Bihari, hogy a Budapest és Bécs közti gyorsvonaton kell a dolgot megcsinálni és pedig akkor, a mikor a vonat Vácot elhagyta. Behatólnának a mozgóposta kocsiába s ott az összes alkalmazottakat könyörtelenül le kellene lövöldözni. Hogy pedig a dolgukban biztosak legyenek és senki el ne árulhassa őket, a golyótól esetleg csak megsebesült embereknek majd késsel elmetszik a torkát.

Ezután neki látnak a fosztogatásnak. A szekrényekhez a kulcs és a feszítő-vas már megvan. Bőséges zsákmányra tesznek szert és a mint a gyorsvonat megáll, ők az ellenkező oldalon kiszállnak és észrevétlenül megszökhetnek.

Elmondotta még Bihari, hogy a dolognak jól kell sikerülni, mert ő mindenre el van szánva, ért a vonatkezelés minden csinájához, azonkívül hét esztendeig esendőr volt s tudja, hogy miképen kell fétrevezetni a nyomozást, hogy el ne foghassák őket. Közölte aztán a részletek során, hogy ő a robogó

500 ÉV ÓTA
GYÓGYITANAK
KÖSZVÉNYT,
CSÜZT STB.

TRENCSENTEPLICZ

RADIUMOS 36-42 °C
KÉNES HÓVIZ ÉS
ISZAPFÜRDŐI.

EGÉSZ ÉVBEN NYITVA. MILLIÓS ÚJ ÉPÍTKEZÉSEK. ÚJ MAGYSZÁLLÓ. ÚJ FÜRDŐK. FESTŐI
VIDÉK. NAGYSZERŰ OLCSÓ TAVASZI KÚRÁK. HÁZI KÚRÁKHOZ: ISZAPSZÉTKÜLDÉS. MŰVÉSZI
MÁLLÍTÁSON PROSPEKTUST KÜLD A FÜRDŐIGAZGATÓSÁG.

1909

gyorsvonaton már jóelőre elvágja a vészfék tömlőit, csak benn a mozgóposta-kocsiban kell aztán gyorsan és elszántan dolgozni.

A nyomozás félrevezetésére majd hamis bűnjeleket hagynak hátra, így ott hagynak egy kalapot, a melyben egy hamis név kezdőbetűi lesznek, azután egy cvikkert, a mely oly erős lesz, hogy okvetetlenül nagyon rövidlító emberre fognak következtetni.

Mindent a legrészletesebben állapítva a segédfékező a terv kivitelét június ötödikére vagy hatodikán tűzte ki. Ma délelőtt aztán a cinkostársnak vélt detektív előtt még kifejtette, hogy a dolgot nem a budapest-bécsi gyorsvonaton, hanem a fiumei gyorsvonaton fogják megcsinálni és pedig a Szászbattonya. Érd és Ercsi közötti vonalon.

Nagy volt aztán meglepetése, a mikor az állítólagos cinkostárs egyszerre csak leleplezte magát, hogy ő titkos rendőr. A segédfékező első pillanatban megijedt, de aztán ellenkezés nélkül ment be a főkapitányságra. Ott kihallgatása alkalmával, mivel tagadni a bizonyítékok mellett úgy sem lehetett, megvallott mindent s végül vállat vonva, így szólt:

— Nagyon el vagyok keseredve; három nyelvet beszélek, négy középiskolát végeztem s mindössze segédfékező vagyok, huszonöt-harminc forint fizetéssel, de ebből nem tudok megélni.

A rendőrség Bihari segédfékezőt, a ki harmincegy éves ember, a toloncházba vitette.

Nyári gyönyörök.

VI.

Kell

Bámulatnak tárgya
E két karcsu alak
Pezses bukjelszoknya
Háznagságu kalap
Gyöngye férfi szivét
A tébolyba viszik
Mind jeles mű-
vésznő:
Kitűnően iszik!

MULATSÁGOK.

(=) A pünkösdi ünnepélyre, mely ma vasárnap délután 3 órákor, pünkösdi első napján lesz megtartva a városligetben, Budapestről két kiváló jó erőkből álló dalárda érkezik 70 taggal. A délutáni műsornak, mely két előadásban lesz megtartva, 36 száma van. Szerepelni fog a fővárosi dalárdán kívül még az Acsev., a Máv., Gutenberg és. Ebredés dalkörök, vala-

mint Budapestről érkezett művészek és művésznők. Délután nagy hangversenyek lesznek a szabadban. A társas népies multságoknak se szeri, se száma. Belépődíj: személyenként 50 fillér, gyermekeknek 30 fillér. 2000 darab tombola-jegy lesz ugyanannyi nyereménnyel és egy jegy 20 fillér lesz. A jövedelem a Munkás-Otthon javára megy. Este táncmultság a ligetben.

Politikai érdekességek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, június 3.

A miniszterelnök Bécsben.

Bécsből táviratozzák, hogy Héderváry Károly gróf miniszterelnök ma reggel hét órákor odaérkezett. A miniszterelnök a magyar házban szállt meg s délelőtt a király személye körüli minisztérium ügyeit intézte el, azután látogatást tett Aerenthal gróf közös külügyminiszternél. A tanácskozás után a miniszterelnök Aerenthal grófnál maradt villásreggelire. Héderváry gróf délután visszautazott Budapestre.

A szegedi jelölés.

Szegedről jelezték a Magyar Távirati Irodának: Fabinyi Ferenc, a kit a szegedi munkapárt köréből képviselőjelöltnek kívánnak fölléptetni, még nem nyilatkozott, vajjon elfogadja-e a jelöltséget. Ma a munkapárt körében akció indult meg, a melynek célja, hogy a jelöltségre Perjéssy Lászlót, a szegedi kereskedelmi és iparkamara titkárát, a szegedi munkapárt alelnökét léptessék föl jelöltnek. A munkapárt végrehajtó-bizottsága azért nem jelölte Perjéssy-t, mert református ember és exponált szabadkőműves, fölléptetése tehát pártbomlást jelentett volna. Nem tartják valószínűnek, hogy Perjéssy a jelöltséget elfogadta. A Justh-párt is jelöltet szándékozik Szegeden állítani Kemény Árpád báró főrendiházi tag személyében, a koalíció alatt egyik erdélyi megyének főispánja volt. A Justh-párt a jövő héten Szegeden népgyűlést tart, a melyen Justh Gyula is részt vesz.

Éjjel jelentik Szegedről: Fabinyi Ferenc ma táviratban tudatta a szegedi munkapárttal, hogy a jelöltséget elfogadja és csütörtökön Szegedre utazik a programbeszéd elmondása végett. Perjéssy László kijelentette, hogy nem fogadja el a jelöltséget.

Az itteni munkapárt több tagja Vörös László volt kereskedelmi miniszter jelölését vette tervbe és táviratilag kérdést is intéztek hozzá, hogy a jelöltséget elfogadná-e. Vörös László a kérdésre a következő távirattal válaszolt: „Nagyon köszönöm a megtisztelő megemlékezést, de a jelöltséget nem fogadhatom el, mert egyelőre nincs szándékom a politikai életbe visszatérni.”

A kereskedelmi minisztérium kettéválasztása ellen.

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének igazgatósága tegnap ülést tartott, melynek legfontosabb tárgya a kereskedelmi minisztérium kettéválasztásának terve dolgában való állásfoglalás volt. Az igazgatóság élénk eszmecsere után egyhanguan elhatározta, hogy a kereskedelmi minisztérium kettéválasztása ellen állást foglal, mert a kettéválasztást az ipar és kereskedelem szempontjából károsnak és aggodalmasnak tartja. Fölterjesztést intéz a miniszterelnökhöz és ebben részletesen kifejti a kettéválasztás ellen szóló argumentumokat.

Khuen gróf a véderőreformról.

Budapestről jelentik: Khuen gróf miniszterelnök a Pester Lloyd bécsi tudósítója előtt kijelenti, hogy reméli, miszerint a véderőjavaslatokat még a nyári ülésszak alatt el fogják

intézni. Hivatkozott a miniszterelnök a többség erős elhatározására, hogy a javaslat érdekében hajlandó lemondani a nyári vakációról is. A miniszterelnök reméli, hogy a hadügyi bizottság tárgyalása nem fog hosszúra nyulni és a pénzügyi bizottság is hamar le fogja tárgyalni a javaslatokat. A többségi párt tagjai felváltva fognak szolgálatot teljesíteni, hogy ezáltal azok a képviselők, akiknek egészségi állapota megkívánja elutazhassanak.

A király futárja.

A leplombázott vasuti kocsis. — Hogy viszik a titkos aktákat Bécsbe.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Budapesten a keleti pályaudvaron az elmúlt hét egyik napján az este 10 óra 50 perckor induló bécsi vonat körül izgatottan és türelmetlenül rótt az aszfaltot egy hatalmas szál ember, aki az udvari zsandárok díszes egyenruháját viselte. Ezen a pályaudvaron ritka látvány a burgzsandár, mert általánosan tudott dolog, ő felsége és az udvar a budapest-marcheggi vonalat szokta utazásaira használni és nem Budapest-Bruckon át közeledik rendes körülmények között a király udvari vonata.

A vonat indulását türelmetlenül váró udvari ember közül három jól megtermett lakáj sürgött-forgott s ezek mindegyike hatalmas, dísznőbőrből készült barna bőröndöt őrzött vigyázz állásban, mint a vasoszlopok helyezkedtek el a király kezeirását rejtegető bőröndök mellett és szemükből látszott, hogy akár az életük árán is megfiusitanának minden oly kísérletet, amely a felséges ur kabinetirodájának szánt irásokat akarná elvenni.

A pályaudvar eme szokatlan vendégei közül a burgzsandár mint futár volt Bécsbe indulandó a késői vonattal is érdekes volt megfigyelni, milyen rendkívül nagy óvatossággal, elővigyázattal s biztonsági intézkedéssel szállították a gödöllői királyi lakból a bécsi kancelláriába az aktákat. Udvari automobilon érkezett meg a négy tagból álló társaság, egy negyed órával a vonat indulása előtt s egyenesen a perronra tartott. Mint említettük, minden bőröndöt egy-egy lakáj cipelt és a zsandár hivatalos jelentést tett a már reá várakozó vasuti tisztviselőnek, aki, átvéve tőle egy lepecsételt borítékban az írásos utasítást, azt elolvasta, majd pedig egy elsőosztályu kocsit jelölt meg, amelyben az utat lesz megteendő Budapesttől Bécsig. Az egész kocsiban egyedül a futár utazott, aki beszállás előtt megmutatta a vasuti tisztviselőnek a bőröndöket és azok lakatait, majd pedig elfoglalva az egyik fülkét a lakájokkal felvitette abba a osomagokat. Elhelyezkedés után lefüggönyözték a fülkét, majd pedig a vasuti ügyeletes tisztviselő a kalauzzal lezáratta, aztán leplombáltatta a fülke ajtaját. Lezárták az összes többi fülkét is, valamint a vasuti kocsit is. A futár teljes fegyverzetben, karddal, revolverrel felszerelve köteles az este tizenegy órától reggel 7 óráig tartó utat megtenni. Bécsbe érkeztek a vonatot váró vasuti tisztviselő intézkedésére veszik le az ólomzárt a fülkéről és ugyanezek udvari lakajok szállítják ki a pályaudvar előtt várakozó udvari kocsira a bőröndöket, amelyeknek ellenzáró kulcsa a kabinetirodában van.

Ilyen szigorú és messzemenő intézkedéseket csak akkor tesznek, ha altiszti rangban levő futárokat indítanak utnak. A király sajátkezü leveleit vagy különös fontosságú diplomáciai államokmányait továbbá nem hivatalnok, hanem személynek szóló küldeményeit rendszeren

törzstiszti rangfokozatban álló udvari személyiségek viszik, akiknek utazása csak annyiban van korlátozva, hogy külön fülkében teljesen egyedül tartoznak utazni és egyenruhát nem szabad viselniök.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Agamemnon.

— Az Oresteia első része a Cirkusz Buschban —
(Berlini levelezőnk től.)

Berlin, 1911. máj. 31.

Fájhat az egy öreg embernek, ha fárad dolgozik egy cél érdekében, ha teljes erejével, és méltánylást érdemlő igyekezettel akar alkotni valamit és munkája gyümölcse a balsiker. Sajnáltam Wilamowitz-Möllendorf urat, a berlini egyetem professzorát, aki az Oresteia előadásának lelki mozgatója volt és aki másfél órával előbb még reményteljes várakozással nézett a cirkusz porondjáról szembe a közönséggel, a siker az elismerés elé. A hangja reszketett, mikor az előadást bevezető szónoklatában a közönség jóakarátát kérte és elmondta, hogy mennyire ismeri ő Aischylost és mily nagy szeretettel foglalkozik vele már negyven esztendő óta. Hogy sajnálja a közönséget, mely nem tud annyit, mint ő és amelyet neki kell a darab élvezéséhez szükséges hangulatba behozni. De szívesen teszi, mert régi vágyát látja megvalósulni, Aischylos alakjai bevonulnak a huszadik század cirkuszának porondjára. Ő most elhallgat, hogy megkezdjék az isteni színjátékot.

Elhomályosul a nézőtér, elül a mozgolódás zajja, pár pillanatnyi csend, mely talán a függöny felhuzását helyettesíti és megszólal az argosi királyi palota előtt az Ilion bukását jelentő fény felgyulladását immár esztendő óta váró ór. S bekövetkezett. Trója elbukott, Klytaimnestra áldozatokat mutat be az isteneknek és hódolattal fogadja a harcból diadalmasan megtérő urát Agamemnon. Pedig már elszánta magát terve kivételére és mit Kassandra az argosi férfiaknak megjósol, csakhamar bekövetkezik. Klytaimnestra megöli urát, az argosi nép pedig zugva fogadja a gyilkosságra felbujtó Aigisthos, az új király uralmát, Orestes eljövételében bízva, ki meg fogja bosszulni atyja meggyilkolását.

A szereplők lassan kivonulnak a színtérről, világosság lesz, összeverődik egy pár tenyér hideg konvencionális tapsra hogy pár pillanat múlva Kassandra megszemélyesítőjének Tilla Durieuxnek tapsoljon, akié egyedül az est minden sikere. Gyönyörűen játszott ez az asszony, szomorú sorsának gyászos bánata benne sirt minden szavában és ha a többi szereplők csak megközelítették volna. Talán az Oresteia is olyan színházi világszenzációvá nővi ki magát, mint oedipus.

Előre látható volt, Oedipus előadása oly anyagi és erkölcsi sikerrel járt, hogy mindenki itt vélte megtalálni a híresség, a gazdagság kutforrását. Azt hitték, hogy csak a cirkuszban kell valamit előadni és már megvan a diadal, a világhír. Oedipust mindenki látni akarta és ebből azt következtették, hogy a közönség új ideált talált, hogy csak az ezernyi népet befogadó aréna izgatja és vonzza az embereket, a kicsiny intim színházakban igaz érzéssel és finoman megjátszott darabok után, a még a cirkusz istállófalát is megreszkettető szavalásra vágyik. Ezért játszotta Bonn Ferdinánd III. Richárdot a cirkuszban és így lett Shakespeareből lovas bravurokkal fűszerezett cirkuszi mutatvány.

Bonn úgy okoskodott, hogy a színpad nem nyújt elég teret nagy tömegeknek élethű beállítására és mozgatására, hogy a tömeget ki kell vinni a színpadról, mely el van különítve a közönségtől és be kell helyezni a térbe, hogy közelebbi kapcsolatban álljanak a valósággal, az élettel. Hiszen ez igaz is, de Oedipus nagy sikerének a pár száz főnyi tömeg mozgósításán kívül egyik legfőbb oka volt a darabnak saját karába való visszahelyezése az, hogy visszaképzeljük magunkat a görög arénába, sőt mondhatni abban a hitben voltunk, hogy a történetet látjuk valóságban magunk előtt lefolyni, nem pedig a színjátszást. Lehetett volna tehát Agamemnonnak sikere, mert a görög tragédia hathat a cirkuszban, hakihasználják az előnyöket, melyeket ez nyújt. De nem úgy, ha mint most, a színpadot egyszerűen áteszik a cirkuszba és a rendezés, a kórusok és minden olyan marad, ahogyan a darabot a színházban éppen olyan jól, sőt jobban el lehet játszani.

A korszerűség megvolt, de hiányoztak a nagy tömegek, melyek a legfőbb hatást tudják előidézni; melyeken végig morajlik a fájdalom, a kétségbeesés, vagy a bizalom szava. A kórust itt a palota előtt álló két nő jelképezte és ha az egyik elhallgatott, folytatta a másik a szavalást.

Reinhardt megrövidítette Hoffmannsthal a kórus verseit, de a kórusal mondatta el, Wilamowitz professzor ur vissza akarta adni az egészet hűen, hiszen nem szabad a költőn javítani, mert fő a szöveghűség és nem a szépség, vagy a hatás, tehát hol a jobb oldalon, hol a baloldalon álló nő szavalt.

Azután ne feledjünk el egyet. Oedipus tragikumát sokkal mélyebb, megragadóbb és hatásosabb. A kegyetlen sors elől hiába menekült, Oedipus iránt részvételt vagyunk, Agamemnon halála hidegen hagy. Talán elő kellett volna adni egy estén az egész trilogiát, hogy a közönség megértse és jobban a szívéhez szóljon a dolog. Így talán lett volna siker, de a meleg idő is nagy ur és ezért Agamemnon egyedül adták. Tíz nap múlva állítólag a második részt játsszák, de hogy lesz-e belőle valami, még nem biztos.

De azt tudom, hogy a mai előadáson jelen voltak nagy része nem lesz ottan. Rossz színészek, rossz szavalás nem nagy élvezet hallgatni és a hangdíjbirokozás meghallgatásánál kellemesebb pár korsó sört felhajtani. Legalább azt hiszik sokan, kik az előadást átizzadt, majd levetett gallérral, kigombolt mellényvel izzadták végig, sőt az a mellettem a magasabb régiókban ülő német hölgy is, ki még a cipőjét is lerugta lábáról.

Fájhat az egy öreg embernek, ha fárad, dolgozik egy cél érdekében és munkája gyümölcse a balsiker. Wilamowitz-Möllendorf ő exellenciájának ma rossz estéje lehetett.

Holländer Sándor.

* A magyar Filozófiai Társaság új tagjai. Budapestről jelentik: A Magyar Filozófiai Társaság legutóbbi ülésén Berzeviczy Albertet, Korányi Frigyes bárót, Plósz Sándort és Prohászka Ottokárt tiszteletbeli tagjává választotta.

* Bucsuelőadás. A Fehér Kereszt szállodában vendégszereplő művészgárda e hó 4 én és 5 én (hétfőn és kedden) tartja utolsó két előadását. Tekintettel a nagy érdeklődésre az igazgatóság szívesen hosszabbítaná meg vendégszereplését, de a művészek szerződése lejár s másfelé szólítja őket a kötelesség. Arad közönségének még e két estén alkalma lesz Menó gondolatolvasó munkájában gyönyörködni s a páratlan humoru Szóke Szakáll szatiróit végigévezni. Fellépnek még Moller József a világ-

hírű humorista, Wilke Róza és az összes szerződött tagok.

* Bucsuelőadások a Nyári színházban. Még csupán két napig lesz alkalma gyönyörködni a publikumnak a Nyári Színház csodás attrakcióiban, mert mint már említettük, részben szerződésbeli kötelezettségeik, részben pedig a színtársulat közeli előadásainak előkészületei arra készítették a direktiót, hogy ezeket az attrakciós előadásokat egyelőre legalább be- szüntesse. Csupán négy előadás lesz még a Nyári Színházban, pünkösd vasárnapján és hétfőjén. Mind a két napon két előadás lesz, a délutániak mérsékeit helyárrakkal fél négykor kezdődnek, az esti előadások fél kilenckor rendez helyárrak mellett. A közönségnek tehát még két napon át nyílik alkalma gyönyörködni ezekben a szinte csodával határos bámulatos produkciókban: Miriam bohokás, ötletes mutatványában Miss Alice Roberts angol énekesnő bájos énekében, sikkes táncában, Olga Ferrer elragadó, szemet gyönyörködtető látványos mutatványában, Mr. Robins bámulatos tehetségében, amelylyel ez a csodaember egy egész zenekart imitál a legművészebb módon s végül a közönség becézett kedvenceinek, a 2 Rewellsnek kacagató, de mindemellett mesés ügyességű produkcióiban. A szereplők mindegyike, arravaló tekintettel, hogy immár csak két napig négy előadásban lesz alkalma a közönségnek művészetét bemutatni, a bucsuelőadásokra különleges, a legesodálatosabb mutatványokkal fog szerepelni. A közönségnek a figyelmét erre a kétségtelenül nagy érdekességű művészi szenzációra ezúton is felhívjuk a figyelmét annál is inkább, mert csupán két napou át lesz alkalma gyönyörködni e fenomenális produkciókban.

* A magyar asszonyok évtizedek óta legkedveltebb és legelterjedtebb lapja a háztartás, mert mindent felölel ami a magyar házi asszonyt érdekli. Minden száma tele van érdekesebbnél-érdekesebb közleményekkel, hasznos tudnivalókkal, amelyeket pompásan értékesíthet saját háztartásában minden házi-asszony. Divatrovacában a legújabb divatot mutatja be képekkel, kézimunka rovatában pedig a legújabb kézimunka újdonságokat. Egészség, Szépség, Kozmetika, Gyermekszoba. Hasznos tudnivalók rovatai valóságos tárháza a praktikus tanácsoknak. Egyik legnépszerűbb rovata a konyha rovat, hol a legjobb receptek és heti étlapok szerepelnek. A lapnak munkatársai legjobb írók és írók, kik Uriné Hentaller Lily szerkesztése alatt tiznaponként pompásan megcsinált lapot nyújtanak. Előfizetési ára évnegyedre 3 kor. Mutatványszámmal díjmentesen készségről szolgál a Háztartás szerkesztője, Budapest, Thököly-ut 162.

* Vizsgahányverseny. Szalay Aranka jóhírnevű ének és zongora tanárnő, június hó 15-én a Fehér Kereszt nagytermében, délután 4 és fél órakor növendékei vizsgáját, este 8 órakor vizsgai hangversenyét tartja. A hangversenyen, valamint a vizsgán leginkább magyar zeneszerzők, Kéler, Erkel, Liszt, Horváth, Siposs, Tarnay művei kerülnek bemutatásra, amiért előre is díszérettel kell adóznunk az ünnepeit művésznőnek. A vizsgai hangversenyt reggelig tartó tánc fejezi be.

* Az ünnep az Urániában. Pünkösd két napjára egybegyűjtötte az Uránia színház mindazt a káprázatos képet, amit a kinematográfia az utolsó hetekben csak produkált. A két napnak két teljesen különböző műsora fogja gyönyörködtetni a publikumot. Az első nap látványosságai közül csak a művirágkészítést, mint tanulmányos képet, továbbá a karthausiak olaszorsági kolostorát, a Tauern-vasutat, végül Bürger halhatatlan regényét a Bobémokat említjük fel. Pünkösd másnapján kerül színpadra Mozart klasszikus operája Figaró lakodalma. Szenzáció számba menő kép az, mely először hozza mozgófénykép előadására a vig operák gyöngyét. Figaró lakodalmát, két hatalmas dráma fog nagy hatást kelteni. A vikszburgi kém az amerikai szabadságharcban játszódik. Hettmann Nikolajeff pedig az orosz életből merítette tárgyát. Ragusa, Puglia tájra élénk természet csodáit. Szóval páratlan gazdagsága a látványosságoknak nyújt utolérhetetlen szórakozást az Uránia közönségének.

* Pünkösdi műsor az Apollóba. A pünkösdi ünnepeken fenomenális műsort mutat be az Apolló színház. Változatos, érdekesítő mind a két napi műsor, amelynek mindegyik száma a kinematográfia egy-egy csodás alkotása. Pünkösdi első napján ismét színre kerül az a minden részletében grandiózus, megrázó hatású dráma, Az elszabadult mozdony, amelynek eddig is csodájára járt a publikum. A több mint ötszáz méteres kép megkapó realizmussal mutatja be egy amerikai leány szerelmi történetét. A vasút igazgatójának fia szerelmes egyik mozdonyvezető leányába, de az igazgató nem adja beleegyezését a házassághoz s viszi haza a fiát. A leány megtudja, hogy szembejön egy elszabadult mozdony, amely feltétlenül összezúzza őket. Kész életét is feláldozni csak hogy szerelmét megmentse. A vakmerő tett sikerül, a szerelmesek egymásé lesznek. Pünkösdi hétfőjén teljesen új műsort mutat be az Apolló, amelynek e műsorán a szomorú és nevetető képek sorozata gyönyörű változatosságban látható. A műsor kiemelkedő száma Roland gránátos című kép, amely a franciák dicsőséges császáranak, a nagy Napoleonnak korában játszik. A hatalmas 600 méteres kép a nagy császár történetének egyik legszomorúbb fázisát, az oroszországi hadjáratot mutatja be, amelynek egyik kiemelkedő momentuma a Napoleon híres medvebőrös gránátosai egyikének, Rolandnak hősi önfeláldozása volt, amelyet hétfőn mutat be az Apolló. 177

Női Messiás nadrágban.

— A legujabb csoda. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Temesmegye kis falucskája, Gátalja, misztériummal telt meg s a nép, az istenadta román nép hívő lélekkel, szent áhitattal zarándokol egy házhoz. Mert 1911. évvel Krisztus után neki ott megszületett az új Messiás. És milyen csodás, milyen rejtélyes körülmények között jött erre a bűnös világra!

El a falucskában egy leányzó, akit a természet nem nagyon ruházott fel szellemi képességekkel. Afféle gyenge elméjű teremtés, aki épen hogy beszél, de azért tesz-vesz, dolgozik is pontosan masinamódra. És volt egy különösége. férfi ruhában járt. Valamikor rájött ez az idea, s a szülei hagyták, mivelhogy nem volt neki elég esze, később meg már sehogyan sem tudták leszoktatni róla. Így ment ez tizenhárom esztendőn át, a nép megszokta legénynek, már csak azért is, mert olyan súlyos munkát is végzett, akár a legerősebb férfi s meg is nyugodott abban, hogy férfi ez a nő.

Most aztán beütött a csoda. A falu különös teremtése elkövette azt az egyszerű valamit, hogy egy gyermeknek adott életet. És a nép, a jámbor együgyű nép áhitattal mondja, hirdeti:

— A Szent Lélek! A Szent Lélek!

Az szállta meg a férfi-nőt, aki már maga is hirdeti ezt magáról a kevés értelmével, a román asszonyok pedig ott vannak nála egész nap s az újszülöttet imádják, dicsőítik, mint Messiást. Aki úgy született, hogy apaságban anyaságba esett egy személybe az ő szülője.

Annyira fanatikus hívője a nagy csodának a nép, hogy a román asszonyok jobb fajta embert, meg iparost nem, pláne, ha nem román, nem engednek a Messiás szülőháza közelébe. Azzal fogadják:

— Duose drakó nacseja! (Eredj a pokolba!)

És egyre többen vannak azok, akik teljes meggyőződéssel hirdetik, hogy látták, amint a fehér galamb szállt a ház felett. Ami egészen természetes, mert a szomszédságban sok a galamb, szép számban fehér is.

A esendőrök a nagy ribilliót végül megunták, de csak nagy erőfeszítéssel sikerült nekik

a bigott asszonynépet eltávolítani a Messiás szülőháztól. Megjelent az orvos is, megvizsgálta az anyát, vagy apát, mindent egészen természetesnek talált. De a leány arra nézve, hogy kitől is született a csodás apróság, minden felvilágosítást megtagad. Ő csak ragaszkodik a magáéhoz. A Szent Lélek! A Szent Lélek!

Családi műsor.

— Hangulat az orfeumokból. —

Mint játékbankba a román bojár:
Mind a család az orfeumba jár.
A papa, mama, publi és mádi
Mivel a műsor szerfelett családi.
S hogy elaludják este fél tizig,
A szoptatós babát is elviszik.

A budapesti brettli tudja régen,
Hogy ez kell a nemzetnek a vidéken.
Ha frivol is, mint egy perverz teve
Családi műsor legyen a neve.
Ha sápitott is rajt pár öregasszony.
A mért család, hát azért ne mulasson?

... Kilejt egy nő, két-harmad meztelen,
Egy vas-légyottnál lehetünk jelen;
Egy sarmőr csurgat zaftos éleket
És zaftol, zaftol, míg el nem reked,
S ha legalább először hallanád!
S ezt mind, ezt mind beveszi a család.

A papa hasa reng: „Ez jó dolog!”
A maminkó fél-oldalt mosolyog
A fiu — csábitja művészpálya —
A pikáncs poént lesztenografálja;
Csupán a nagy lány van némi zavarba,
Ott pirul-e el, a hol ok van arra? ...

De lassan vége a műelvezetnek
Három pohár söröket kifizetnek,
S otthon — marad mind a legjámborabb,
Nem ront erkölcsin francia darab.
A lány előtt a Zóla-könyvek zártak,
De a mi családi, az csak meg nem árthat?

Robotos.

SPORT.

+ Football-match. A „33” football Klub, a Ferencvárosi Sportclub, az Ujpest Rákospalotai Athletikai Klub, a Törekvés, a Budapest Csepeli Athletikai Klub után — valamennyi mind kiváló fővárosi csapat — holnap délután 5 órakor az Ujpesti Torna Egylet csapatával áll szemben az A. A. K. sárga-fehér dressű csapata, hogy Arad közönségének sportszeretét újabb, értékes vállalkozásával honorálja. Az Ujpesti csapat után egy hétre a Magyar Athletikai Klub csapatát, majd június 15 én a III. kerületi Torna és Vívó Egyesület csapatát s végül a 18 án a Ferencvárosi Torna Clubot Magyarország bajnokcsapatát mutatja be Arad közönségének az AAK. A ma délutáni mérkőzés egyike lesz a legérdekesebbeknek. Fokozni fogja a mérkőzés érdekességét reánk Aradiakra nézve az a körülmény is, hogy az AAK. csapatában a több heti kompletté összeállítás után holnap fogunk némi változást látni először. Mandl — aki a budapesti 33 Football Klub részére közben átigazoltatta magát — a csapatból hiányozni fog s nehéz szerepét Pischinger fogja betölteni, míg az 6 helyére a csapatnak egy új játékos, Horváth kerül. A kapuban is új embert fog látni a közönség Horváth személyében aki a sárga-fehér dressben holnap mutatkozik be először az aradi közönség előtt. A mérkőzés

5 órakor kezdődik s a rendes helyárok mellett tekinthető meg. Kedvezőtlen idő nem befolyásolja a mérkőzés megtartását.

Lumpol a miniszterelnök.

(Fővárosi levél.)

Mink magyarok kávéházi nép vagyunk, sok irás szól róla. Életünk javarészt a kávéházak füstjében töltjük el. Pedig az élet ez nem kolbász, azt nem teszi tartóssá a füst. De szeretjük a keleti kényelemmel berendezett kávéházakat, amelyek legszebbek valamennyi világvárosé között. A kávéház a mi klubunk, otthonunk, az a mi cserepes tanyánk. A pesti kávéház pedig mind nagyobb polgárjogot nyert a mi életünkben, hozzátartozik a pesti ember természetrajzához. A pesti házasságok nem az égből, hanem a kávéházban kötődnek. S ha a születési statisztikákban arról is esnék szó, hogy ki hol született, a pesti kávéház is többek szülőföldjeként szerepelhetne. Mert a mamák ott tartják zsúrjaikat. A kávéházakba lassanként bevonultak a kaszinói urak is s a divatos kávéház ma már irodalmi, művészi kiválóságok találkozóhelye.

Hiszen épen a bohémek voltak mindenkoron a „kávéházolás” előharcosai. Ők hoznak divatba egy kávéházat, mikor belevonulnak és forgalmon kívül helyezik, amikor új tanyát keresnek. Így fedezték fel az írók, újságírók és művészek a Palermo-t, az Andrássy-uton. Míg a többi kávéház éjszakánként tátong az unalomtól, ennek a kávéháznak selymes kárpitjai között csillogó, vig élet uralkodik. Ez a kávéház divatba jött. Az újságírók után jöttek mint törzsvendégek a kaszinók urai, azután a politikusok és tegnap: a magyar miniszterelnök és táborokara. Khuen-Héderváry miniszterelnök, ha Bécsben tartózkodik, állandóan jár kávéházba, de Budapesten, az más. Budapesten a nagy urnak kávéházi szempontból nagyon nehéz az élete.

A külföldi ember flegmatikus. Nyugodtan issza a pikkolóját akkor is, ha a háta mögött egy eleven képviselőházi elnök ül egy másik asztalnál. Hogy Budapesten milyen csödülettel, kíváncsisággal veszi körül a nép a közélet nagy szereplőit, arra jellemző a képviselőház volt elnökének, Gál Sándornak esete, aki még egyszerű képviselő ur korában csaknem minden este ott feketézett a Balaton-kávéház politikai asztalnál. És mikor a képviselőház elnöke lett, szomorúan mondta a barátainak: „Csak azt az egyet sajnálom, hogy most már nem járhatok közétek a Balatonba, mert körém csödülné a nép, hogy megnézze a képviselőház elnökét.”

Igy van ez csaknem minden híres politikussal és ezért nem járhat nagy ember Budapesten kávéházba. De azért mégis megtörtént a furcsa eset. A magyar miniszterelnök a munkapárt vacsorája után felkerekedett hűveivel a Hungáriából és éjszaka megjelent a Palermo-kávéház terraszán. Persze a kávé volt a legbűszkébb. A bohémek pedig kijelentették, hogy: nohát azért ezentul is idejárnak s elnézegették, hogy az ő tanyájukon milyen jól érzi magát a miniszterelnök, aki Vojnich István báró, Kállay Tamás, Szinnyei-Merse Félix és még több képviselő társaságában volt. A kávé és a táborokara az örömtől alig tudták kiszolgálni a miniszterelnököt. Előkerültek a kassza egy rejték helyéről a kis ezüst poharak és a munkapárt tagjai ezüst pohárból itták az anizettet.

Azután a miniszterelnök elszivott egy havannát és kora hajnalig beszélgetett a kávéház terraszán barátaival arról, hogy milyen szép egy ilyen nyári hajnalban Budapest, amelynek lakói boldogan alszanak és nem is sejtik, hogy a miniszterelnökük most „lumpol”.

A gyermeknapok.

— Kabaré előadások. — Hangverseny. —
Látványosságok. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Az idei gyermeknapok rendezőségét az a helyes szándék vezérli, hogy a gyermeknapokon szokásos pumpolást kiküszöbölve a programból csak fillérek adományozását kéri az utca közönségétől. „Csak egy fillért” lesz a jelszó s a korzón sétálók csekély adakozásuk ellenében érdekes mutatványokban, kabaré előadásokban szórakozhatnak, cigány és katonazenét hallgathatnak. A gyűjtés érdekében dícséretes megállapodásra jutottak ma a sátor tulajdonos urasszonyok. A sátraikba beosztott urnók mindegyike a gyűjtés megkezdésekor egy koronával tartozik a gyűjtést megkezdeni. Önmagukat is megadóztatják tehát a lelkes gyűjtők, akik szívvel-lélekkel igyekeznek a legszebb sikerre vinni munkájukat.

Vasárnap reggel kilenc órakor kezdik a gyűjtést. Az egész nap folyamán jónévű cigánybandák játszanak minden sátorban. Részt vesz a gyűjtésben a Heltai-kabaré ünnepelt vendégművésze; Szécsi Magda is, aki reggel kilenc órától egészen a déli órákig megszakitás nélkül szándékozik gyűjteni. Délelőtt féltizenegy órától déli tizezketőig a Központi-szálloda előtt katonazene fog játszani. A déli órákban Varjas Antal, a Heltai-kabaré népszerű cigányprimása autóbussz tetején játszik Almai Laci bandájával. Az erre a célra díjtalanul átengedett autóbussz az ügyes attrakcióval a Hungaria-kávéháztól a Fehér Keresztig közeledik.

A déli órákban érkeznek Aradra Károlyi Gyula gróf és neje, akik szintén részt akarnak venni a nemes munkában. Ugyanígy Urbán Iván főispán és neje is személyesen fognak érdeklődni a gyűjtés iránt. Valószínű, hogy Justh Gyula a volt Házelnök is Aradra jön ez alkalomra s egész családjával megjelenik a gyermeknapon.

Délután a városligetben a népünnepélyen és a sporttelepen is gyűjtenek. Az aradi Athletikai Klub is akció rész vesz a gyermekvédelem támogatásában. Török Gábor-utcai sporttelepen Kilényi Gizike és Magda, Persa Margit és Tóni, Urbányi Ilonka, Dömötör Eszti és Mányi urleányok buzgó közreműködése mellett gyűjtést rendez.

A Heltai-kabaréban érdekes családi műsorral egy koronás és ötven filléres helyárakkal, a gyermeknapok javára vasárnap is, hétfőn is délutáni előadást rendeznek. A vasárnapi programot hétfőn megismétlik. A mai számunkban közölt névsor kiegészítésül még közöljük: Dr. Mülek Lajosné sátrában gyűjt még a közölteken kívül: Tunyogi Csapó Margit.

Kara Gyöznének, a butorszövetkezet mellett levő sátrában gyűjtő urnók teljes névsorát itt közöljük:

Asszonyok: Abelesz Zsigmondné, dr. Bereczky Imréné, Domán Sándorné, Fischer Aladárné, Fischer Irén, Gaál Zoltánné, Greén Nándorné, Grób Jenőné, özv. Haszlinger Ferencné, Habereger Györgyné, Horovitz Gusztávné, Keppich Jakabné, Kintzig Gézánné, Lőcs Rezsőné, Majer Miksáné, dr. Ötvös Dánielné, Reiber Emilné, Perlaky Gáborné (Budapest), Schwarz Hermanné, dr. Schreiber Vilmosné, dr. Singer Jánosné, Stauber Józsefné, dr. Suszter Henrikné, Steiner Etelka, Steiner Ferenoné, Steiner Jakabné, Tenner Ignácné, Tenner Lajosné, dr. Vadász Armandné, dr. Vizer Lajosné, Vojtek Kálmánné.

Leányok: Böhm Márta, Greén Ici és Buci, Glück Iluci, Haszlinger Böske, Hopp nővérek,

Kádár nővérek, Kara Manó, Nuszbaum Lili, Ötvös Andrea, Persa Margitka, Piek Annuska, Reiber Lola, Schmiedt Rózsika, Schusztér Ilma, Schusztér Rózsika, Singer Vilma, Szeifrid Aranci, Széll Ilonka, Urbányi Ilonka, Vizer Márta, Vojtek Ilonka.

Dr. Mülek Lajosnéhoz, a rendezőség elnökéhez eddig a következő adományok érkeztek a gyermeknapra: Hahn Alajos 30 korona, Bánhidny Antal báró (lapunkban már közölt) 20 korona, Pap I. János román püspök 20 korona, Zuber Andor 3 korona.

Az Aradi Fehér-Kereszt Egylet működését támogatandó, pünkösdi két napján az Aradi Athletikai Klub, Török Gábor utcai sporttelepen Derzsa Margit és Tóni, Kilényi Gizi és Magda, Urbányi Ilonka, Dömötör Eszti és Mányi urleányok áldozatkészséget felhasználva, a gyermeknapok céljaira gyűjtést rendez.

HIREK.

Csontleletek az aradi vesztőhelyen.

— Varjassy Árpád nyilatkozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 3.

Megirtuk volt, hogy a vértanúk felkutatására irányuló ásatások újból megindultak. A bizottság azt a helyet jelölte ki, amelyen a kivégzésnek a két szemtanú állítása szerint lefolyt volna. Az ásatások a legnagyobb csendben és körültekintő óvatossággal folytak és ugylászik eredményre is nyílik kilátás. A napokban ugyanis valami sírhely felére akadtak a munkások. Ahogy tovább ástak az agyagos talaj alól csontok fehéreltek ki. Azonnal jelentést tettek Varjassy Árpád királyi tanácsosnak, aki odasietett a színhelyre és az ő személyes felügyelete mellett és utasításai szerint folytak tovább a felkutatási munkálatok. A föld mélyéből egész csomó kisebb-nagyobb csont került napvilágra, érdekes azonban, hogy a koponyacsont teljesen hiányzott. A csontokat összeszedték és Varjassy valamennyit felküldette Török Aurél dr.-nak annak megállapítása végett, vajjon a csontok emberi, vagy állati maradványok-e. Török Auréltól eddig még válasz nem érkezett.

Nagyon természetes, hogy vérmes reményeket nem lehet addig táplálni, amíg anthropologus kedvező válasza meg nem érkezik. Amennyiben azonban a vizsgálat eredménynyel jár, közel fekszik a valószínűség, hogy ezen a nyomon tovább haladva, az összes vértanúk földi maradványait meg fogják találni.

Munkatársunk felkereste Varjassy Árpádot, aki a következőket mondotta:

— Az tény, hogy találtunk csontmaradványokat az elmúlt héten, de hogy emberi vagy állati csontok-e, azt mi nem tudhatjuk. A csontokat felküldtem Török Aurélnak, aki azonnal vizsgálat alá vette, de munkájának eredményéről még választ nem kaptam. Addig nem is mondhatok semmit, mert nem szeretném csalódásnak kitenni azokat, akik nagy reménységet fűztek az ásatásokhoz. Török dr. válaszáatól függ most minden. Ha ez kedvező, akkor a megkezdett nyomon haladunk tovább és remélhetőleg a legteljesebb sikerrel.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a kettős ünnep miatt szerdán reggel jelenik meg.

— Az időjárás. (Az országos meteorológiai intézet hivatalos jelentése.) Jólát: További hőemelkedéssel tulnyomóan száraz idő várható. A hőmérséklet déli tizenkét órakor 18 C. fok volt.

— A király. Bécsből jelentik: A király jövő szerdán költözik át Lainzba, a hol julius közepéig marad. Ischlben a király az idén, ha egyáltalában odamegy, csak két hétig fogmaradni.

— Kitüntések. A hivatalos lap mai száma egész sereg Gödöllőről keltezett királyi kéziratot közöl, melyekben a király előkelő köztisztviselőket tüntetett ki. Laky Kristóf dr. szombathelyi törvényszéki elnök, Dorner Zoltán kaposvári törvényszéki elnök a Lipó-rend lovagkeresztjét kapták; Issekutz Aurél, Krassószórény vármegye alispánja a III. osztályú vaskoronarendet; Jankovich Dezső egri polgármester a királyi tanácsosi címet; Sokolic János zupanjei járásfőnök és dr. Valovics Gyula vármegyei tb. főorvos pedig a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapták.

— Kossuth Ferenc állapota. Kossuth Ferenc állapotában a javulás egyre tart s a jövő héten valószínűleg már ki is kocsizik. A betegnek továbbra is tartózkodni kell minden izgalomtól. Még gyógyulása után sem járhat el egyelőre a képviselőház üléseire s egyáltalán minden nyilvános szereplést megtiltott neki Müller Kálmán báró, a kezelőorvos.

— Kitüntetett püspök. Budapestről jelentik: A király Teutsch Frigyes evangélikus püspöknek a másodosztályú vaskorona rendet, Herfurt Ferenc brassói püspöki helynöknek pedig a Ferenc József-rend középkeresztjét adományozta.

— Biródelegálás a csabai gyilkosság ügyében. Békéscsabáról azt jelentik, hogy ottani vélemény szerint a kir. Kuria teljesíteni fogja Achim Andrásné jogi képviselőjének, Simonka Györgynek a biródelegálásra vonatkozó kérelmét. A koronaügyész előterjesztésére ugyanis a Kuria sürgős leiratban kérte a gyulai törvényszéktől az iratok fölterjesztését. Ebből arra következtetnek, hogy a Kuria teljesíthetőnek tartja a kérelmet. Jogász körökben olyan vélemény formálódott ki, hogy az aradi törvényszéket, amely legközelebb van a gyilkosság helyéhez, legcélszerűbb volna a bűnpörre delegálni.

— Unitárius istentisztelet. A nemrégben alakult aradi unitárius egyházközség pünkösdi ünnepek alkalmából az ágostai evangélikus templomba, ünnepi Istentiszteletet tartó folyó hó 5-én ünnep másodnapján délelőtt fél 12 órakor. Az egyházi szertartást József Miklós budapesti unitárius esperes, hírneves szónok tartja. Ez alkalommal szentelik föl a különböző urasztali készülékeket, amiket e célra a buzgó egyháztagok adományoztak.

— Augusztia főhercegnő izgalmas kocsizása. Fővárosi tudósítónk jelenti, hogy Augusztia főherceg asszonynak ma estefelé izgalmas kocsiturája volt. A Stefánia sétányról jövet az Andrássy-úton robogott végig a hintéja. Közel a Nagykörúthoz a lovak megbokrosodtak és ágaskodni kezdtek. A kocsis kiejtette a kezéből a gyeplőt, amire a lovak vad iramodással haladtak. Néhány pernyi kínos vágatás után lecsillapultak s ekkor a főhercegnő hirtelen kiugrott a kocsiból. Augusztának semmi baja se lett. Egy rendőr most előugrott és megfékezte a még mindig kissé ficákoló lovakat. A főhercegnő ezután nyugodtan folytathatta útját.

— Kristóffy József köszönete. Kristóffy József a következő sorok közlésére kérte fel a lapokat: Képviselővé történt megválasztásom alkalmával úgy a fővárosból, mint a vidékről, oly számosan kerestek fel szíves üdvözlésükkel, hogy azokat külön külön megköszönni képtelen vagyok. Ez uton fejezem ki tehát hálás köszönetemet mindazoknak, akik jelen alkalmából megemlékezni kegyesek voltak.

— Az Aradi Közlöny kiadóhivatalából. Értékes erővel szaporodott az Aradi Közlöny kiadóhivatalának tisztviselő gárdája. A kiadóhivatali főnöki állást Nádas Miklós foglalta el, akinek nagy szak tudása és hosszú gyakorlata biztosítékul szolgál arra, hogy Aradon is értékes működést fog kifejteni. Az Aradi Közlöny kiadóhivatalának új főnöke az 1901. évben végzte el szakiskoláit Lipcsében, az 1906. évig Berlinben volt a Schuler-féle fénynyomda segédvezetője, majd az Atheneum budapesti nagy nyomda és hírlapvállalathoz került, ahol a hírlap-nyomda osztályának volt vezetője 1909. évig; ugyanezen év decemberében pedig a török állami nyomda berendezésével bízták meg. Azután Deésre került, ahol Erdély egyik legnagyobb nyomdáját vezette mostanig. — Ugyancsak most foglalta el állását az Aradi Közlönynél Salgó Henrik is, aki a kiadóhivatalban mint ellenőr működik. Salgó Aradon, közgazdasági tevékenysége révén általános ismeretnek örvend.

— A kolera pusztításai. Egy rövid távirat azt jelentette tegnap Miskolcra, hogy az ottani kórházi orvosok koleragyanus betegséget konstataáltak egy öreg napszámosasszonyon és annak váladékát a budapesti bakteriológiai intézetbe küldték megvizsgálás végett. A kórház igazgatója erről az esetről ma így nyilatkozott:

— Tegnapelőtt délután bejött a kórházunkba Rzepela Mártonné, egy lengyel származású napszámos asszony, a kin röviddel felvétele után kolera gyanus és jellegzetes tüneteket konstataáltak az orvosok. Értessítettük a hatóságot és a hatósági orvosok is alaposnak találták a gyanút és a beteget a járványkórházba helyezték. Az asszony betegségének tünetei tegnap megváltoztak és csökkent a koleragyanu. Tegnap este meghalt az asszony, de olyan körülmények között, a melyek egyáltalán nem támogatják a koleragyanut, bár azt teljesen nem zárják ki.

Grácból, Triesztből és Velencéből egyhangzóan olyan jelentések érkeznek, melyek a koleraveszedelem komolyságára mutatnak. Grácban már hivatalosan is beismerik a veszedelmet és a hatóságok szigorúan figyelmeztetik a közönséget, hogy minden óvintézkedést tegyen meg a kolera terjedésének megakadályozására. Ezzel szemben az olasz és különösen a velencei hatóságok tiltakoznak az ellen, mintha Olaszországban kolera lenne és a velencei polgármester tegnap táviratot intézett a bécsi lapokhoz, melyben megcáfolja a velencei kolerahíreket. A polgármester szerint osztrák városi hatóság szigorú óvintézkedései lehettek forrásai az elterjedt híreknek. Ellenben Triesztben megerősítik a velencei veszedelmet és azt mondják, hogy a velencei hatóságok csak a pünkösdi idegenforgalomra és az olaszországi jubileumra való tekintetből titkolják el a valóságot. A velencei orvosok egyesülete falragaszokban akarta figyelmeztetni a lakosságot a veszedelemre, de a hatóságok nem engedték meg a falragaszok kifüggesztését. — Más jelentés szerint a kolera Velencében eddig 115 koleraeset volt.

Budapestről jelentik: A lapoknak azzal a hírével szemben, hogy Velencében több száz koleraeset fordult elő a budapesti olasz főkonzult kijelenti, hogy a hírek nem felelnek meg a valóságnak. Napokkal ezelőtt előfordult ugyan néhány castro antheritis eset, de ezekről kiderült, hogy kolera bacillus mentesek. Ezzel szemben viszont Triesztből azt jelentik, hogy Velencében a kolera mind nagyobb mérvet ölt, különösen a szegényebb lakosság körében. A hatóság titkolni akarja a dolgot az idegenek

miatt és a koleramegbetegedéseket lázas gyanorgörösnek minősítik.

Grácban a már megállapított két koleraeseten kívül, melyeknek egyike halálos volt, most több újabb gyanus esetet konstataáltak. Az elhunyt postatiszt sógornőjén, Lebingerén már tegnap konstataáltak a kolera, ma pedig hat embert szállítottak az elszigetelő kórházba, mert kiderült róluk, hogy az utóbbi napokban Lebingeré kávémérésében voltak, a hol az akkor már beteg asszony szolgálta ki őket.

— A fiumei sztrájk kudarca. A fiumei munkás egyesületek vezetőségének határozata folytán az általános sztrájk ma reggel megszűnt és a sztrájkolók az összes gyárakban fölvetették a munkát. A munkás egyesületek kimondották, hogy további magatartásukat az Ungaro-Croata további eljárásától teszik függővé. — Fiuméből jelentik éjjel: Az Ungaro-Croata társaság sztrájkoló munkásainak nagyrésze ma ismét munkára jelentkezett, az igazgatóság azonban csak azokat vette fel, akik az izgatásban nem vettek részt. Ezért a kizárt munkások körében igen nagy az elkeseredés.

— Házasságok. Telkes Vilmos fővárosi mérnök-vállalkozó vasárnap délután 5 órakor tartja esküvőjét az aradi izr. templomban Ottenberg Erzsikével, Ottenberg Tivadarnak, az Aradi Első Takarékpénztár vezérigazgatójának, az Aradi Kereskedelmi és iparkamara elnökének kedves leányával.

Haszlinger Ferenc honvéd huszárhadnagy szombaton délelőtt vezette oltárhoz a minoritátyák templomában Réthy Sacit, Réthy Victor helybeli nyomdatulajdonos bájos leányát.

Sternthal Bernát Temesvárról június 14-én Bécsben házasságot köt Pick Grétével.

— Csőd a csaló püspök ellen. Veszprémből jelentik: Csontos Károly sikkasztással vádolt plébános vagyonára a churii püspökség kérelmére a bíróság a csődöt elrendelte.

— Letartóztatott gróf. Troppauból jelentik Lengyel Osztrauban tegnap letartóztatották Wickenburg Ottokár grófot, az osztrák belügyminiszter unokaöccsét egy kiskorú leány elcsábítása miatt. A letartóztatás akkor történt, amikor Wickenburg gróf a bányaigazgatóságtól utiköltséget kért. Wickenburg negyven éves és kisebb vétségek miatt már többször volt megbüntetve. Legutóbb Németországban volt baja a rendőrséggel.

— Megerősített választás. A pénzügyminiszter a szesztermelés megadóztatását érintő kérdésekben véleményadásra hivatott fogyasztási adószaktanácsba többek között ifj. Neuman Adolf rendes tagok és Goldsmidt Miksa póttagnak, a cukortermelés megadóztatását érintő kérdésekben véleményadásra hivatott fogyasztási adószaktanácsba Weisz Márkus rendes tagnak és Martens Caesar póttagnak az illetékes kereskedelmi és iparkamarák, illetve szak egyesületek részéről az 1011—1913. évekre való megválasztását megerősítte.

— Eljegyzések Goldzieher Márton dr. kisjénői ügyvéd eljegyezte Mann Lenkét, Mann Vilmos kisjénői kereskedő bájos leányát.

Nádasi József eljegyezte Stern Hajnalt. (Minden külön értesítés helyett.)

Schulik Lajos jónévű aradi kereskedő eljegyezte Szilávik Rózsika kisasszonyt, Tornyáról. (Minden külön értesítés helyett.)

Gärtner Fózsi eljegyezte Szobenyi Árpád Nagylakon. (Minden más értesítés helyett.)

Gally Zsikét eljegyezte Csorba Béla.

— Orvosi hír. A budapesti egyetemen f. hó 6-tól 20-ig tartandó „Orvos továbbképző” tanfolyamra Csanádmegye alispánja Schüller Samu dr. nagylaki járásorvos és Hubert Mihály dr. makói városi orvost küldte ki.

— Aki székrekedésben szenved, bajától a legbiztosabban a Ferencz József-keserűviz használata által szabadul meg, mert ez nem csak gyorsan, biztosan és enyhén hat, hanem kellemetlen mellék- vagy utóhatásai sincsenek. Szerencsés és a világon egyedülálló vegyi összetételénél fogva a gyógytárakban és kereskedőknél kapható valódi Ferencz József-víz még az étvágyat is emeli. Kitűnő voltát tanúsítja többek között a következő szaktekintély nyilatkozat: Évek óta használom a természetes Ferencz József-keserűvizet úgy a klinikán, mint a magángyakorlatban, mert ez anélkül, hogy kellemetlenségeket okozna, gyorsan és biztosan hat.” Baccelli G. tanár, a romai kir. egyetem, az orvosi klinika igazgatója. 24—XXIV

— Az eltűnt gavallér — megkerült. Budapestről írják: A télen történt, hogy Heller Gusztáv, a Lipótváros egyik duagazdag hírből álló, kedves és népszerű gavallérja váratlanul eltűnt Budapestről. Senkitől sem búcsúzott. A barátaitól sem. A hitelezőitől sem. Talán éppen ezért meglehetősen szenzációt keltett Heller Gusztáv emigrálása, a ki különben a Fatermelő részvénytársaság cégvezetője volt. Azt mindenki tudta, hogy a lipótvárosi fiu rajongó, de tiszteletreméltó szerelme fűzi a Vigszínház egyik legszebb művésznőjéhez, Pallay Rózsához. Három hosszú hónap telt el, szegény Hellerről már megfeledkeztek a többi lipótvárosiak, azt hitték, hogy a kedves vörös fiu már nem bakkozik többé a nádorutcai kaszinóban. Tegnap délután 12 órakor váratlanul Budapesten termelt Heller Gusztáv. Nagyszerű szinben van, elegánsabb, mint valaha. Heller esküvőre jött Budapestre. Rávidesen elveszi Pallay Rózsit. Ez a Lipótváros legfrissebb szenzációja. A szép menyasszony Heller távollétében teljesen művészetének él. Éppen az Ezred apja című francia bohózatban volt jelentős sikere.

— Szerencsétlenül járt uriaszony. Budapestről jelentik: Ma délután két óra tájban borzalmas baleset érte a József-körút 7. számú alatt levő lakásán Rottmayer Károly főmérnök feleségét. A fiatal asszony fésülködés közben a haját sütötte s e közben véletlenül feldobta a spirítuszgőt, a melyen a sütővasat tüzesítette. A spirítusz ráomlott s egy pillanat alatt lángba borította pongyolája szővétét. Férje, aki a szobában volt, odarohant hozzá, letépte róla az égő ruhát, de már késő volt minden. A fiatal menyecske a lábán, a karján és a mellén iszonyuan összeégett s a mentés közben a férje is megébesült a jobb kezén. A főmérnök a mentőket hívta, s kik az első segítséggel ellátták az asszonyt s lakásán hagyták.

— Egy báró gondnoksági ügye. A budapesti törvényszék ma megkereste az aradi törvényszéket, hogy helyezze gondnokság alá Dittfurth Henning báró sorhajó zászlóst zarándi lakost. A hajóstiszten hűdéssel elmezavart konstataáltak és ilyen címen kérik gondnokság alá helyezni. Dittfurth báró tragédiája általános részvétet kelt Aradon, ahol széles körben ismerték a kitűnő képességű nagyrahitott fiatallembert. A középiskolákat itt végezte, aztán letette a középiskolai vizsgát és felvétette magát a hadtengerészetbe. Csakhamar sorhajó zászlós lett. A fiatalember rövid idő előtt asszult, egy magasrangú tengerésztiszt leányát vette el. Nemsokára aztán az elmebaj tünetei kezdtek rajta mutatkozni. Beszállították a Schwartzor szanatóriumba, ahol konstataáltak rajta a bajt.

— Az ügyvédi pálya megnehezítése. Az ügyvédi szervezetmódosító törvényjavaslat a képviselőház előtt fekszik. Ebből most már pár hét alatt kétségtelenül törvény lesz, mert hiszen Székely miniszter és Balogh államtitkár többiében kijelentették, hogy ezt a kérdést tekintik az igazságügyi és kultusztervezet legégetőbb és leggyorsabb megoldást követelő problémájának. Az ügyvédelmi gyakorlat meghosszabbítására vonatkozó törvényjavaslat már beérkezett a képviselőházba. Ez az új törvény az ügyvédelmi gyakorlatot két évvel meghosszabbítja és a gyakorlat megkezdését a doktorátus megszerzésétől teszi függővé. Akiknek tehát jogi vizsgái (szigorlat, alap-államvizsga, ügyvédi) vannak hátra, saját érdekükben sieszenek, mert az új rendszer az egész vonalon a vizsgák anyagának megfizetését és addig nem ismert szigorúságot és precizitást hoz majd magával. E tendencia különben már is érezhető, mert a felsorolt lépten nyomon fokozódó követelményeket támasztanak a vizsgázóval szemben. Ne áltassa senki magát azaz, hogy a törvény méltányosságot fog gyakorolni, hanem fogjon azonnal a készüléshöz, a melynek egyedül célravezető: időt, fáradságot és költséget megtakarító, gyors és biztos módját „A jogi vizsgák letétele” c. munkában (IV. kiadás, negyvenedik ezer) találja leírva. Díjmentesen küldi Dr. Dobó, Kolozsvár, Bolyai-utca 3. 1769

— A Heltai kabaréból. Európa egyik legnagyobb kabaróművésznőjét: Mela Marsot, három napi vendégszereplésre nyerte meg Heltai Jenő, a Modern Színpad igazgatója. A wieni Hölleben játszik évek óta a világhírű művésznő, akinek ragyogó tehetségéről szinte csodálattal emlékeznek meg művészetének ismerői. Aradra Karlsbadból jön Mela Mars, férjének: Laszky Béla zongoraművésznek kíséretében. Itt kedden, szerdán és csütörtökön lépnek föl a kabaróban fölemelt helyárrak mellett. Mela Mars vendégszereplés alkalmával a nagy érdeklődésre való tekintettel három széksor állítatik a színpad elé, négy koronás helyárrakkal. A székek tulajdonosainak részére oldalt lesznek fentartva vacsorázó asztalok. Az asztalok mellett 3 és 2 koronás helyárrak lesznek. Mela Mars nagy áldozatot követelő vendégszereplésével Heltai csak erkölcsi sikerre törekedik. Vasárnap és hétfőn délután a gyermeknapok javára azolid családi műsorral népszerű előadást rendez Heltai. A változatos tartalmu délutáni előadásnak rendkívül olcsó árai lesznek: egy koronás és ötven filléres. A délutáni előadást olyan időben rendez Heltai, hogy az utcai gyűjtést azért ne akadályozza, délután felnégy órától öt óra utánig tartanak a délutáni előadások, amelyek iránt máris szokatlanul nagy az érdeklődés. — Vasárnap és hétfőn este, az összes szerződött művészek fellépésével ünnepi előadás lesz a Heltai-kabaróban. — Ma este rendkívüli nagy siker mellett folyt le az előadás a Heltai-kabaróban. Varjas Antal, családjában bekövetkezett szerencsétlenség miatt ma este nem lépett föl, vasárnap azonban már ismét előadja nagyszerű számait.

— Veszett macska. Debrecenből jelentik: Ma reggel, öltözködés közben, a szomszéd kóbor macskája valahogyan bekerült Aszman Ferenc debreceni divatárkereskedő lakásába, ráugrott az épen öltöztetés alatt álló hároméves kis fiúcskára és mellét, karját, összeharapdálta, majd rávetette magát a gyermek segítségére siető Schmied Olilda prágai lelkész leányára, aki Aszmanéknál nevelőnő és ezt is összevérezte. Végül nekiment Aszman Ferencnek és ennek hüvelykujján ejtett erősen vérző sebeket. A megrémült család azonnal orvosi segítséghez folyamodott és az eset megtörténte után levitték a sérültekhez Trocsányi Béla dr.-t és K.-Szalay Béla dr.-t, akik megvizsgálva a döbögő vadállat áldozatait, az összemart uri-

asszonyt, kis gyermekét és a nevelőnőt a budapesti Pasteur-intézetbe utalták.

— Az Országos Magyar Vasutas Takarékpénztár Aradi fiókja ezúton értesíti üzletfeleit, hogy helyisége Szabadság-tér 21. szám (I. emelet) alatt van.

— Kenyérgyárak Aradon. A kenyérmezériák megszüntetése körül jelentős lépés történik már legközelebb. Adler Andor nagykereskedő kenyérgyárat létesít, amely szeptember első felében megkezdí üzemét. A gyár helyiségeit már építik a pécskai-úton és augusztus első felében készen is lesznek vele. A gyár a legmodernebb felszereléssel kezdi meg üzemét és naponta száz métermázsza kenyeret fog előállítani. A kenyerek különböző minőségben és fajtában készülnek, a higiénia szempontjainak legszigorubb betartásával. A mennyiség legnagyobb részeinek elhelyezése a viszonteladók között már megtörtént. Szeptember elsejétől kezdve Arad város közönsége olcsó friss és feltétlenül tiszta kenyeret fog élvezhetni.

Arad élelmezésében fontos és előnyös változást fog előidézni egy másik kenyérgyár alapítása is. Mint értesülünk Dózsa Dezső Radnai-úti telken napi száz métermázsza kenyér készítésére, fővárosi minta szerint, kenyérgyárat rendez be. A berendezést Marik Béla budapesti mérnök eszközli, ugyanazon rendszer szerint, mint a Budapesti közönségi kenyérgyárat rendezte be. A kenyérnek az egészségügy és tisztaság legszigorubb betartása mellett való előállítására meg fogja közönségünket óvni attól, hogy esetleg néhány olyan helyről kelljen a kenyeret beszerni, ahol a tisztaságot nem ismerik, amint azt a múlt héten is a hatósági orvos jelentésében olvastuk.

— Országos birkozó verseny. Az aradi Toldi Athletikai Klub által pünkösdi másnapján az aradi atletikai klub sporttelepén rendezendő országos birkozó versenyre sikeres rendezésre minden intézkedés megtörtént. A három súlycsoportban rendezendő versenyben, súlycsoportokként legtöbb esélye van Papp József (Törekvés), Grozeszku Mihály (Amateur Sportegylet) és Orosz Mihály (budapesti postás), ennek dacára azonban meglepetések is várhatók, mert Labu János, Dulbász Sebő és Baumann Gyula (atak.) a három délmagyarországi bajnok fog egyesületi színeinek védelmében a bajnoki címért küzdeni. Tekintve, hogy a versenyre mintegy 50 nevezés érkezett be, az előmérkőzések d. e. 9 órakor veszik kezdetüket, míg a döntő mérkőzések d. u. 3 órakor lesznek. A verseny védnökségét többek között Urban Iván főispán, az aradi torna egyesület elnöke is magára vállalta. Helyárrak: páholy 5 kor., fenntartott hely 2 kor., tribün hely 1 kor. állóhely 50 fillér. Az előmérkőzések megtekintésére 50 filléres belépő jegy jogosít.

— Eladott aradi házak. Az elmúlt héten Aradon a következő birtokváltozások történtek: Sebesy Ferenc és neje eladják az aradi Zrinyi-utca 1a sz. házat 115 000 koronáért Vlád Aurél dr. és nejének. — Bodea Fabricius eladja az aradi Aulich Lajos utca 7a. sz. házat 15 800 koronáért özv. Preisack. Henriknének. — Brejninger Fechner György és neje eladják az aradi Ilona-utca 35. sz. házat 12 400 koronáért Zsivár Simon és nejének. — Cukor László eladja az aradi Trombita-utca 28., 29., 30. sz. házat 7000 koronáért Márton Ferencnek. —

Trabalka Pál és neje eladják az aradi György-utca 23. sz. házat 4000 koronáért Fodor József és nejének. — Huber József és neje eladják az aradi György-utca 50. sz. házat 4800 koronáért Nagy Klárának. — Braun József és neje eladják az aradi Hal-tér 2. sz. házat 12 800 koronáért az aradi Autonom Orthodox izraelita hitközségnek. — Kohány Róbert és Zelma eladják az aradi Ferdinánd-utca 7. sz. házat 46 000 koronáért Tömör Jánosnak. — Hegedüs László és neje eladják az aradi gróf Apponyi Albert-körut 4. sz. házat 122 000 koronáért Mantag Manó és Montag Dezsőnek.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban a hó 3 án a következő születéseket, halálozásokat jelentettek be és házasságot kötöttek: Született: Wesser György igaz kocsinak György nevű fia. Miskutia János napszámosnak János nevű fia. Kis Pálzabó segédnek Irén nevű leánya. Solymosán Illés megyei árv. ülnöknek Magdolna nevű leánya. Kondrossy Kálmán jószágigazgatósági tisztviselőnek Ilona nevű leánya. Kaszab Géza bankigazgatónak Zsuzsanna nevű leánya. Meghalt: Fekete Sándor 48 éves nyug. díjnos. Szöllőssy Teréz 1 és fél éves leány. Házasságot kötöttek: Haszlinger Ferenc honvédhuzár hadnagy Réthy Saroltával. Böszörményi Ferenc kereskedő s. Varga Hajnal-kával.

VITA FORRÁS

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegnek, köszvény, hólyag- és vesebetegnek. Félpohár VITA-forrás a gyomorerést azonnal megszünteti. A vállalat tulajdonosa: 1556 „CONSUM” kereskedelmi részvénytársaság Budapest, VI., Teréz-körut 4. Telefon 10-12. Főraktár: Nagy Farkas cégnél Aradon. Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerüzletben.

— Az Aradi Közgazdasági Bank üzlethelyisége: a Lőcs-féle házban (Andrássy-tér és Salacz-utca sarok I. emelet) megnyitotta; üzletkörébe a bank és takarékpénztári összes üzletágakat felvette.

— 60 kötet könyvet havi 1 K. 40 f.-ért és 180 hangjegyet havi 2 K. 40 f.-ért ad kölcsönbe Kerpel Izso kölcsönző intézete, Aradon. Ugyane e cégnél megjelent egy „Bélyeg-tartó vademeccum”, mely ügyvédeknek nélkülözhetlen. Ára K. 1.20. 2322

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszáma:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mel-lékállomás)	151
Kiadóhivatal és hirdetésigazgatóság	151
Nyomda	151

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kiünő hatása. — Természetes vasmentes savanyuviz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerüzletben.

SCHULTES ÁGOST Sanyu-Lipőcsi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás.

Maidt és Schrodt

angol úri divat és fehérnemű különlegességek üzlete

Arad, Andrásy-tér 17.

(Reinhardt-ház.)

— Figyelem! Raktárom tulhalmozottsága miatt mélyen leszállított áron árusítom remek szép ékszereim, ezüst áruim és zsebóráimat, miről mindenki meggyőződést szerezhet. *Chinaezüst áruim beszerzési áron árusítom.* Elsőrendű szemüvegek, orrcsüptetők, lorgnettek óriási raktára. Tisztelettel Weinberger Ferenc ékszerész, Andrásy-tér 20. 2501

— Szamosi Elza operánk nagynevű művésznője elragadtatással beszél a dr. Biró-féle Havasi gyopár krém kitűnő hatásáról. Ugylátszik, hogy a Párisban kitűntetett készítmény mégis csak jobb a nagyhangú hirdetett szépitő szereknél. 6832.

— Szabó-féle pármai ibolya szappan a legfinomabb mosdószappan azok közt, amiket eddig forgalomba hoztak. E szappan lágy habja az arcórt üdíti, tisztítja, finomítja. Nők és férfiak egyaránt kedvelik, mert többet ér mint egy 2 koronás francia szappan. Egy drb. pármai ibolyaszappan 70 fillér, 8 drb. 2 kor. Kapható Aradon Vojtek és Weisz, Hanzu Nesztor droguistáknál. E szappan egyedüli készítője Szabó Béla pipere-szappangyáros Miskolcon. 1081

— Nincs többé labizzadás. Megérkeztek valódi amerikai, angol és francia Sandal cipők. Kaphatók Kutányi J. Arad, Vörösmarthy-utca. Telefon 335 szám. 2259

— Códilla Sándor építési vállalkozó műszaki irodáját József főherceg-ut 19. szám alá helyezte át. 2266

— Diszkrétio mellett azonnal és olcsón készit mindennemű írásmunkát és sokszorosítást Ziffer Sándor írógépvállalata Forray-utca, gr. Hunyady-palota. 688

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — hízilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 1450.

Egy hölgy

436

aki bőrének egészségben tartására figyelmet fordít, különösen a nyári szeplők eltávolítására, a bőr puhantására és fénytartására és fenét taintjére és ezt meg is akarja tartani, csakis Steckenpferd-Litometj szappannal mosakodik a (lőfejű bot védjeggyel) Bergmann és tea czég Tetschen a/E. gyárától. Darabja 80 fillér, amely minden gyógytárban és drogeriában kapható.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Az elmebajos tanítónő.

Távirati tudósítás.

Budapest, június 3.

Ezelőtt öt évvel a Debreceni Független Ujság azt a hírt közölte, hogy Nyáry Albert báró dr. volt kultuszminiszteri fogalmazó Faragó (Feingold) Irén tanítónőt több ízben meghipnotizálta, előbb a minisztériumban, később pedig Berettyó-Ujfaluban és Hajduböszörményben, sőt később még távolból is — delejezte. A közlemények a következő hangzatos címeken láttak napvilágot: Egy hipnotikus leány drá-

mája, Delejezési dráma, Delejezési dráma a minisztériumban. A sajtóeljárás megindult ugy Debrecenben, mint Budapesten Az Ujság című lap ellen, mely a debreceni híreket közölte azzal, hogy a felelősséget a beküldőre hárítja.

Az Ujság-gal Balassa Sándor telefon útján közölte a hírt. A debreceni törvényszék kihallgatta Faragó Irén összes tanuit, akikkel bizonyítani akarta, hogy a hipnotizálás előttük történt. A tanuk kijelentették, hogy a dologról egyáltalán nem tudnak, sőt nagy részük Nyáry bárót nem is ismerte. Erre a debreceni ügyészség hivatalból kérte Faragó elmeállapotának megvizsgálását. S miután az orvosok beszámíthatatlanságát megállapították, a bíróság az eljárást megszüntette.

A debreceni iratok beérkezésével ma tárgyalta az ügyet a budapesti törvényszék Jancsics Gyula elnök vezetése alatt, Bognár Mátyás dr. sértett képviselője és Balogh Imre dr. védő részvételével. A sértett képviselője bármely irányban a legteljesebb bizonyítást engedte. A vádlott beismerte, hogy a Debrecenben lefolytatott sajtópör alapján meggyőződött állításai valótlanosságáról. Azzal védekezett, hogy ő csak telefon útján adta le a cikket, nem szerző. Késznek nyilatkozott becsánatkérésre. A törvényszék ennek az enyhítő körülménynek figyelembe vételével a vádlottat rágalmazás vétségéért 500 korona pénzbüntetésre ítélte.

§ Csöd. A Rauch és Szathmáry üvegkereskedő cég régóta fizetési zavarokkal küzdött. Most a cég csődöt kért maga ellen. A törvényszék ma délben elrendelte a csődöt. Tömeg gondnok Csiky Ödön dr. helyettese Deák Lajos dr. Negyvenezer korona aktívával szemben körülbelül 60.000 korona passzívát mutatkozik.

§ Lengyel Zoltán és Nagy Emil mandátuma. A Kuria ma déli egy órakor hirdette ki határozatát a Lengyel Zoltán zilahi mandátuma ellen beadott petíció dorgában. A Kuria a kérvényt elutasította és a kérvényezőket 14.000 korona költségben marasztalta el. — A Szolnokon megválasztott Nagy Emil dr. mandátuma ellen a kisebbségben maradt munkapárt a melynek jelöltje néhai Ragályi Lajos dr. ügyvéd volt, petíciót adott be. A petíciót Gábor Illés ügyvéd ügyfeleinek megbízásából ma visszavonta. A visszavonó kérvény ma délelőtt érkezett a Kuriához.

§ Pálffy János gróf végrendelete. Pálffy János grófnak, a nemrég elhunyt nábobnak végrendeletét Andrásy Manóné grófné és gyermekei tudvalevően megtámadták. A hagyatéki ügyben tegnap volt a pozsonyi törvényszéken a tárgyalás Kirchner János bíró előtt. Kihallgatták Bittó Ernő nyugalmazott királyi ítélőtáblai bírót és Schmid Károly dr. kórházi főorvost, az elhunyt gróf volt háziorvosát, valamint Pohl Károly dr. királyi közjegyzőt, a kik egybehangozóan vallották, hogy a végrendeletkezés a törvény szerint megkövetelt alakszerűségek mellett folyt le és hogy az örökösök beszámító képességéhez semmi kétség sem fér. Pálffy Já-

nos gróf végrendeletében megbecsülhetetlen értékű 278 darab festményt hagyott a Szépművészeti Múzeumra és milliókra menő ösztöndíj-alapítványt tett.

§ Ügyvédek részére régi hiányt van hivatva pótolni a Kerpel Izsó helybeli könyvkereskedő cég kiadásában megjelent „Bélyeggyűjtő-vademecum”, melynek használata az okmány- és levélbélyegek elhelyezését és kezelését teszi igen könnyelművé. Azonkívül benne van mindaz, amire ügyvédeknek, jelöltjeiknek és az ügyvédsegédeknek leggyakrabban szüksége van. Tartalma a következő: Bélyegilletéki tábla, Bélyeggyűjtő, Levélpostai díjszabás, Távirati tarifa, A bélyeg- és illeték-szabályok leggyakrabban előforduló esetei, A végrehajtási novella fontosabb részei, A jogforrások, A „Budapesti Közlöny” hirdetési díjai és a külföldi pénznemek koronaértékben. A csinos, kisalakú könyvecske tárcában is kényelmesen hordozható. Ára 1 korona 20 fillér.

Elutazás előtt óvja meg ruháit

Moly-kár ellen

az éveken át kipróbált és egyetlen biztos hatású

„RADICAL”

molyirtó porral, kapható —.80, —.50 és 1 koronás dobozokban

∴ kizárólag ∴

Hánzu Nestor
Vöröskereszt Drogeria
Arad, Weitzer-János-u. 2.

Évente sok pénzt takarít meg, ha Drogeria szükségleteit állandóan fenti cégnél szerzi be. — Gyógyárak, kétszerek, háztartási cikkek, illatszerek, valódi és sajtó gyártmányú kóli-vizek, finom szappanok, arcporok, arccremek, szájrízsek, fogpaszták. — Nagyválaszték fésűk, hajtűk és ∴ ∴ hajkefékben. ∴ ∴ 2201

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Összerugdosott. Ilyen súlyos természetű panaszkodat csak akkor közlünk, ha nevét aláírja és a felelősséget elvállalja.

G. F. Marosborsa. Mai levelezőlapjáról ismét a sorsjegy száma maradt ki. Tessék legközelebb minden adatot pontosan megírni, mert másképpen nem tudunk az ügy iránt érdeklődni.

Legjobb tisztító ital

MATTONI FÉLE

GISSHÜBLER

SÁVANYUVÍZ

100% természetes, nem tartalmaz alkoholt, és egész szervezetet tisztít.

NEUMANN M.

uri szabó, cs. és kir. udv. és kam. szállító.

776

Férfi-, fiu- és leányka ruhatelepe ARAD.

Külön osztály mérték szerinti megrendelésekre.

DÉCSI GÉZA

UJ!

2398

Modern

Könyv, zenemű és papirkereskedése a Forray-
utcában, (Hunyady-palota Brunner mellett.)

MEGNYILT!

TARKASÁGOK.

*

(Uj figura.) Egy aradi kávéházban egy idő óta új „illusztráció“-val játszzak az alsóskabrióaszt. Az „uhu“, „gromobj“ és „fedáksári“ nevezetű bemondások mellé egy új járult, melynek „wekerlesándor“ a neve. Egy alsópartinál kibiceltem és álmélkodva hallottam, amikor az egyik játékos nagy büszkén jelentette:

— Bemondom a — wekerlesándort!
— Mi az a wekerlesándor? — kérdeztem.
— Nem tudja? csodálkozott a játékos. Ez azt jelenti, — hogy mindent bemondani és semmit meg nem csinálni!

*

(Kellő időben.) Egy előkelő kávéházban házardjáték-barlangot fed-zett fel a rendőrség. V. detektív vállalkozott arra, hogy tetten éri a játékosokat. Elegáns világfinak öltözködött és egy ismerőse révén bejutott a társaságba, ahol lassanként megnyerte mindenki bizalmát.

Ekkor egy este szólott egy rendőrtisztnek, hogy vonuljon meg az oldalszobában az embereivel, majd ő szól, hogy mikor ronthat ki. Épp ez estén szólott hozzá az egyik játékos:

— Te! Adj mutyit és majd közösen adjuk a bankot!

A detektív belémet az üzletbe, átadott ötven forintot és odaült a mutyista háta mögé „drukkolni“. Erősen közeledett az az idő, amikor szólnia kellett volna már a rendőrtisztnek. Dehát a kártya nagyszerűen járt, — igazán gyönyörűség volt kibicelni mellette.

A detektív kiosont az oldalszobába, ahol türelmetlenül támadt rá a rendőrtiszt:

— No, mi lesz?

— Várjon még egy kicsit, az I-ten áldja meg! Gyönyörűen jön a kártya és mutyit adtam a bankba.

A rendőrtiszt nagyot nézett.

— De hisz abból úgy sincs haszna. Lefoglalunk minden pénzt.

— Tudom, de mégis! . . . Legalább hadd kibiceljek még egy kicsit.

A detektív visszaült és kibicelt tovább. Végre egy óra múlva kezdett megfordulni a kártya. A pénz, amit egész halomban nyertek már össze, gyorsan visszaoszt. Ekkor a detektív fölállott, rátette tenyerét a pénzre és ünnepélyes hangon kiáltotta:

— A törvény nevében!

A mutyista azonban keserűen ráförmedt:

— Szép! És még magának kedve van viccelni?...
. . . A következő pillanatban berontottak a rendőrök.

*

(Választáskor.) A csabai választáskor történt. Áldomásközben a kortesek összeültek egy kis nemzeti csüdesre. Jól megdolgoztak ezért a kis pihenésért.

Volt a játékosok között egy zsidó kortes is, akit szörnyen üldözött a pech. Mikor utolsó pénzt rakta be a bankba, fölsóhajtott:

— No, öreg Jehova, most segíts!

De a jámbor fohászzkodás nem használt és a pénz eluszott. A kortes elkeseredetten kiáltotta:

— No öreg, ha még egyszer Istenválasztás lesz, nem szavazok rád!

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A Drágán- és Jád völgyben létesítendő vizimű.*

Irta: Szmazenka Ernő.

A nagy vízierők eddigi eszményei a Niagara folyóban létesített erőtelepek, amely erőtelepeknek a „Zeitschrift deutscher Ingenieure“ szerint a közép vízmennyiség alacsony vízállásnál 6300 köbméter másodpercenként és a 90 méteres esésnél az ott kifejezhető összes energia 7 1/2 millió lóerőnek felel meg. Jelenleg azonban még csak 600.000 lóerőt használnak ki és a meder alakulásából kifolyólag több mint további 400.000 lóerő egyelőre nem is fejleszthető.

A Niagaránál völgyzárógát építésére nincsen szükség és ott már 1861-ben építették az első erőtelepet, amelynek költségei sokkal kisebbek, mint ott, ahol völgyzárógát építése elkerülhetetlenül szükséges.

1861-től kezdve 20 évig szünetelt az erőtelepek építése, de azután egymásután 1881-től kezdődőleg létesítették a ma létező nagy erőtelepeket a Niagaránál.

A mi kontinensünkön a vízi erők létesítése csak az utolsó évtizedekben kezd ismét fellendülni. Elő jár e tekintetben Svédország, mely országban ma már szintén 600.000 lóerőnek megfelelő erőművek vannak üzemben. A többi államokban azonban sokkal lassabban halad ez, mert egyrészt a csapadékok elosztása nem olyan kedvező, másrészt a völgyzárógátak építéséhez szükséges nagy befektetési tőke az oka, hogy ezen intézmény sokoldalú hasznos volta mellett nehezen tudott tért hódítani és ma is csak ott lehet ilyen völgyzárógátakat pénzügyi szempontból létesíthetőnek tekinteni, ha egyéb műszaki feltételek egyébként megvannak, ha a völgyzárógát úgy a vízfolyás egyenletessé tétele, valamint a hajózás, továbbá az öntözési, végül az erőfejlesztési céloknak együttesen szolgál és a vízhasznosítás ezen különböző ágai egyszerre is értékesíthetők.

Ezen feltételeknek megfelel a Sebes-Körös mellékvízét képező Drágán és Sebesel patakok összefolyásánál völgyzárógát segélyével tervezett vizimű, melynek létesítéséhez a földművelésügyi m. kir. miniszter már III. fokban is hozzájárult és az engedélyokirat ezen viziművet tervező Magyar vasuti forgalmi r.-t. budapesti cégnek ki is adatott. Ugyancsak a Jád patakban Korniss Károly gróf, mint engedélyes, szintén egy viziművet óhajtat létesíteni, mely völgyzárógát nélkül van tervezve, ezen két erőmű tervezése közben azonban a két engedélyes közt megállapodás jött létre, hogy a szóban forgó két viziművet a megkötött egyezség alapján közösen fogják létesíteni.

*A Magyar Gyáripar mai számából.

A tervezett vizimű mindenekelőtt a Sebes-Körös folyóban a vízfolyást állandósítja, amely nyíben a Drágán és Sebesel patak összefolyásánál létesítendő völgyzárógát mögött körülbelül 25—30.000.000 köbméter vizet raktároz, miáltal elérhető az, hogy ezen víztömeg egyenletes lefolyása biztosított, vagyis kis vízállásánál a mai legkisebb vízmennyiséget másodpercenként 8—11 köbméterrel szaporítja, továbbá lehetővé tétetik az, hogy a Sebes-Körös folyó Nagyváradtól Körösladányig hét kamaraszilip beépítése által hajózhatóvá lesz; további célja a vízműnek, hogy ugyancsak szárazság idejében megfelelő vízmennyiség fog rendelkezésre állani arra, hogy Bihar megyében körülbelül 2000 kat. hold öntözhető lesz, végül pedig az által, hogy a völgyzárógát mögött raktározott víztömeg a Drágánvölgyből hét km. hosszú csatornán keresztül a Jád völgybe vezetetik, a két pataknak völgyfeneke között a terepformáció olyan magassági különbséget biztosít, hogy a Remez község határában az előbb említett csatornából kifolyó 8—11 köbméter vizet 285 m. magasságból esik, mely esésnek felhasználásával a turbinatelepen 20—30 ezer lóerőenergia termelhető.

Hogy a Drágán és Jád patakok vízbősége és nagy esése valami nagyobb szabású vízmű létesítésére alkalmas, az hosszabb idő óta tudott dolog volt és Bihar vármegyének mérnökei többrendbeli tervezeteket készítettek ezen erőmű létesítése érdekében.

Azon előnyöket, melyek közgazdasági, ipari, kereskedelmi és közlekedési szempontból az említett vizimű létesítése után elsősorban Bihar, Hajdu és Arad vármegye területén lesznek elérhetőek, a következő pontokban foglalom össze:

1. elsősorban az erőtermelés és az erőegységnek olcsóbbodása által a megnevezett három vármegye területén a nagy- és kisipari termelés óriási arányokban fog fellendülni, eddig megnevezett vármegyék területén egy lóerőórának önköltsége nagy átlagban 20—25 fillérbe kerül, miglen a Drágán-vízimű létesítése után a vele kapcsolatba hozott ipari telepek ezen költségnek csak felét, némelyek, melyek kedvezőbb fekvésük által közvetlenebb összeköttetésbe kerülnek ezen erőteleppel, csak harmadrészt fogják költeni a lóerőóra egységére;

2. a nagy és olcsó energiaforrás közelében új ipartelepek fognak létesülni, amelyek a mai viszonyok között az energia drágasága miatt eddig egyáltalában nem létesülhettek;

3. az árvíz által okozott károk a Sebes-Körös folyó mentén csökkenthetők lesznek, mint azt más folyóknak völgyzárógátak segélyével való szabályozása által már ez előtt is tapasztalták. Így p. o. az Odera folyó mellékvizei 10 év alatt 24 millió marka kárt okoztak a partmenti lakosságnak, ami megfelelő völgyzárógátak üzembehelyezése által megtakarítható lett volna;

4. azáltal, hogy a völgyzárógát, mint előbb említettem, a Sebes-Körös folyónak kis vízállását állandóan 8—11 köbméterrel másodpercenként növeli, elérhető az, ami a Sebes-Körös folyónak Nagyvárad melletti Szentandrás község katarától Körösladányig hajózhatóvá tétele és ez által a Duna-Tisza-csatorna létesítése után a Sebes-Körös folyó az ország víziutai között igen fontos pozíciót fog elfoglalni.

Hajdu, Bihar, Békés vármegyék és Erdélynek északi vármegyéi nagy távolságra ren-

Menyháza fürdő már május 15-én nyílt meg.

Páratlan klimatikus gyógy- és üdülőhely, hévforrás-fürdők.

Hidegvíz-gyógyintézet, ásványvíz-uszodák, villany- és napfürdők és massage. Jól berendezett szobák. Kitűnő étkezés, mérsékelt árak. Elő- és utóidényben 25% árengedmény. Előidény május 15—június 30-ig, utóidény Augusztus 20-tól szeptember végéig. Fürdőorvos Dr. Hajnat Albert békésmegyei t. főorvos. Prospektust kívánatra küld a fürdőiroda, hol lakás-rendelések is eszközölhetők. Posta, távirat és telefon. Sür-gönycim: Fürdőiroda Menyháza. 2197

Szabó Kálmán
fürdőbérő.

delt árutömegeit vasuton csak Nagyváradig fogják szállítani és Nagyváradtól 2-3 km-re fekvő Szentandrás község határában hajóátrakó-állomás fog szükségképen létesülni, mely átrakóállomás segítségével nevezett vármegyék áruai a vízutra terelődnek át, miáltal ezen tömegárak tonnája 1 1/2-2 koronával olcsóbban lesz rendeltetési helyére szállítható;

5. az öntözési célokra felhasznált viz által Biharmegye körösmenti mezőgazdasági üzemei elérhetik azt, hogy itt az aratási eredmények átlagos fokozása által, vagyis egyenletes aratási eredmény biztosítása révén nagyobb jövedelemre tehetnek szert;

6. Nagyvárad város belterületén, ahol ma a Sebes-Körösnek árvizei rendkívül hirtelen lefolyanak, a völgyzárógát által a vízlefolyások egyenletessége érhető el, miáltal a város abba a kedvező helyzetbe jut, hogy az árvíz-szín süllyedése által a város belterületén mederszükitést létesíthet, természetesen az illetékes kulturmérnöki hivatalok hozzájárulásával és a mederszükités által nyert igen értékes földterületeket városszabályozási célokra használhatja fel;

7. végül a völgyzárógátak tartósságára igen tanulságos példaként felemlitem azt, hogy Spanyolországban a XVI. század végén épült völgyzárógátak, melyek fennállásuk egész ideje alatt igen nagy mértékben voltak igénybevéve, évszázadok óta teljes biztonságban állanak ma is és bizonyítják azt is, hogy dacára a nagy duzzasztásu magasságoknak, ezen építmények minden oldalról a sziklákba beékelve, évszázadokon át teljes üzembiztonságban aránylag csekély költséggel fenntartottak.

A Drágán patak völgyében tervezett völgyzárógát 55 m. magasságba terméskőből lesz előállítva, ezen falnak alapszélessége 45 m. és nem fér kétség hozzá, hogy ez is, minden oldalról trachisziklákba beékelve, századokon át üzembiztos állapotban fenntartható lesz.

Svédországban ilyen természetű gátat 32 m. magasságban nem is terméskőből állítanak elő, hanem magját egy tömör betonoszlop képezi, mely jobbra és balra földhányással ug, van kiképezve, mint egy védőtöltés.

Ismertetésem befejezése után ama kívánságomnak adok kifejezést, hogy a közjogi és vallási vitatkozásokat mellőzze a parlament, mellőzze a társadalom és Magyarország haladását azzal mozdítsuk elő, hogy új és új értékeket kutassunk fel és az emberi szükségletek kielégítésére szolgáló javakat termeljünk lehetőleg a magunk erejéből!

Budapesti Áru- és értéktőzsde.

Fővizetki tudósítás.

Budapest, június 3.

Amerika 1/2 el magasabb. Kínlát, vételked. gyenge. 6 ózer mm. változatlan.

Az árak 80 kilónként számítva:

	Déli sárlat	3 órai sárlat
Buza 1911. októberre	11.15-11.16	11.11-11.12
Rozs 1911. októberre	9.10-9.11	9.05-9.06
Tengeri 1911. májusra	6.64-6.65	6.62-6.63
Zab 1911. októberre	7.70-7.71	7.68-7.69

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

Június 3.

Magyar aranyjárdék 4 1/2 %	111.30
Magyar koronajárdék 4 1/2 %	91.25
Magyar koronajárdék 3 1/2 %	79.80

Magy. földteherm. kötvény 4 1/2 %	91.75
Horvát szlapon földteherm. kötvény	94.—
Magyar nyereményorsjegy kölesön	218.—
Tiszaszab. és szegedi sorsjegy kölesön	151.—
Osztrák járadék papírban	92.25
Osztrák járadék ezüstbe	96.25
Osztrák járadék aranyban	116.—
Osztrák koronajárdék 4 1/2 %	92.—
1880. évi osztrák államsorsjegy	162.—
Osztrák-magyar bankrészvény	19.42
Magyar hitelbank-részvény	823.—
Osztrák hitelintézeti részvény	644.—
Osztr.-magy.-államvasuti részvény	752.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.—
Német birodalmi márka	117.35
London vista	239.95
Páris vista	94.85
20 márkás arany	23.47

Temesvári Lloyd-Társulat

terményvesztéseknek hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 80 kilogrammonként korona értékben.)

1911. Jun. 3.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	10.90-11.00
76	11.05-11.10
77	11.15-11.25
78	11.30-11.40

Buza (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos	10.80-10.90
Rozs	8.00-8.10
Arpa	7.90-8.00
Teb	8.50-8.6
Tengeri	6.10-6.15

Budapest-Kőbányai sertéskereskedelem

— Jun. 3. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; kősep páronként 300-400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 168-170 fillérig; fiatal kősep páronként 251-320 kilogrammig terjedő súlyban 171-174 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 164-168 fillérig.

Sertéselészám: máj. hó 31. napján volt készlet 26665 darab, jun. 1. napján toltajavott 531 darab, jun. 1. napján elszállított 220 darab. június 2. napjára maradt készletben: 26976 darab. A hízott sertés üzlet irányzata változatlan.

Felolós szerkesztő

BOLGÁR LAJOS

NESTLÉ
gyermekliszjtje

vizzel felfőzve
csecsemők, gyermekek,
valamint gyomorbetegségek
régbevált tápláléka

50 év óta kipróbálva
és orvosilag ajánlva.

Tiszta alpesi tejet
tartalmaz.

1 doboz 1 kor. 80 fill.,
minden gyógyszerárban és
drogeriában kapható.
Prospektus ugyanott.

6971

**Attitkot, fiatalnak és
szépnek lenni**

mondja a szellemes művésznő Annie Dirkens, megfajtetett az amerikai „OJA” csoda-szappan egyszeri alkalmazása által. „OJA” egy feltétlenül hatásos, biztos eredményű szépség szer. Mindenkit ámulatba ejt, hogy a kezét milyen puhává és simává teszi. Mindenféle arc tisztatlanság, így pattanás, májfolt, vörösség, bőrtarka stb. teljesen eltűnik „OJA” használata által, mely a legdurvább kezét puhává, tisztává, gyöngéddé és finommá teszi. Győződjék meg „OJA” bámulatos eredményéről. Egy nagy adag 2 korona, egy kis adag 1 korona. 6861

Tömegesen jelentkező értéktelen utánzatoktól mindenkit óvva figyelmeztetünk!

Erster amerikanischer
Parfümerie-Palast „OJA”

WIEN, I. Petersplatz 11.

Kapható Aradon: HEGEDÜS
GYULA és RIEDL ÖDÖN üzletében.

NYÁRI SZINHÁZ.

Vasárnap, június hó 4-én: két előadás.

MŰSOR:

1. Turini kilátás. Természet után (mozgófénykép)
2. Miriam, a megbolondult komédiás. Kacagató jelenetek.
3. Miss Alice Roberts világhírű angol énekesnő.
4. Papírfoszlányok titka. Komikus (mozgófénykép.)
5. Mr. Robins, a zeneimitátorok királya.
6. A karthágói papnő, dráma (mozgófénykép.)
7. Olga Ferrá, óriási látványos mutatványai.
8. Az idegevezető. Kacagató (mozgófénykép.)
9. A 2 Rewells, komikus tornászok remek mutatványai a nyújtón.

Kezdeté délután (mérsékelt helyárrakkal) 4 óra-
kor és este (rendes helyárrakkal) 8 és fél óraker.

Holnap hétfőn utolsó két előadás, világ-
attrakciók és új mozgófényképek elő-
adása.

SALAMANDER

cipők elárúsítása.

Telefon 312. szám.

Kérem a kirakatot megtekinteni!

1916

A n. é. közönséggel tisztelet-
tel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER”
gyártmányu cipők aradi kizárólagos egyedárusítását sikerült meg-
szereznem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALA-
MANDER” cipők versenyen felül állanak, vételárak pedig oly
alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és ela-
gáns cipőt viselhet. **Egységárak:** Hölgyek és urak részére 16 K. 50 f.
luxus kivitel 20 . 50 .

WEINBERGER JÁNOS, ARAD

elsőrendű cipőáruháza.

Sokszorosan utánzótt, de
soha el nem ért eredmé-
nyekhez **Zacherlin**
Valóságos csodálatraméltó bármely rovar
ellen.

Soha nincs zacskóban, hanem kizá-
rólág üvegben és kapható:

Arad:
Nagy Farkas, Färber
Lajos és Testvére, Eles
Armin, Vojtek és Weisz,
Pollák József, Hegedüs
Gyula, Weigl A. és Társa,
Ehrenfeld Ignátz, Dürr
Gusztáv, Belgrader K. & C.
Daimel Lajos, Braun An-
tal, Weisz Dávid, Steinit-
zer N., Meer Mór és Fia,
Hoffmann Ottó, Lázár
Gyula, Guttman Samu,
Dusek Ferenc, Dürr Ko-
csárd, Rothstein Mór,
Kovács Gusztáv, Donáth
Simon, Braun Antal, Bau-
mann B., Riesz Mátyás,
Glück József, Schwarz M.
és Társa, Schwarz János,
Prolich István, Hendl Test-
vérek, Gróf László, Alt-
mann Ede, Erbeszkern
Béla, Schlesinger Béla,
Uj-Arad:
Orth A. J. utóda, Theiss
Miklós, Zinner Mátyás,
Haekel Gyula és társa.
Báttonya:
Fischer Hermann, Geller
Ferenc. 1845.

Borosjenő: Blau Dávid,
Radó Adolf, Strauss Ignátz.
Buttyán: Klein Márton.
Csermő: Holländer Sá-
muel Fia.
Gurabony: Weiszber-
ger Samu ut.
Kisjenő: Messer Lipót.
Mária-Radna: Félix Ká-
roly, Jeszli Árpád, Weiss-
berger Pál.
Pankota: Barna Lajos,
Messer Lipót és Fia, Pav-
lovics Konstantin.
Pécska: Turszky Nándor.
Radna-Lippa: Elsele
János, Huszár Ágoston,
Schwarz Ferenc, Wingeron
József, Wingeron Miklós.
Scherhin: Hirschmann
Márk, Roth Bernát, Roth
Mór.
Uj-Sat.-Anna: Henny
Károly. 1835
Világos: Kreitler Vilmos,
Weber János.
Zádorlak: Hemm en Fe-
renc.
Vinga: Kleemann N. ut-
Tóth András, Bánfi Béla
Irsa Dániel, Kaufmann Ig-
nátz utóda Kaufmann Róz'a

APOLLÓ SZÍNHÁZ

az Andrássy-téri új Lloyd-palotában.
Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja.

Ma, vasárnap 1911. június 4-én:

1. Mozgófénykép-éjszaka. A hét világeseményei a helyszínen készült mozgófénykép felvételekben. Az Apollo színház állandó műsor-száma. — 2. Egy gazdag örökösöd. Mulsátságos. — 3. Aki mindhaláláig megtartja szavát. Amerikai dráma. — 4. Hank és Lank. Komikus. — 5. A gyáva nyul. Komikus. — 6. Az elszabadult mozdony. Érdekléscsillapító szenzációs dráma az amerikai életből. — 7. Pali, a megsebezhetetlen. Kacagató.

Hétfőn, június 5-én:

1. Muszaj csokolni. Komikus. — 2. A fegyverkovács leánya. Dráma. — 3. Fulano, a semmirekellő ló. Nevettető. — 4. Az áruló tintafolt. Nagy detektív-dráma. — 5. Toto a színpadon. Vigjáték. — 6. Roland granátos. Nagy dráma 3 részben. — 7. Tömeges rendez-vous. Kacagató.

Előadások délután 3 órától.

Utolsó előadás este 11 óráig.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zártszék 1 kor. I-ső hely 80 fillér, II-ik hely 60 fillér, III-ik hely 40 fillér,

IV-ik hely 20 fillér.

A hölgyek kéretnek a nézőtérre kalap nélkül megjelenni.

Műsört ingyen kapni a jegyszedőknél.

Saját zenekar.

CSASZÁRFÜRDŐ Budapest. Nyári és téli gyógyhely, a magyar Irgalmasrend tulajdona. Előrangú kén-szulfid gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdő, iszapterosztások, uszodák, külön hölgyek és urak részére. Török-, kő- és márványfürdők; hőlég-, szénasav- és villamos-vízfürdők. A fürdők kitűnő eredménnyel használhatók főleg csúszos bántalmaknál és ideggyógyászati esetekben. 200 kényelmes lakosztály. Szolid kezelés. Jutányos árak. Gyógy- és zenei előadások. Prospektus ingyen és bérmentve küld.

6871

AZ ISZAPFORGÁS.

URANIA

mozgófénykép színház.

(Báró Simony-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma, vasárnap 1911. június 4.

1. A fogadás. Bohózat. — 2. A hatyru. Látványosság. — 3. A bűn. Dráma. — 4. Párnák között. Humoros. — 5. Az albachi vízesés. Természet után. — 6. Az issy-les mou ineauxi katasztrófa. Berteaux hadügyminiszter halála. Helyszíni felvétel. — 7. Az önfeláldozás. Történelmi dráma XIV. Lajos idejéből.

Hétfőn, június 5-én:

1. Pugilist képek. Látványosság. — 2. A vikszburgi kém. Szenzációs dráma az amerikai szabadságharcból. — 3. Schnippel ur fantáziája. Bohózat. — 4. Ragusa. Természet utáni felvétel. — 5. A mult titka. Színmű. A legkiválóbb párisi művészek előadása. — 6. Kispar a maláj szigeteken. Látványosság. — 7. Hetmann Nikolajeff. Orosz dráma. — 8. Cirkodó házások. Bohózat. — 9. Figaró lakodalma. Mozart világhírű operája.

Előadások a. a. 2 órától kezdve este 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér, V. hely 20 fillér.

Ruhátár. — Buffet.

Az előadások tartama 3 óra.

Az előadásokon a cs. és kir. 33 gyalogezred zenekara játszik. — Cukrásda.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Köszönet nyilvánítás.

Ez uton mondunk hálás köszönetet jó barátainknak és ösmerőseinknek édes jó atyánk, néhai

Scherhag Jakab

elhunyta alkalmával kifejezett rész-
vétőkért

a gyászoló család.

2496

Hogyan leszünk igazán egészségesek!

„Kinek vére könnyen folyik az erekben, az testileg és lelkileg is egészséges, az boldognak érzi magát, mert az egészség vidámságot, élet és munkakedvet idéz elő” mondja egy orvosi szak-
író, Dr. W. Teschen, T. hát az, kinek vére lassan vagy nehezen kering: az testben és lélekben beteg. Aki például emésztési zavarokban, étvágytalanságban, soványság, vérszegénység, akaratérőhiányban, tartós fájásban, álmatlanságban, enkorbelegységben, vagy fül, orr és nyak katarrusban szenved, akin félelemérzet, izgatottság gyakran vesz erőt, akit hátfájalmak gyötörnek, ki éjszaka izzad, kinek aranyere van, ki közhvényes, kinek teste feltes, vagy kiütésekkel van tele: annak vére alaposan felújítandó és megtisztítandó. Szükséges ez azért, hogy a tisztátalan vérben levő mérges anyagok kiközösítsenek s a vér képes legyen elegendő mennyiségű savat magába fogadni, új vörsejtek képződését elősegíteni s mérges anyagok felgyülemelését meggátolni.

Dr. Schröder orvos féle „Vértápsó” a „Blutsalznahrung” orvosoktól és felesküdtött vegyészektől, mint ezen célra a legkiválóbb szer elismertette. Nem idéz elő semmiféle kellemetlen mellékhatást és főleg nem hasmerést és minthogy cirula alakjában hozatik forgalomba, bevétele könnyű és kényelmes, úgy hogy a legelgyelgübb test is elbirja. Jó hatásáról jótállási nyilatkozatunkkal kezességünk.

A hálaíratok errivel tudjuk behizonyítani, hogy a fogyasztók közül ezernél több ember visszanyerte egészségét a „Blutsalznahrung” használatával. Így például Dutschmann Emil ur a következő lelkes levelet írja:

Seidau,

Igen tisztelt Uram!

Nagy örömmel jelenthetem Önnek, hogy „Blutsalznahrung” használatától megerősödtem és étvágyam is van. Negyven éves vagyok és az első négy héten (februárban) nyolc fontot hiztam. Fájt a gyomrom, nem tudtam enni, a hasam meg a hátam fájt, úgy hogy gyakran aliz tudtam már elviselni és a munkámat sem tudtam szokszor napokig elvégezni. Szinte azt mondhatnám, visszaadott az életnek. Kiváló tisztelettel

Deutschmann Ernő, hengergyári munkás.

Fenti köszönetlevelet hitelesíti

Seidau,

Seidau község pecsétje, Frenzel községi, előljáró Rosenberger ur már nem hitte, hogy feleségének állapota még javulhatna, „Blutsalznahrung” azonban igazán segített rajta.

Bachnöd.

Dr. Schröder H. urnak!

Az Ön Blutsalznahrung-ja a feleségemnek nagyon jót tett. Már két esztendője, hogy vérvesztése volt, általános gyöngeségben és étvágytalanságban szenvedett, úgy hogy majdnem mindig ágyban fekvő volt. Különböző szereket használtunk, de minden orvosi segítség hiábavalónak látszott. Ekkor egy ismerősöm beszélt nekem az Ön Blutsalznahrung-jának (vértápsó) csodálatos eredményeiről. E barátom u'ján két skatulyával rendeltem, de nem nagyon hittem benne, mert eddig minden hiábavaló volt. De hála Istennek, amint feleségem csak egy fél skatulyányit szedett, már javulás mutatkozott és most, hat skatulyával való használat után feleségem teljesen helyreállott, étvágya van, jól alszik, ami már régen nem esett meg vele és el tudja végezni teendőit a ház körül.

Ha később újra szükségem lenne rá, megírom.

Ugy feleségem mint a magam nevében fogadja hálás köszönetemet. Kiváló tisztelettel Rosenberger Lőrinc, gazdaság Bachnödben és Leengmos (Felsőbajorország) polgármestere. Ez irás hitelesül szolgáljon a község pecsétje Leengmos község Rosenberger polgármester pecsétje.

Az ilyen elismerőlevelek és itt határozottan hangsúlyozzuk, hogy ezeket sem nem rer deljük, sem meg nem fizetjük, nap-nap után nagy számmal érkeznek hozzánk. Az ilyen fényesen beajánlott preparátum nem tenne-e jót Önnek is?

Hogy pedig mindenki meggyőződhesen a felsoroltak valódiságáról, mindeskinék, ki tőlünk kér egy próbdobozt teljesen ingyen és bérmentve megküldünk egy igen érdekes és hasznos könyv kíséretében teljesen ingyen: „Hogyan őrizzük meg egészségünket és fiatal-ságunkat” orvosi intelmek mindenki részére. Százerek szabadulhatnak meg nehéz bajajuktól, ha ezen tanácsra hallgatnak.

Írja meg röviden egy levelezőlapon címét és mi rögtön meg küldjük önnek a könyvet és próbdobozt ingyen és bérmentve. Pontos címünk:

Dr. med. H. Schröder, G. m. b. H., Berlin 35. Postafiók A. 51. 2484

Telefon 12-83. **Stiller József** csász. és kir. szab. jégasztoronygyára. Telefon 12-83.

Gyár és iroda: VII., Nagydósa-utca 22. és 23. sz. (Wesselyai-utca sark.)

Ajánlja törvényesen védett és elismert legjobb szerkesztő, kinttettét nyert hűtőköszömléket sőr, víz, vaj, nyersalus hűtésére, ételhűtőket házi szükségletre, fagyalt-hűsítőket és fagyalt-reszervatóriumokat, berendezési berendezéseket és legújabb szerkesztő pezsgető-csapokat. — Képes árjegyzékek lenti gyártmányokról, valamint a legújabb találmányu hűtőhűtőkről, ételhűtőkről, továbbá a sörkímélő készülékekről (hűtött levegőnyomással) kívánatra ingyen.

Tévedések elkerülése végett kérem cégesre figyelni és más hasonló nevű cégekkel össze nem tévesztetni; gyáram 1878-ban lett alapítva. 6874

Egyedüli tulajdonosa: **STILLER JÓZSEF** társakkal nékiál.

Bpest, VII., Nagydósa-u. 22. és 23. Július 1-től kezdve: Kaszary-utca 8/B., sajtóház.

Gömör-rozsnyói vasas gyógyfürdő és hidegvizgyógyintézet a Tátrák alján fenyvesek között.

Klimatikus gyógyhely, 400 méternyre a tenger színe felett, a szelkek ellen teljesen védett kies fekvésű csucsos völgyben, az 1290 méter magas Ökörhegy alján, Javalva: a női ivarszervek bántalmánál, egyéb női bajoknál s következményeinél; a vér rendellenes összetételén alapuló betegségeknél (vérszegénység, sápkor); súlyos betegségek utáni elgyengülések esetén; görvélly és angolkóránál; idegbajoknál; tengeri fürdő után utókuránál stb. stb. Egyenletes és kellemes hőmérséklet. (18—22°) Pormentes, ozonduz fenyves levegő, gondozott sétányok, villamos világítás. Pensio rendszer. Vasut-, posta-, távirat- és telefonállomás helyben. Kitünő vasuti összeköttetés mindenfelől.

KÖZELI KIRÁNDULÓ HELYEK: 1610

Krasznahorka vára a világhírű Andrássy-mausoleummal. Betleri kastély, Szulovai vadaskastély, Dobsinai jégbarlang, Aggteleki és Szilicei cseppkőbarlang, világhírű Sztracsenai és Szádellői völgy, Murányi vár. Fürdő-orvosok:

Dr. HAJCSI SÁNDOR és Dr. HEINCZ HUGÓ

Bővebbet: **A FÜRDŐIGAZGATÓSÁG.**

Engel Bernát

uri-szabó

Aradon, Deák Ferenc-utca 33.

Van szerencsém a t. helybeli és vidéki közönség figyelmét felhívni a már évek óta fennálló és jóhírnévnek örvendő

férfi-szabó üzletemre,

melyben úgy belsőldi, mint külföldi szövetek vannak raktáron és hosszú évek során szerzett tapasztalataim alapján a legkényesebb igényeknek is megfelelően dolgozok. 2421

Szinészek és énekesek

kiváló eredménnyel használják

a **Rozsnyay-féle**

Eucalyptus Menthol-Drágée-t!

A szájpaddás és torok szárazságát megakadályozza.

Egy doboz ára: 1 korona 50 fillér.

Alpesi gyomorsepp

Alpesi gyógynövényekből készült erősítő-szer, mely az emésztést elősegíti és az étvágyat fokozza. 1 nagy üveg 1 kor. 40 fill.

Gyomorégés, felbőfőzés ellen igen kiváló jó hatása

Dr. Rozsnyay étpora. 1845

Egy doboz 70 fillér.

Kitünő zamatu rumot készíthet házilag a

Rozsnyay-féle rum eszenciával

Egy liter készítéséhez elegendő adag ára 30 fill.

Kapható:

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárban, Arad, Szabadság-tér.

Telefon szám 748. Telefon szám 748.

Vizvezeték és csatornázás berendező műhely,

hol mindennemű csatornázást, fürdőt, klosettet, szivattyút, ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközölöm helyben és vidéken. 24 évi tapasztalataim, ugyisint 14 évi aradi működésem elég biztosíték tisztelt rendelőknek, hogy az elvállalt munkát szakszerűen és pontosan eszközölöm.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Mókos Márton,

szerelő-mester 1445

Petőfi-utca 4. szám.

A csász. és Apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt

XXVIII-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez az Osztrák birodalomban egyedül törvényesen engedélyezett sorsjáték 21.135 kézpéaz nyereményt tartalmaz, 620.000 korona összértékben.

A főnyeremény **200.000** korona

1 kuzás 1911. évi június hó 22-én fog megtartatni.

— Egy sorsjegynek ára 4 korona. —

A sorsjegyek Wienben a csász. kir. államsorsjátékok osztályánál, III. ker., Vorderer Zöllamtsstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékben, dohánytözsékben, adó-, posta-, távirat-hivataloknál, vasuti állomásokon és váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvétel részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

1 csász. kir. lottójövedéki igazgatóság

(államsorsjátéki osztálya.)

6877

U rak figyelmébe

ki akar elegánsan öltözködni, az tekintse meg minden rendelési kényszer nélkül nagy bel- és külföldi szövet raktáramat az

Angol uri szabó üzletemben

Deák Ferencz-utca 40. sz. (Dr. Winter-féle házban) nálam már 60 koronától kezdve egy elegáns szabásu zakó öltöny vagy felöltő, finom szövetekből kifogástalan kivitelben, mérték után részletfizetésre is kapható. 1808

Becses pártfogásukat kérve, maradok tisztelettel

Horváth Flórián, angol uri szabó.

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca Bing-ház.

Vásárol minden gabonaneműt.

Ugyanott mindenféle vetőmag kis és

●● nagy mennyiségben kapható. ●●

2457

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG

KÖNYVKÖTÉSZETE

Aradi és csanádi vasutak palotája.

RENDELJÜNK A LEGMODERNEBB GÉ-
PEKKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZETEINKET,

HOL A LEGEGYSZERŰBB BEKÖTÉSTŐL
FOGVA A LEGFÉNYESEBB KIÁLLÍTÁSU
DISZKÖTÉSEKET TUDJUK KÉSZÍTENI.

DISZMŰMUNKÁK

MONITROZÁSOK

ÍRÓMAPPÁK.

DISZDOBOZOK

FÉNYKÉPTARTÓK

AMATŐR KÖTÉS.

Saját gyártmányu elsőrangu
kötélárúk,
bácskai és erdélyi legfinomabb
pokrócok
nagy választékban.

Ponyvák, zsinegfonatok, lótakarók,
zsákok, legnagyobb és legolcsóbb

bevásárlási forrása

2486

Mattuschek J. és Fia

ARADON, Andrásy-tér

(a Minorita-templom átellenében.)

Új képeretező műhely Aradon!

Értesitem úgy a helybeli, mint a vidéki közönséget, hogy Aradon, Salacz-utca 3. szám alatt egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő speciál

Képeretező műhelyt

nyitottam, hol raktáron tartom a legmodernebb képereteket dus választékban.

Képeretéseket saját műhelyemben a legprecízebben készítek. — Elvállalok minden e szakmába tartozó munkákat a legjutányosabb árak mellett. — Üvegezési munkákat szolid árban eszközölök. — Olajfestményeket eladásra elfogadok!

Szíves pártfogást kér, kiváló tisztelettel

Freimann József.

Használjon Nagysád Földes-féle

Margit-Cremet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőrazonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, szírtalan, vegyíztársa készítmény, a mely a külföldön általános feltűnést keltett.

ARA I KORONA.

Margit-szappan 70 fillér. - Margit-pouder 1.20.

Gyártja:

Földes Kelemen laboratóriuma
ARADON.

Nők legforróbb vágya szépnek lenni.

Ezt legkönnyebben érhetik el a Hajós-féle

ARADI IBOLYA-CREME

használatával. Meglepő gyorsan tünteti el

szeplőt, májfoltot, bőrvörösséget

és mindennemű arctisztatlanságot.

Ára egy tégelynek 1 korona.

1 darab Ibolya-creme szappan 70 fillér, egy doboz Aradi Ibolya-Hölgypor 1 korona 20 fillér, 1 üveg Ibolya-tej 1 kor.

Kapható a készítőnél: HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerárában

ARADON, Andrassy-tér 22. sz. (a megyeházzal szemben.)

Az ország minden nagyobb gyógyszerárában, drogeriájában és illatszerkereskedésében.

Városi és megyei telefon 649.

Városi és megyei telefon 649.

Szőlőkötöző fonal

szőlővenyige és karikás kötéséhez

Zsákok. Vizmentes ponyvák. Pokrócok.

Saját gyártású gazdasági kötéláruk:

Hajó és tutajkötélek.
Buzsáritó kötélek fehér kenderből is.
Mindennemű zsinegek.
Sínés seprűvarró zsineg.

Kerti zsinórok.
Roletta zsinórok.
Kender és jutahevederek (gurtik)
Felvonó hevederek.
Viterlavászon vedrek.

Halász hálók.
Piaci hálótáskák.
Tornaeszközök.
Tennishálók.
Pénzes zsákok.

Kárpitos kellékek:

Fonott lószőr.
Matrac gradlik.
Nyers vásznak.
Rollette gradlik.

Am. önműködő „Fies“
Afrik (tengeri fű) kőe stb.
Bőrvásznak.
Ponyva szövetek.

Jutavásznak.
Szalmazsákok és szalmazsákvásznak többféle minőségben.

Kapható az

Erdélyi és Bácskai Iparáru raktár Reich B. Károly Fia és Társa

cégnél Andrassy-tér 8. Verbos-ház.

Elvállalják a köteles szakmába vágó minden kötelnemű készítését, melyeket saját műhelyünkben a legjobb bácskai fonalból készítünk el.

Elvállaljuk kerti sátrak szállítását csikos és sima nyers vagy vízhatlan ponyva szövetekből készítve. A legjobb kivitelért felelünk.

Alapított 1850.

ZONGORA

A családi élet kellemességéhez minden-
esetre a zongora is tartozik, mely dug
raktáramban teljesen új állapotban 700
koronától felfelé és használt zongorák
300 koronától felfelé állanak a nagyér-
demű közönség rendelkezésére.

Zongora-bérlés
havonként 8 ko-
ronától felfelé.

— Zongora hangolásokat
helyben és vidéken szak-
képzett segédem által vé-
geztetem. 1753

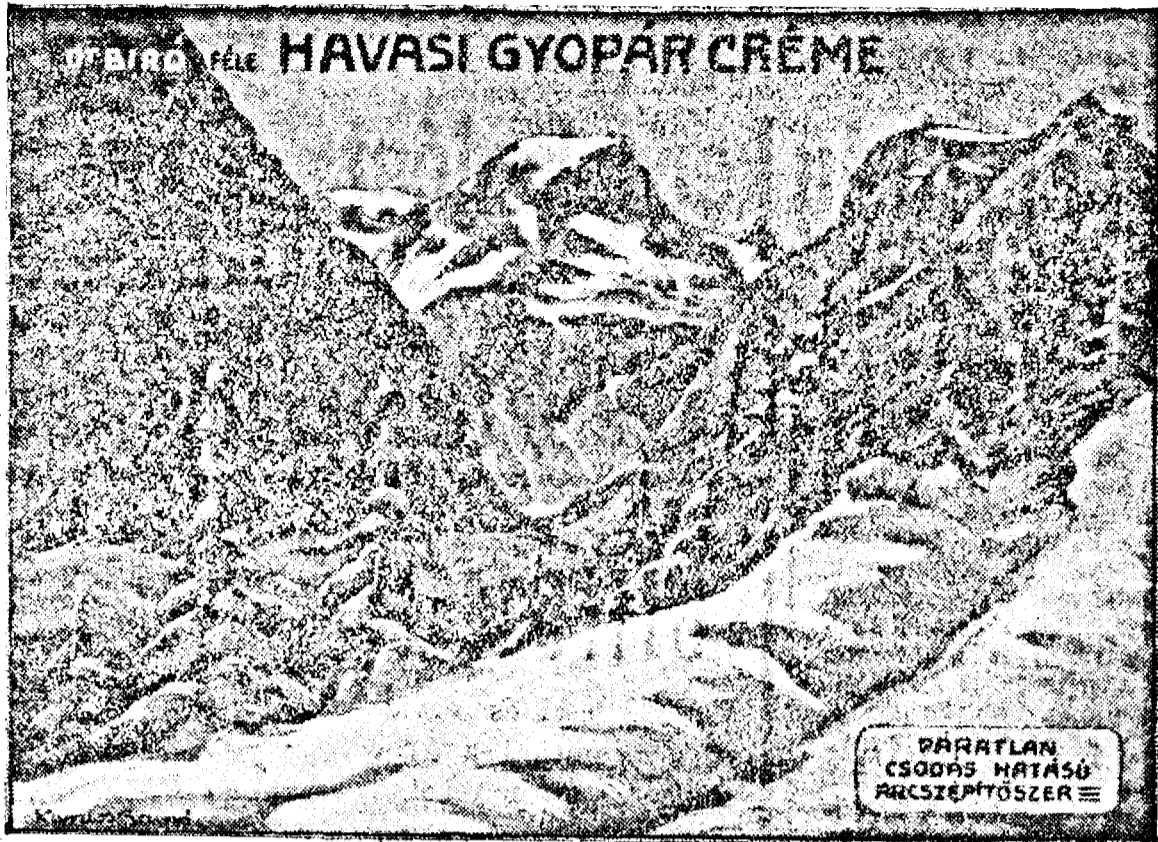
Nyilvános kölcsönkönyvtáramban,
melyben magyar, német és fran-
czia nyelvű szépirodalmi művek
igen nagy válogatásban vannak
raktáron Olvasási díj havonként 1
korona kötetenként 8 fillér.

Krispin József

ARAD,

Deák Ferencz-utca 28 sz.

Telefon szám 25.

A dr. Biró-féle Havasi Gyopár-Crém

a legkiválóbb arczszépségszer: szappán és májfoltot bámulatosan eltávolít. Teljesen ártalmatlan.
Magytagy: 1 korona, mosdóvíz 1 korona, szappán 70 fillér, puder 1 korona.

Főraktár: Wolf-gyógyszár Kolozsvár. Kapható csaknem minden vidéki gyógyszerárban és drogériában.

Tisztviselők figyelmébe!

Osztr. magy. I. ált. tisztviselőegylet kolozsvári
képviseletége (Kolozsvár, Ferencz József-ut 7. sz.)

nyugdíjjogosult állami-, megyei és városi tisztviselőknél,
katonatiszteknek és nyugdíjasoknak mindennemű egyleti
ügyben, ugyszintén

törlesztési kölcsönügyekben

díjmentes utbaigazítással és tanácsokkal szolgál.

Válaszbélyeg csatolandó. 785

Hydraulikus Prések

bor- és gyümölcsnedv nyeresre
nagybani üzemre 1, 2 vagy 3 levezető csatornával

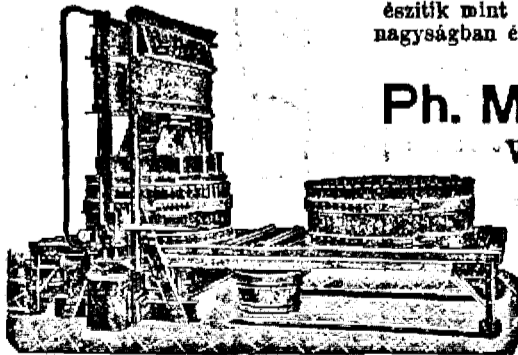
'Herkules' bor- és gyümölcssajtókat
Kettős prészerkezettel kézi használatra

észítik mint különlegességet, különböző
nagyságban és szerkezetben kitűnő minő-
ségben.

Ph. Mayfarth & Co.
WIEN II/1.

gépgyáros és vasöntőde.

Különlegességi gyár gyü-
mölcsértékesítés bonyeres-
re készült gépekben. Ki-
tűntetve több mint 680
első éremmel. Részletes
315 számú képes árjegy-
zék ingyen és bérmentve.

Mindenki csak

Floor Polish-t

kérjen, mert a

- Floor Polish butor beeresztő fényesítő,
- Floor Polish parketta és festett padló fényesítő,
- Floor Polish bőr butor fényesítő,
- Floor Polish linoleum fényesítő,
- Floor Polish lószerszám puhító és fényesítő,
- Floor Polish cement és mozaik fényesítő,
- Floor Polish sok egyéb másra kitűnő szolgálatot tesz

Kapható öt színben: fehérben, sárgában, barnában,
mahagoniban és feketében 4, 2 és 1 koronás, valamint
50 filléres dobozokban

Németh J.

festék nagykereskedésében

Aradon. Főüzlet: Lázár Vilmos-u.
Fióküzlet: Árpád-tér 5. szám.

Városi és megyei telefon 819. szám.

Vidéki megrendelések gyorsan és kielégít-
tően lesznek elszállítva. 2383

Feldman Nándor és Társa

bank-üzlete

6845

Budapest, VI., Andrásy-ut 50.

Első Magy. Általános Biztosító Társ. területi főigazgatója.

Kölcsönök vidéki takarékpénztári részvényekre és egyéb tőzsdén
nem jegyzett papírokra a legmagasabb és szegig, a legelőnyösebb
feltételek mellett. Reál- és személyjogi győgszertárak vételének
finanszírozása; törlesztéses és egyszerű jelzálog-kölcsönök, épi-
tési, tisztviselői kölcsönök; értékpapírok, tőzsdéi árfolyamon;
állami, városi subvenciók e-komptálása; kölcsönök, haszonélve-
zettel és járadékkal terhelt ingatlanokra. Elsőrangú referenciák.
Felvilágosítás díjmentes. Telefon 2110. Magyar és német levelezés.

Magyar királyi államvasutak.

Nyári menetrend.

Érvényes 1911. május hó 1-től.

Arad-Budapest.							
Állomások	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Tvssz.	Szv.	Gyv.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.
Arad ... ind.	5-08	6-03	8-20	11-37	4-16	4-51	9-24
Sofronya ...	5-37	6-23		11-53		5-08	9-58
Kürtös ...	5-53			12-07	4-35	5-25	10-37
Lökősháza ...	5-58			12-22		5-44	10-53
Bánhidai major ...	5-58			12-28		5-51	11-01
Országút ...	6-02					5-56	
Kétegyházi ...	6-10	6-47	9-03	12-38	4-59	6-06	10-40
Ujkigyós ...	6-11	6-48	9-04	12-46	5-00	6-08	10-48
Békés-Csaba ...	6-24			12-59		6-11	11-08
Békés-Földvár ...	6-35	7-06	9-23	1-11	5-19	6-21	11-20
Mezőberény ...	6-43	7-09	9-26	1-29	5-22	7-13	11-35
Gyoma ...	6-56			1-42	5-38	7-55	11-53
Mezőtar ...	6-57			1-44	5-35	7-59	11-58
Pusztapó ...	7-07	7-29		1-54	5-42	8-13	12-05
Pusztatenyő ...	7-31	7-49	10-06	2-18	6-02	8-23	12-27
Szajol ...	7-36	7-56	10-13	2-25	6-09	8-28	12-37
Szolnok ...	8-02	8-18	10-38	2-53	6-51	9-12	1-05
Ujzásás ...	8-03	8-19	10-39	3-01	6-53	9-15	1-10
Tápiószecső ...	8-27	8-34		3-22		9-35	1-31
Tápiószéle ...	8-48	8-43		3-35		10-12	1-45
Tápiógyörgye ...	9-01	8-52	11-10	3-47	7-08	10-33	1-57
Mende ...	9-19	9-05	11-22	4-03	7-15	10-42	2-11
Gyömrő ...	9-26	9-17	11-29	4-15	7-25	11-02	2-21
Maglód ...	9-49	9-36	11-45	4-38	7-52	11-25	3-08
Rákóczi ...	9-54	9-38	11-47	4-43	7-58	11-31	3-14
Nagykátán ...	10-13			5-02		12-02	3-23
Tápiószécső ...	10-27			5-17		12-17	3-38
Tápiószéle ...	10-51	10-13	12-16	5-44	8-34	1-01	4-15
Tápiószécső ...	11-08			6-02	8-38	1-17	4-33
Tápiószécső ...	11-22	10-35	12-39	6-18	8-45	1-31	4-47
Mende ...	11-37			6-33		1-46	5-02
Gyömrő ...	11-46			6-42		1-55	5-11
Maglód ...	11-53		12-57	6-51	9-05	2-04	5-20
Rákóczi ...	12-17			7-07	9-23	2-16	5-32
Kőbánya fel. p. n.	12-23			7-15		2-24	5-40
Budapest k. p. u.	12-30	11-25	1-25	7-25	9-35	2-34	5-50

Budapest-Arad.							
Állomások	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Tvssz.	Szv.	Gyv.
	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.	I. II.
Budapest kpu ... ind.	11-25	7-05	8-00	2-00		12-20	5-00
Kőbánya felső p. n.	11-37		8-11			12-30	5-10
Rákóczi ...	11-47	7-21	8-22	2-13		12-38	5-14
Maglód ...	12-13	7-38	8-47			1-23	5-23
Gyömrő ...	12-21		8-54			1-31	5-31
Mende ...	12-31	7-49	9-01			1-39	5-41
Tápiószécső-Tápiószéle	12-54		9-11			1-53	5-43
Tápiószécső ...	1-01		9-21			2-06	6-01
Nagykátán ...	1-14	8-19	9-41	9-04		2-28	6-18
Tápiószéle ...	1-31		10-00			2-47	6-31
Tápiógyörgye ...	2-01		10-11			2-57	6-41
Ujzásás ...	2-17	8-50	10-25	3-34		3-13	6-59
Szolnok ...	2-37	8-51	10-30	3-35		3-15	6-58
Szajol ...	2-57	9-09	10-52	3-53		3-41	7-11
Pusztapó ...	3-24	9-29	11-09	4-00		4-07	7-17
Pusztatenyő ...	3-51		11-37			4-41	7-37
Pusztapó ...	4-17	10-13	12-05	4-45		5-21	7-53
Mezőtar ...	4-27	10-14	12-10	4-46		5-24	7-54
Gyoma ...	4-52	10-37	12-33	5-05		5-53	8-11
Mezőberény ...	5-08	10-43	12-40	5-08		6-03	8-18
Békés-Földvár ...	5-37		1-04			6-32	8-35
Békés-Csaba ...	5-57		1-13	5-34		6-41	8-44
Ujkigyós ...	6-08	11-21	1-28	5-47		7-01	8-54
Kétegyházi ...	6-44	11-23	2-05	5-57		7-23	9-16
Országút ...	6-53		2-17			7-32	9-25
Bánhidai major ...	7-12	11-41	2-29	6-15		7-51	9-44
Lökősháza ...	7-13	11-42	2-34	6-15		7-52	9-45
Kürtös ...	7-21					8-05	9-58
Sofronya ...	7-26					8-10	10-03
Arad ...	7-34		2-51			8-18	10-11

Arad-Tóváros.						
Állomások	Gyv.	Szv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Tvssz.
	Arad ... ind.	12-32	2-14	4-04	7-08	8-32
Óthalom ...	2-26	4-15		6-43	11-23	
Maroscsicsér ...	2-37	4-24		6-52	11-33	
Györök Ménéz ...	2-49	4-37		7-05	11-41	
Opálos megálló ...	2-55					
Opálos ...	3-02	4-48		7-17	12-15	
Radnabáracka ...	3-07	4-53		7-22		
M. Radna (6) ...	1-06	3-15	5-01	7-46	7-29	12-38
Milova-Odv. ...	1-06	3-25	5-11	7-43	7-34	12-33
Konop ...	3-38	5-26		7-46	12-33	
Marosborsa ...	3-49	5-42		7-56	1-01	12-43
Soborsin ...	4-06	6-05	8-17	8-12	1-09	1-13
Zám ...	4-18	6-28	8-39	8-55	2-01	2-05
Marosillye ...	4-29	6-39	8-50	9-20	2-07	2-11
Déva ...	4-41	6-51	9-01	9-59	4-11	4-15
Piski ...	4-53	7-03	9-12	10-39	5-09	5-13
Szászváros ...	5-05	7-15	9-24	10-52	5-21	5-25
Alvincz ...	5-17	7-27	9-36	11-07	6-00	6-04
Gyulafehérv. ...	5-29	7-39	9-48	11-34	6-30	6-34
Tóváros ...	5-41	7-51	10-00	12-20	7-28	7-32
Alvincz ...	5-53	8-03	10-11	12-26	7-35	7-39
Gyulafehérv. ...	6-05	8-15	10-22	12-39	7-41	7-45
Tóváros ...	6-17	8-27	10-33	12-46	7-48	7-52

Tóváros-Arad.						
Állomások	Szv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.	Vv.
	Tóváros ... ind.	8-15	3-51	10-57	2-05	8-51
Gyulafehérv. (6) ...	8-27	4-03	11-19	2-31	9-03	
Alvincz ... (6) ...	8-39	4-15	11-21	2-36	9-15	
Szászváros ... (6) ...	8-51	4-27	11-33	2-50	9-27	
Piski ... (6) ...	9-03	4-39	11-42	2-54	9-39	
Déva ... (6) ...	9-15	4-51	11-54	3-06	9-51	
Marosillye (6) ...	9-27	5-03	12-06	3-18	10-03	
Zám ... (6) ...	9-39	5-15	12-18	3-30	10-15	
Soborsin ... (6) ...	9-51	5-27	12-30	3-42	10-27	
Marosborsa ... (6) ...	10-03	5-39	12-42	3-54	10-39	
Konop ... (6) ...	10-15	5-51	1-00	4-06	10-51	
Milova-Odv. ... (6) ...	10-27	6-03	1-12	4-18	11-03	
M. Radna (6) ...	10-39	6-15	1-24	4-30	11-15	
Radnabáracka ... (6) ...	10-51	6-27	1-36	4-42	11-27	
Opálos ... (6) ...	11-03	6-39	1-48	4-54	11-39	
Opálos megálló ... (6) ...	11-15	6-51	2-00	5-06	11-51	
Györök Ménéz ... (6) ...	11-27	7-03	2-12	5-18	12-03	
Maroscsicsér ... (6) ...	11-39	7-15	2-24	5-30	12-15	
Óthalom ... (6) ...	11-51	7-27	2-36	5-42	12-27	
Arad ... (6) ...	12-03	7-39	2-48	5-54	12-39	

Arad-Temesvár-Józsefváros.				
Állomások	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.
	Arad ... ind.	6-15	12-37	4-33
Újarad ...	6-26	12-49	4-45	7-25
Németság ...	6-42	1-05	5-03	7-41
Vinga ...	6-55	1-18	5-19	7-54
Orczfalva ...	7-06	1-29	5-30	8-05
Merczfalva ...	7-16	1-40	5-40	8-15
Szentandrás ...	7-27	1-53	5-52	8-26
Arad ...	7-44	2-10	6-09	8-43

Temesvár-Józsefváros-Arad.				
Állomások	Szv.	Vv.	Szv.	Szv.
	Temesvár-Jv. ... ind.	6-00	8-50	2-24
Szentandrás ...	6-20	9-08	2-42	9-46
Merczfalva ...	6-33	9-22	2-58	10-00
Orczfalva ...	6-44	9-32	3-06	10-10
Vinga ...	6-56	9-43	3-17	10-21
Németság ...	7-11	9-57	3-30	10-36
Újarad ...	7-28	10-13	3-47	10-51
Arad ...	7-38	10-23	3-56	11-01

(Utánnomás nem díjaztattik.)

Valódi

PERZSA

SMYRNA

szőnyegek.

Régi, szép, értékes darabok.

Tekintettel a nyári idényre,

**minden elfogadható áron
eladatnak.**

DOMÁN SÁNDOR

szőnyegáruháza

ARAD, József főherceg-ut, Gazdasági Takarékpénztár palotája.

"Molyhalál!"

1191

Legjobb hatású szer

MOLYOK

és azok petéinek biztos kiirtására.

Egy üveg ára $\frac{2}{10}$ literes 1 kor. 20 fillér.
 $\frac{2}{3}$ literes 2 korona 20 fillér, 1 liter 4 kor.

"RADICAL"

molypusztító poralakban,

elismert kitűnő hatású erős növénykeverék
—20, —50 és 1 koronás dobozokban,
továbbá terpentinszesz, kámfor, naftalin, zuzott
bors, lavendula, virág patchouli levél, bagaripapír, stb.

Poloska irtásra

"Radical" poloskairtó folyadék (igen erős hatású és nem maró),

egy üveg ára 60 fillér,

Erősbitett dalmát rovarpor
—50, —50 és 80 filléres dobozokban és kimérve

Padlófényesítésre

és

Beeresztésre

Kemény padlóra (parquettákra) Dr. Friedländer-féle francia takarékpadozása 1 kis doboz 90 fill., 1 nagy doboz 1 korona 70 fillér.

Puha és keményfa padlóra egy aránt Dr. Friedländer-féle főzött viasz 1 doboz $\frac{2}{3}$ liter meleg vízben oldandó fel, 1 kor. 20 fill., kimérve 1 kiló 2 korona. Továbbá Paraffin, Ceresin fehér és sárga viasz, hamuszir stb.

Ruha-, cipő- és fémtisztító-

szerek, fésűk, hajtűk, hajkefék, szivacsok szivacs-hálók, mosdó-keztük és mosdó-ruhák

legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrása

Hanzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

A nyaraló és fürdőző közönség figyelmébe!
Következő
ujdonságok
érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Magyar kabaret gyűjtemény, Salgari E: Aranymezők királynője, Az alaszka aranyásók, Bródy Sándor: Lyra, Hafner Imre: A bányafelügyelő, Csáth Géza: Délutáni álom, Andoux Marguerite: Marie Claire. Edmund Edel: A veszélyes öreg. Lóczy L.: L.: A mennyei birodalom története, Chun Károly: Mély tengerek világa. Lauris B: Éjfél nap, Rider Haggard: Hajnaleszillag, Biró Lajos: Nyári zivatar, Lovász Károly: Pesti versek, Kóbor Tamás: Egyveleg, Bang Hermann: A fehér ház. Kóbor Tamás: Egy test, egy lélek. Szomaházy I: Milliomosok és kalandorok, Schnitzler: Anatol, Mici grófnő, Sienkiewicz: A hős, Mason: A rózsaszínű villa. Lengyel Laura: Máb királyné. Lovik Károly: A préda, Krudy Gyula: A podoloni takácsné és a többiek. Lagerlöf Zelma: Egy udvarház története, Caesar és Cleopatra

Németben: Rosner K.: Sehnsucht, Herczog Rudolf: Nur eine Schauspielerin, Berandt Martin: Eheleute, Viebig, C.: Die vor den Toren. Strindberg A: Heiraten, Engel Georg: Der verbotene Rausch, Wothe A.: Das Tor des Lebens, Kellermann B.: Das Meer, Rittland K.: Ein Moderner, Stilgebauer E.: Der goldene Baum, Becker Käthe: Glücksklee, Roda Roda: Von Bienen, Drohnen und Baronen, Schlicht Freiherr: Der Schrecken des Regiments. Ballestrem M: Zigeunerblut. Stratz R.: Die thörichte Jungfrau, Liebestrank, Blumenthal: Vom Weib und vom Manne, Hoffenthal H: Das Buch vom Jäger Mart, Brandenfels Hanna: Der Stallbaron, Bennet Arnold: Das Gespenst, Geijerstam Gusztav: Das Haupt der Medusa.

Kölcsöndíj havonként 1 korona
40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlok is a legfigyelemesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 kor.
vagy füzetenként 20 fill.

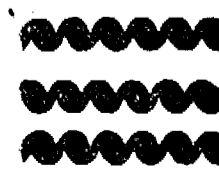
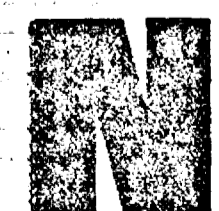
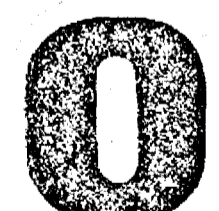
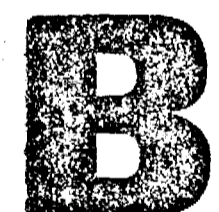
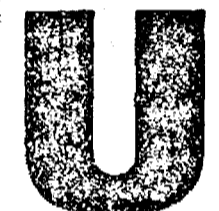
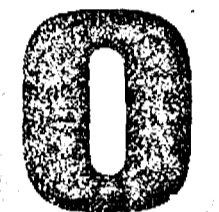
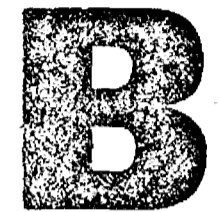
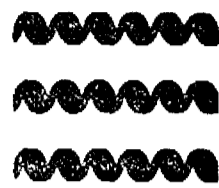
Legújabbak: Strauss: A rózsagavallér, Nador: A princess ász, A kártyás, Weinberger: Die romantische Frau, Baka-Baitz Irma: Nyár mulásán, Tarnay: 12 Dal. Strausz: Mein junger Herr, Márkus: Nadrágszoknya, Heidelberg: Gavallér. Weiner: Halljátok urak! Farkas: Narancsvirág. Dr. Kárpáti nótáskönyve. Centaurea: Nem tud a virágnak... Grósz: Jösz! Majd utánam jösz... Weiner: Gyere ide te remek férj... Heidelberg: Oh, hogy várom... Márkus: Reggel, délben, este, éjelen... Szerenád... Zarkovitz: Az okos Adolfa.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSU,

könyv-, zenemű- és papírkereskedés Araden.

331

színes vagy vízi nyomás nélkül, teljesen maradvány és hammentes, ami által teljesen ártalmatlan.

Gyári rektár nagyban és kicsinybeni eladásra

HUSSERL M.

dobánykülönlegességi tözsdéleiben.

4565

Szivarkahüvely

Verge szivarka-papír.

Napernyők óriási választékban, fekete félselyem ernyők 1.95.

Versenyen kívüli árak!

Selyem tafet-szoknya minden színben 5.50
Moire selyem-szoknya 3.90
Mosó alsószoknyák minden színben ... 1.60
Reformfűzők 3.50

Nyári keztyük 20 krajcártól feljebb.

Remek szép réz karnis I 75 a kirakatban látható. Vitrage rud 15, 13, 25 krajcár.

Csipke maradékok félárban.

Fehér, fekete, kreme, drapp csipkék és betétek 50% árleszállítással kiarusítva, amíg ezen készlet tart. — Megtekinthető vételkenyszer nélkül.

Jól mosható ruhavásznak, remek színek, piros fehér és fekete is, métere 35 krajcár. Mosó delainek és cretonok legújabb mintákban 30 krajcártól feljebb.

Selyem batisztok, 150 minta, olyan mint a valódi selyem, métere 50 krajcár.

Feltűnő olcsóság! női hosszú lüszter-köpeny, tegethof, szürke és fekete színben 6.50 frt. Finomabb 8-9 frt.

Női felöltők, köpenyek, kabátok, fekete és színes; a confectió osztály nagyobbítása miatt gyári árban árusítatnak a míg a készlet tart.

Női ingek, corsettek, nadrágok és szoknyák chiffonból és batisztból nagy választékban.

Csipkeszövetek 30 krajcártól feljebb nagy választékban. :

HOFFMANN SÁNDOR ARADON, SZINHÁZ-ÉPÜLET.

Fehér himzett batisztok 45 krajcártól feljebb remek mintákban. 1901

Kérem a kirakatokat megtekinteni!

Bankok, vállalatok, gazdaságok és magánosok

irodai felszereléseit és nyomtatványait

legelőnyösebben szállítja

Bloch H.

papirkereskedése és könyvnyomdája

ARAD, Andrásy-tér 18. szám. Sarok-üzlet.

Telefon 126. sz.

Telefon 126. sz.

Légszeszerőre berendezett és modern gépekkel felszerelt könyvnyomdai intézet legfinomabb munkák elkészítésére. Papír-, író-, rajzszerszám, mérnöki eszközök, írógép és írógépkellékek legelőnyösebb árakon, legjobb minőségben. Fényképezési gépek és hozzátartozó összes kellékek gyári raktára

Bloch H. Arad Andrásy-tér és Salacz-utca sarok.

600 oldalas nagy képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

NÉVJEGY

**100 drb. (finom elefánt-
csont papíron nyomva,
izlésesen kiállítva meg-
rendelhető :: :: :: :: ::**

2 koronáért

**az Aradi Nyomda Részvény-
társaság könyvnyomdájában**

**Vidékre 2 korona 40 fillér bekül-
dése esetén bérmentve szállítjuk.**

Telefon 838. szám.

Fischer Armin

szobafestő és mázelmester
Vörösmarty-utca 3. sz.

Elvállal szobafestő és mázó munkákat legegyszerűbb kivitelű legdiszesebbig, továbbá természetes fautánzatokat (floreozást) színes üvegekkel kirakott gipszfestést úgy helyben, mint vidéken. 101

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári raktára, 1547 valamint valódi

ignum sanctum tekegolyók és bábu legjutányosabb árakban kaphatók:

Zimmermann Ignác
norinbergi diszmű és játék-
áru üzletében

ARAD, Szabadság-tér 21.

BIBER.

A t. közönség b. tudomására hozzuk, hogy a világhírű vízhatlan elszigetelő Biber műnek egyed árusítását Arad és vidéke területére átvettük.

Elvállalunk teljes garancia mellett bármilyen nedvességű vagy salétromos kiütésű szobafalak szutórein lavások, pincék, vízmedencék tökéletes szárazra tételét. Egyben tudomásra adjuk, hogy vízhatlan elszigetelő Bibert rakta on tartunk és klg.-ként elárusítjuk.

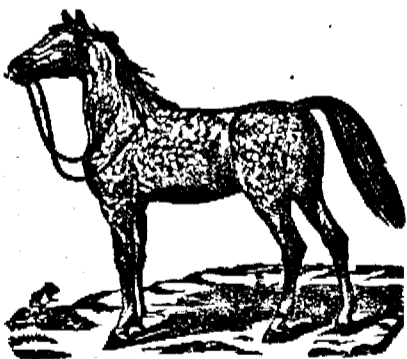
Telephon szám 790.

Ugyanott egy 25 méter hosszú 700 méter széles falazott raktár helyiség udvarral azonnal kiadó. Értekezni lehet

Gábor András és társa

kőműves mester építési áruk és válaszfalak eladási üzletében 2294

Jóseffőherceg-utca 13. sz.

Muraközi

hidegvérű (női) igás
tenyésztővák
tenyészmének

és

választott csikók-
nak közvetlen a tenyésztőtől vagy vásá-
rokon való beszerzésénél szolgálataimat a
t. gazdaközönség b. figyelmébe ajánlom.
A vásárok jegyzékét kívánatra szívesen
megküldöm. Lelkiismeretesebb kiszolgálás.

La referenciák! 22

FISCHL JAKAB
Ligetvár

posta Murakirály (Muraköz). Sürgőnyezim
Xp. Fischl Murakirály.

Küldöncz Ligetvár. 1965

Kertmegnyitás Gyorokon.

Gyorokon,
pünkösds első napján
lesz megtartva az
uradalmi nagyvendéglő
kertmegnyitása.

Vasárnap és ünnepnapokon a legkelle-
mesebb kiránduló hely ezen teljesen zárt
lombozatu fák közé ékelt hős kerti helyi-
ség. Kényelmes 14 oda és vissza induló
motor és vasuti összeköttetés. Ünnepe és
vasárnap külön esti motor indul a ven-
déglő ajtója elől s este 9 óra 15 perckor
érkezik Aradra. Állandóan kitűnő ura-
dalmi hegyaljai borok, frissen csapolt
jégbehűtött kőbányai sör, háziasan ké-
szült hideg és meleg étkek kaphatók
figyelmes kiszolgálás mellett a legol-
csóbb árért. Kitűnő cigányzene. Tisztelettel

GELLEERT SAMU,

uradalmi ü. v. vendéglős. 2468

NAGY KÉSZ MŰBUTOR ÉS BILLIÁRD- ASZTAL RAKTÁR ARADON.

ÉRTESETÉS!

1124

Értesitem Aradváros és vidéke n. é. közönségét,
hogy Aradon, a Boros Beni-tér 7. szám alatti házban levő

billiárdkészítő gyáramat

a legmodernebb kivitelű

műbutorraktárral

egészíttem ki, úgy, hogy képe: vagyok a legkénye-
sebb igényű kávéházi és szállodai bere dezéseket is a
legmegbízhatóbb kivitelben a legolcsóbb árért. — Ál-
landó nagy raktárt tartok mindenféle háló, ebédlő, uri
szobákban, szalonokban és irodákban szükségeltető bu-
torokból, kávéházi és szállodai berendezésekből. Szíves
pártfogást kér kész szolgálattal

Hartmann János.

Költözők figyelmébe!

Világos világítást berendezéseket

csillárokkal

együtt kedvező ártólai feltételek
= mellett szerez és szállít =

KOCH DÁNIEL

világosság és telefonberendezési vállalkozó

Arad, Deák Ferenc-u. 42.

Műhely áthelyezés!

Értesitem Arad város és vidéke
közönségét, hogy

mérlegjavító műlakatos
műhelyemet

május 1-én Rákóczy-u. 30. sz. alól
Zoltán-utca 6. sz. alá helyeztem át.

Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel

Benkő József,
mérlegjavító és műlakatos. 2917

Ne mulassza el!

mielőtt óra- és ékszer-

szükségletét beszerezné

felkeresni vételkény-

= szer nélkül =

Vogel László

műorás és ékszerész üzletét.

Veszek zálogcédulát,

tört aranyat vagy más

tárgyakra becserelem.

Arad, Weitzer János-u. 9.

Új leányiskola-épület.

Molnár Antal

épület- és butorasztalos

Arad, Kápolna-u. 3. sz. (saját ház.)

Elvállalja minden e szakba
vágó munkák készítését, ugymint
modern lak- és boltberendezé-
seket, portál és épületmunkákat
a legmegbízhatóbb kivitelben, a
legolcsóbb árért.

Kész butorok legolcsóbb beszer-
zési forrása.

Szíves pártfogást kér kész szol-
gálattal 8951

Molnár Antal,
épület és műbutorasztalos.

Jó erkölcsű fia tanulónak felvétetik.

Értesítés!

Van szerencsénk egy a helybéli, mint
a vidéki nagyérdemű közönségét tiszte-
lettel értesíteni, hogy Aradon, Bockó-
utca és Háltér sarkán, a Rá-
kóczi-kávéházzal szemben egy
teljesen újonnan berendezett

mosó és fényvasaló intézetet
nyitottunk.

Elvállalunk minden e szakmába vágó
munkákat, n. m.: gallérokat, készülőket,
lérfingeket és bármilyen fehérneműket
melyeket hófehérre mosunk. — Egyben
tudatom a n. é. közönséggel, hogy 5 éven
át a Müller-féle vegytisztító gyár gőzmo-
sóda osztályának vezetője voltam s így
abban a helyzetben vagyok, hogy a leg-
nagyobb megalapozásra szolgálom ki b.
rendelőimet. — A n. é. közönség szíves
jóindulatát és támogatását kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

Apró István és Társa

tulajdonosok. 449

Deutsch Anna

tisztelettel értesíti a n. é. hölgy közönséget, hogy budapesti utjából visszatérve Weitzer János u. 17. sz. alatt I. emeleten, angol és francia jeány és fiu gyermek ruha divat termet nyitott és kéri a n. é. hölgyközönség becses pártfogását.

Apró hirdetések.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vesz és elad Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér I. 2974

A gyermekek számát

2 vagy 3-ra korlátozni okos és sok pénzt takarít meg. A biztos utmutatást ehhez — melyre vonatkozólag sok ezer hálairat érkezett be, 90 fillér magyar bélyeg ellenében diszkrétén küldi: Frau A. Kaupa Berlin S. W. 266 Lindenstrasse 51. 1224.

Vizsgálatok

(elsőrendűek) százanként 95 fillérjével; vizsgai jutalomkönyvek nagy választékban kaphatók. Lzletti könyvek és irodai felszerelések gyári raktára. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár, 30.000 kötetes zenemű-kölcsönző intézet. Minden könyv és zenemű-ujdonságok raktáron. Vesztek egész könyvtárakat legmagasabb árakon. Kerpel Izso könyv és papírkereskedése. Aradon. 1451

Ügyes kárpitos

ajánlkozik e szakmába bármily kárpitos munkák pontos és kitűnő elvégzésére, úgy saját műhelyében, mint házakhoz is, legolcsóbb árak mellett. Vidékre árfelemlés nélkül. Stáhl M., Bercsényi Miklós-utca 82. sz. 561

Kiadó

4 szoba, fürdő-szoba, összes mellék-helyiségekkel, villany-világítással ellátott, teljesen külön álló földszintes lakás azonnal, vagy május hó 1-re. Ugyanott egy utcai bejárattal, száraz világos műhely, vagy raktárhelyiség kiadó. Hasszinger-utca 5. sz. 2346

Varrónő ajánlkozik

házakhoz, készít női és gyermek ruhákat. Deák Ferenc-utca 7. szám Ruzsáné. 2435

Keresünk veltre

modern könyveket, egész könyvtárakat. Ingusz I. és Fia könyvkereskedése Arad, Andrassy-tér 16. Monarch írógép. Képviseletből vizs-zamaradt teljesen új 650 K helyett 500 korona. 555

Jég

háztartási célokra naponta házhoz szállítva 6, 8, és 12 koronás havi bérletben megrendelhető az „Aradi jégtelep” jégyáránál Petőfi-u 7a. telefon 199 sz. 1823

Moderna lakás

4 szoba fürdőszoba minden mellék-helyiséggel, villanyos berendezéssel, augusztustól, esetleg júliustól kiadó. Flórián utca 5b. 2440

Három szobás lakás

fürdőszobával azonnal kiadó. Munkácsi-utca 3. sz. a. 2465

A világhírű amerikai

„Vera” cipők Aradon egyedül Buchsbaum és Társa cégnél szerkezethető be, kinek sikerült az egyedárusítást urak, hölgyek és gyermekek részére megszerezni. 1921

Szűster köpenyek

18 koronától feljebb, fekete, szürke és tegethof színben minden nagyságban kaphatók Hoffmann Sándor cégnél, Színház-épület. 1941

Zhököly Jure-utca

37. szám alatt egy szép magas kétszobás udvari lakás augusztus hó 1-től kiadó. 1986

Ökölő alkalmazást nyer

egy intelligens kereskedősegéd kézmű és rövidáru szakmából, aki a kirakatrendezéshez jól ért. Ajánlatokat „kirakatrendező” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít. 2428

0 leveles gyermekkeresztő

a magyar és német nyelvben tökéletesen jártas, zenéhez is ért, július 1-ére 2—3 gyermek mellé ajánlkozik. I, II, III. és IV. elemiosztály tanítását is elvállalom. Vidékre is megyek. Becses ajánlatok kéretnek már június 15-ére 20 sz. alatt a kiadóhivatalba. 2431

Egy nagyobb szabású italmérés

kezelésére egy intelligens, fiatal házaspár kerestetik. Sajátkezűleg irt ajánlatokat „biztos jövő” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít. 2428

Egy jó karban levő

pedálos cimbalom eladó. Szabadságtér 10 ajtó. 9. 2291

Szülő

10 $\frac{1}{2}$ kat hold a hegyalján teljes felszereléssel, 4 szobás butorozott lakással, nagy verandával 48.000 kor. eladó. Cím a kiadóhivatalban 2297

Arad közelében

egy 28 év óta fennálló nagy üzlet-ház. Italméréssel eladó megtudható a kiadóhivatalban. 2366

Egy jó forgalmu

szikvizgyár, mely üzemben van, eladó. Bővebb felvilágosítással szolgál Hegedűs János építőmester Battonyán, a gyár szintén Battonyán van. 2892

Fővárostól jött

szabónő elegáns angol és francia toalettek készítését elvállalja. Rosenbergné Stuckart Erna, Damjanich utca 14. szám. 2091

Könyvvezető

perfekt kerestetik aradi fűszer engros üzletbe. Ajánlatok a kiadóhivatalba kéretnek Perfekt jeligére. 2408

Ajánlom

a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe mosó és vasaló intézetemet, ugyszintén mindennemű tisztítást elvállalok. Arad, Deák Ferenc-utca 7. Szabó Bálintné. 1062

Keresek segédet,

ki a vas-, rövid- és norinbergi áru szakmában jártas. Ajánlatok Weisberger Lipót címre Honczőre küldendők. 2419

Értesitem Arad város és vidéke hölgyközönségét, hogy még csak rövid ideig tartózkodok Aradon s a még raktáron levő nagyválasztékú

eredeti párisi trotteur női és leány kalapokat

melyek az utóbbi időben érkeztek, minden elfogadható áron kiárusítom. 2284

Átalakításokat és javításokat elfogadok.

Szíves pártfogást kér

MAISON RITSCHER
Salacz-utca 1. sz.

ELSŐRANGU GYÓGYFÜRDŐ
LIPK
SZLAUVONIA
ALKALMUS, SÓS, JÓDOS VÍZEK
Radioaktiv források 64°C
BIZTOSAN GYÓGYÍT
reumatizmust, ízületi, a nyakcsigolya-avarokat, elhízottságot, alkatil bajokat, gyermek-töréseket, onkolóziákat és izomgyengeségeket.
Idény egész éven át! Kivántra prospektus igény!

6965

500 koronát

fixetnek annak, a i Bartilla-forgóvénnek használata mellett, üvegeje 80 ml. valaha ismét fogjátást kap, vagy a szája büszlik. **Bartilla A. Székősei**, (E. Winkler) Wien, 19/1 Sommer-gasse 1. — Kapható Aradon minden gyógyszerárban, különösen Földes Kelemennél, Deák Ferenc-utca 11. sz. és Vojtek és Weisz. Kerjük mindenütt határozottan **Bartilla-főle** fogvizet. Hamisítványok feljelen 161 díjaztatnak 1401

Minden versenyt felülmúl

jóság, tartósság és olcsó ár tekintetében

Czernóczky Mihály

Kossuth-utca 3. szám

alatti saját műhelyében készült férfi-, női és gyermek cipők fekete- és színes bőrből készítve, ugyszintén félcipők minden fazonban kapható!! 1476

Nagy mérlegjavító műhely.

HAMMER ZSIGMOND

lakatos-, varrógép-, kerékpár- és mérleg-üzlet
Arad, Boros Beni-tér 2. sz.

Készít minden e szakmába vágó javításokat olcsón és pontosan. Mérleg hi elcsítését olcsón és pontosan eszközölöm. Mérleg javításokat és átalakításokat vidéken is árkülönbőség nélkül vállalom. Varrógép és kerékpárok jutányos árban kaphatók. 1057

Telefon 370. Telefon 370.

Lenkey Ferencz

ÉPÜLET- ÉS MŰLAKATOS

1518

ARADON, Közép-utca 12. sz.

Tisztelettel van szerencsém t. Cimed figyelmét műhelyemre felhívni, ahol mindennemű épületvasalást, takaréktűzhelyet, sirkerítést, folyosó és erkélyrácsot, egyszerű és legdiszesebb kivitelben készítek. Minden e szakmába vágó javítások jutányos árak mellett. — Költségvetéseket díjmentesen készítek.

Aradi Közgazdasági Bank

Részvénytársaság

Üzlethelyiség: Andrassy-tér 18. sz. házban,
(Salacz-utca sarok I. emelet).

Üzletkör:

Betétek kamatoztatása könyvecskékre; folyó és csekk számlán.

Váltók és könykövetelések leszámítása.

Hitel nyújtás folyószámlában fedezet mellett.

Kereskedelmi és ipari vállalatok támogatása.

Tőzsdei megbízások keresztülvitele kedvező feltételek mellett.

Értékpapírok és külföldi pénznemek vétele és eladása.

Jelzálog és váltókölcsonök földbirtokokra és házakra.

Parcellázási műveletek keresztülvitele.

Bérházak kezelése.

Ovadékok és bánatpénzek nyújtása.

Utalványok és hitellevelek kiállítása.

Telefon szám 834.

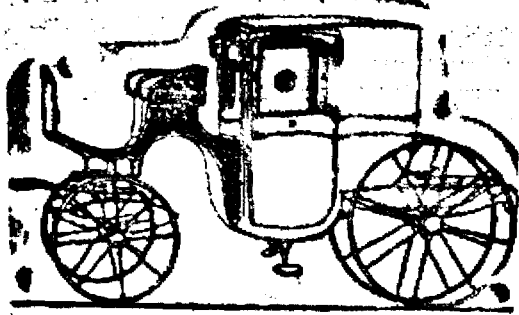
Telefon szám 834.

Knitzky Ignátz

Kocsigyártó

Aradon, Varjassy József-utca 16.

(megyei közkórházzal szemben, saját ház.)

Átköltözés miatt ajánlja cusan felszerelt

kész kocsik raktárát

a t. vevőköröség figyelmébe, ahol a legszebb kocsik jutányos árért kaphatók. Elvállalja minden szakma vágó új munkák készítését és javítását a legpontosabb kivitelben. 846

Előkelő mezőgazdasági gépgyár

Arad és Vidékére

alkalmas képviselőt

keres.

Kimerítő ajánlatokat „Arad” jelige alatt a lap kiadóhivata továbbít. 2477

Modern lakások

Orezy-utca 8. szám alatt újonnan épült házban 2—3—4 szobás teljes confort berendezéssel ellátott lakások 1911 november 1-re

kiadóok.

Minden lakosztály előszobával, központi melegvízűtéssel, állandó melegvíz szolgáltatással, villany- és légszuszberendezéssel, a konyhákban fa- és légszusz takaréktűzhelyekkel, angol öblögető asztalokkal és központi porszívó telepével van ellátva.

Jó száraz és világos souterén helyiségek, butor vagy mas raktár, esetleg műhely ezéjaira is kiadóok. :: ::

Bővebb értesítést nyujt

Maszni János építészeti irodája. ::
Szent István-utca 7 szám.

2323

Alvácza } Arad és Hunyadmegye határán.
Kénes } Vasuti állomás.
Hőgyógyfürdő } Posta, táviró.

Május 15-én megnyilt.

A századok óta gyógyításra kitűnő eredménnyel használt fürdő hévize egy belet. (ivásra) mint külső (fürdésre) használatra vannak javasolva. Belsőleg (ivásra) használva a gyógykur vizét, az jótékonyan hat a belet működésére irimél gya székrekedésnél és alhasi pangásánál igen eredményesen használható.

Külsőleg (fürdésre) használva 38° C. hőmérsékletű kénes hévvizet, annak az izmok és izületek csuszos betegségeinél (csusz, kőszvény, benuulás, rheuma, stb.) ugy hevesy, mint idült alakjainál van bámulatos gyógyító hatása.

Különféle női bajok gyógyítására kitűnő eredménnyel használható a 22°—32° C. hőfoku víz.

A fürdőépületekben, melyek gyönyörű 30 holdas parkban épültek, negyvenöt modernül berendezett szoba áll a vendégek rendelkezésére, azonkívül a fürdő törszomszédságában levő községben is kaphatók szobák. A földényben egy szoba ára K 40—60 közt várakozik.

Fürdőorvos Dr. Lendvai Márk, körösbányai járásorvos.

Állandó kitűnő cigányzene, játszóterek, fővárosi és vidéki hírlapok, gyönyörű kirándulohelyek, kitűnő ozondús levegő, nagy gendozott park.

A fürdő előnyei: Közelség, közvetlen vasuti állomás; kitűnő ételek és italok, tiszta száraz szobák, figyelmes kiszolgálás, olcsó árak és csodás gyógyhatás. Junius elejétől az összes motorvonatok megállanak a fürdőparknál. Prospektussal és egyéb felvilágosítással készséggel szolgál. 2290

Berkevits Izidor, fürdőtulajdonos.

Verseny árjegyzék!

Női ingek himzett king vászonból drbja 1 frt 65, finom madapolán kelen-gye ingek, himzés és gyönyörű ajour munkával darabja 2 frt 40 és 2 frt 80, cérna vászonból ajour és himzett, kiváló jó minőségű írlandi vászonból darabja 3 frt 50 és 4 frt.

Corsetták díszes kivágott már 2 frttól, díszesebb 2 frt 40.

Női nadrágok stickelt fodor-díszszel, alkalmi vétel 1 frt 40.

Kelengye cikkekben óriási választék, azonnal a raktárról vásárolható.

Maradék vászonból, tiszta írlandi cérnavászon méterenkint 72 krajcár, vékonyabb szállu 78 és 80 krajcár — még nem létezett kedvező alkalom, ágy-nemű és fehérneműben elsőrendű minőségért szavatosságot vállalunk.

Damast-áru asztalneműben nagy választék.

Női fürdő öltönyök és fürdőkabátok
Herveth fűző legújabb facon darabja 3 frt 50.

Szőnyeg-maradékokban nagy választék, ugyszintén I. axmuster 2 méter széles és 3 m. hosszú. 2 1/2 szél. s és 3 1/2 méter hosszú, csekély szövés hibák-kal, rendkívül olcsó árért.

Ceipke és szövet függöny a leg-finomabb minőség — mélyen leszállított árért kapható.

Verseny árjegyzék!

Alsó lepedők varrás nélkül
Ia minőség, hófehér 1 frt 40.

Jouponnok divatos fehér batiztból, ugyszintén fekete és színes-lüster, cloth és mosó jouponok a kirakatban megirt olcsó árért.

Óriási választék női és férfi zsebkendőkben, partie vétel folytán olcsó árait a kirakatban kérjük megtekinteni.

Schweici himzések ruhára és blousokra, lukacsos minták már 45 krajcártól kezdve. Fehérneműre óriási választék érkezett schweici himzés maradékokból feláro. 1861

Megjelent

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA
hatodik kötete:

A társadalom

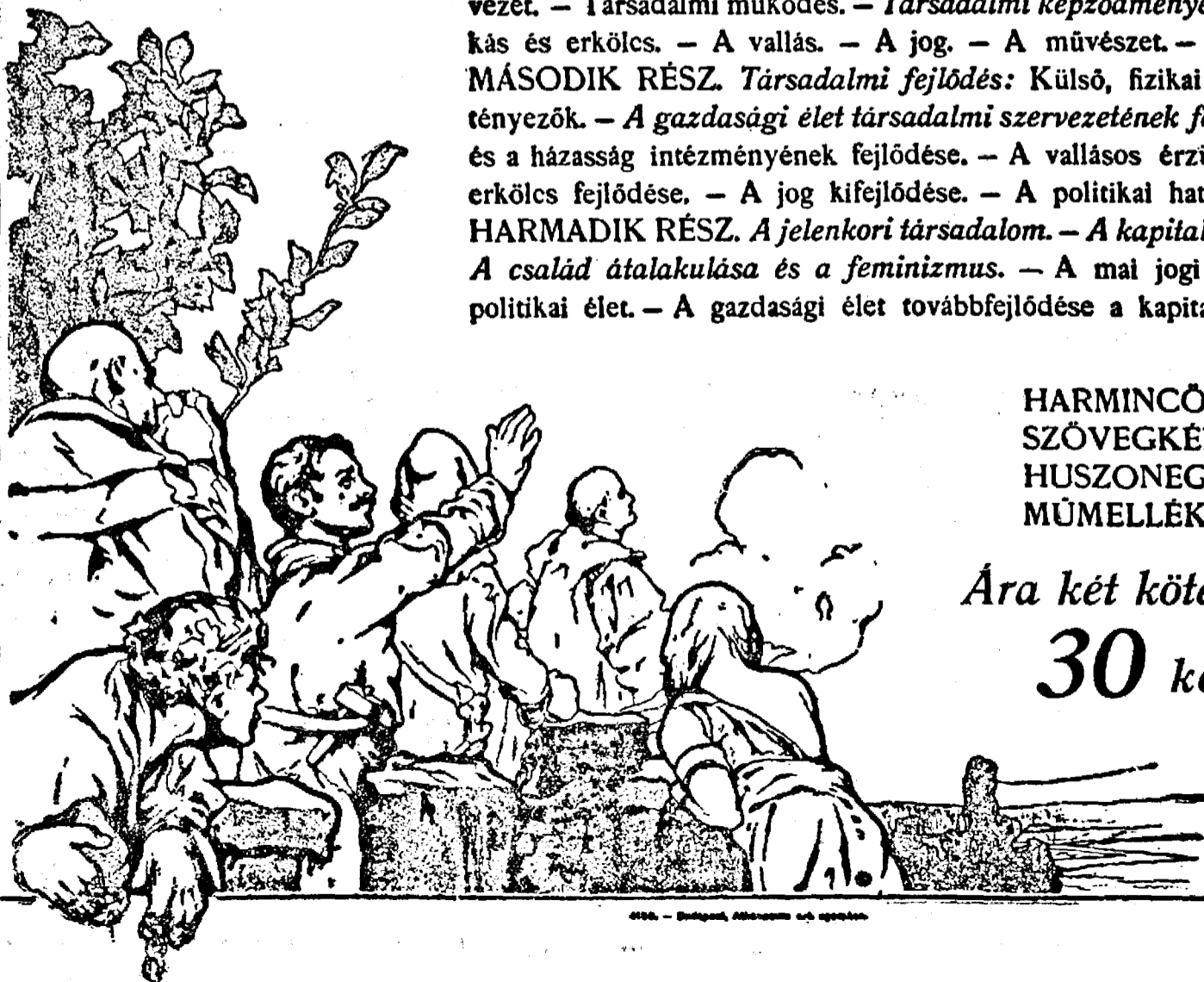
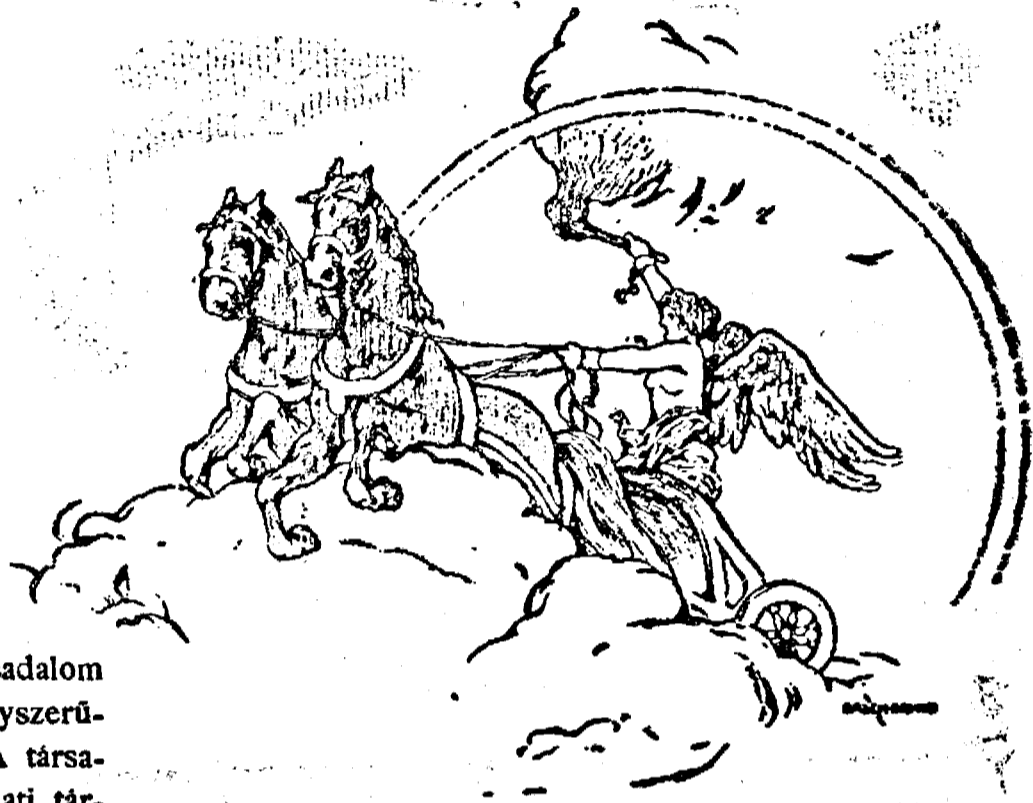
STEIN LAJOS

szerkesztése mellett irták:

TEGZE GYULA,
HELLER FARKAS,
MÁDAY ANDOR,
MESZLÉNY ARTUR,
FERENCZY ÁRPÁD

Tartalom:

BEVEZETŐ. A mű célja, feladata. – A társadalom fogalma. – A társadalmi jelenségek törvényszerűsége. – A társadalmi törvények jellege. – A társadalomtudomány fontossága, feladata. – Állati társadalmak. – *Társadalmi elméletek és rendszerek.* – ELSŐ RÉSZ. *A társadalom tartalma.* – Társadalmi kötelek és kapcsok. – A társadalom anyaga. – *A népesség.* – A kultúra hódításai. – A társadalom szellemi alkatelemei. – *Társadalmi szervezkedés.* – A társadalom összetétele és tagozódása. – Települési intézmények. – Gazdasági szervezetek. – Fajfentartási szervezetek. – Egyházi intézmények. – Jogi és politikai szervezet. – Társadalmi működés. – *Társadalmi képződmények:* A nyelv. – Szókás és erkölcs. – A vallás. – A jog. – A művészet. – A gazdasági élet. – MÁSODIK RÉSZ. *Társadalmi fejlődés:* Külső, fizikai tényezők. – Belső tényezők. – *A gazdasági élet társadalmi szervezetének fejlődése.* – A család és a házasság intézményének fejlődése. – A vallásos érzület fejlődése. – Az erkölcs fejlődése. – A jog kifejlődése. – A politikai hatalom kifejlődése. – HARMADIK RÉSZ. *A jelenkori társadalom.* – *A kapitalizmus-kifejlődése.* – *A család átalakulása és a feminizmus.* – A mai jogi élet. – A modern politikai élet. – A gazdasági élet továbbfejlődése a kapitalizmus hatása alatt.

HARMINCÖT
SZÖVEGKÉPPEL ÉS
HUSZONEGY
MŰMELLÉKLETTEL

Ara két kötetbe kötve

30 korona.

Gőzeséplőkészlet

6 lóerejű Ruston-Proctor
gyártmányu. igen olcsón eladó 2497

Megtekinthető Helfert Péter-
nél Ujarad, Pásztor-utca. :::
2497

Arra nézve felvilágosítást nyújt:

Kállai Lajos Budapest, Gyár-u. 28.

Nyaraló a szőlőben.

Közvetlen a h. m. vasut meg-
állónál a nyári időszakra

■ kiadó ■

egy urí nyaraló teljes beren-
dezéssel, zongora használattal.
Ugyanott eladó 25 hold ter-
mésben levő szőlő tetszéssze-
rinti részletekben igen kedvező
részletes 6 évi megfizetésre.
Mindenről felvilágosítást ad
Kászonyi Aradköviben.

2498

Mérlegképes KÖNYVELŐ,

ki egyuttal perfekt magyar-
német levelező, azonnali vagy
folyó évi július hó 1-i
belépésre kerestetik. Romácul
beszédük előnyben részesünek.
— Ajánlatok fizetési igények
megjelölésével

Hirschl Dávid és Fiai, Facset

szesz- és termény nagykeres-
kedő céghez kéretnek. 2476.

Hasznalt ólom

megvételre kerestetik.

Ujarad község előjáróságától.

238-1911. kig. sz.

Árverési hirdetemény.

Alólirott e előjáróság közhírré teszi, hogy néhai Dr. Frankl
Miksa ügyvéd hagyatékához tartozó irodai butorok, törvény-
könyvek, döntvények és egyéb könyvekből álló könyvtárát
1911. évi július hó 6-án d. e. 9 órakor nyilvános árverésen kész-
péz ellenében eladatnak.

Ujarad, 1911. évi június hó 2-án.

Welti György s. k.

jegyző

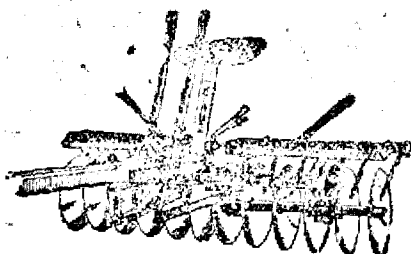
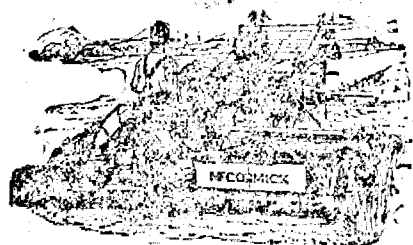
2489

Hohn György s. k.

bíró.

Kovács Soma és Társa, Arad

Szállít azonnal legjobbnak elismert Mc. Cor-
mick gyártmányu fűkaszálot, lógereblyét, kéve-
kötő aratógépet, tárcsás boronát.

Motorok, gőzgépek, kulak, fecskendők, szer-
számok, gépfelzerelések, permetező szőlő-
lészeti gépek. 6751

Aradi Ipar- és népbank.

Ékeszer zálogosztály.

Árverési hirdetemény.

1911. évi június hó 22-én d. e. 9 órakor az Aradi
Ipar- és Népbank zálogosztályában a következő számú és 1911. évi
március hó végéig lejárt ézszer-, arany- és ezüst-tár-
gyak alapszabályunk 46. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek azonn-
nali készpénzfizetés mellett fognak elárvereztetni, u. m.:

16719	17321	18199	18498	18464	18657	18754	18962	19085
19048	19094	19299	19430	19663	20069	20176	20223	20231
20278	20324	20411	20671	20699	21116	21187	21230	21463
21814	495	584	589	624	665	739	1075	1277
1395	1539	1628	1673	1790	1843	2221	2330	2743
2797	3069	3071	3075	3615	3762	4054	4111	4441
4736	4741	4826	4959	5156	5318	5381	5487	5532
5704	5744	5928	5964	6104	6194	6204	6227	6297
6415	6490	6630	6813	6913	6957	7015	7019	7040
7046	7066	7068	7073	7085	7092	7097	7102	7103
7106	7108	7109	7359	7449	7729	8305	8458	8481
8488	8513	8610	8680	8754	8863	8978	9123	9158
9187	9296	9780	9918	10008	10289	10295	10459	10477
10547	10557	10581	10596	10648	10654	10673	10678	10688
10699	10739	10782	10887	10940	11014	11041	11068	11096
11209	11249	11385	11408	11443	11451	11453	11508	11533
11570	11577	11580	11591	11630	11643	11656	11690	11904
11923	11968	12091	12182	12280	12327	12344	12385	12421
12429	12443	12449	12478	12479	12486	12502	12503	12539
12551	12719	12583	12589	12591	12612	12623	12665	12669
12685	12712	12718	12732	12737	12785	12786	és 13652,	mely árveréshez a venni szándékozók ezennel tisztelettel meghivatnak.

Arad, 1911. évi június hó 3-án,

2494

Az igazgatóság.

PÉNZSZEKRENYEKET,

TÜZMENTES

OKMÁNSZEKRÉNYEKET

UJAT ÉS HASZNÁLTAT

LEGOLCSÓBBAN

szállít

Spitzer és Testvére

Budapest,

V., Bálvány-utca 3/5 sz.

Telefon 174-71.

2502

Legszebb ernyők! Legjobb fűzők!

Warga D. Daninál kaphatók
Arad, Andrásy-tér 20. sz.

Ernyő javítások és áthuzások pontosan és gyorsan készíttetnek.

Deréktűzők méret után a legújabb formákban.

Aki bort, gyümölcsöt, gabonát, butort,

Zongorát, stb.

Azonnal, vagy

rövid időn belül eladni óhajt,

aki üzletet, műhelyt, lakást, stb. kiadni kíván,

de nincs rá vevője, illetve bér-
lője,

igen gyorsan eredményhez jut,
ha az **Aradi**

Közlöny kis hirdetési rova-
tát használja. Aki

összeköttetés és ismeretség híján
házasársat, nevelőt, könyvelőt,

szellért, stb. keres, továbbá aki

lovat, kocsit, földet, házat, stb. ven-
ni, vagy eladni akar, ha hirdet,

özönével kap ajánlatot! A hirde-
tés a hirdetőre kész

nyereség.

Aki tehát okosan számít és

pénzére nem akar mindenáron

ráfizetni,

óriási meglepetésben lesz része,

Ha mindenkor

igyekszik apróhirdetéseit

részletesen összeállítva, a hir-
detés

díjának beküldése mellett, az
„Aradi Közlöny“-ben

elhelyezni. A sikeres eredményt

több száz és száz eset igazolja.
igy tehát

érdekében áll

Sürgősen

ez ügyben

intézkedni.

Aki bort, gyümölcsöt, gabonát, butort,

Változó harci kártyák

kaphatók gr. Károlyi-u. 15. sz. 2469

Üzleti állványok

egy íróasztallal együtt eladó. Ér-
tekezhetni Pollák József cégnél.
2479

Magányos családi ház

négy szoba, fürdőszoba stb. szép
telekkel eladó. Simándi- és Lenkey-
utca sarok. 2449

Házvezetőnői állást keres

középkorú nő elmegy felíró avagy
elárúsitónőnek is. Czím Nagy Mi-
hályné Széchenyi-u 4. 2396

Aradon,

a Zsidótemető-utca és az ujonnan
nyitott Mária-utcai két sarok ház-
ban egy sarok üzlethelyiség és több
egy és két szobás lakás augusztus
hó 1-től kiadó. Bővebbet Mátté
József zsidótemető felügyelő. 2465

Izletes házi koszt

házon kívül kapható. Cím a kiadó-
ban. 2480

Kerekpár

fiu részére olcsón eladó. Bocskay-
tér 3, ajtó 27. (Zsidóiskola mellett).
2452

Három szobás lakás

minden hozzátartozóval azonnal
kiadó. Luther-tér 1. 2466

Tanulót keres

Gruber István

uri és női fodrász, uri, női és
színházi paróka-készítő. 2451

Kiadó

Belvárosban új házban két négy
szobás modern lakás, parkirozott
udvarra néző teraszsal novemberre.
Elő, fürdő és két szobából álló kerti
lakás is kiadó. Telefon 464. 2273

Egy gépész és egy motorvezető

kerestetik, nyári cséplésre és javi-
tásra azonnali belépésre. Fize-
tés egyezség szerint. Cím: Kera
Karácsony Tamánd, u. p. Boros-
jenő. 2490

Dzsó utca 4/a. számú ház

eladó. Értekezhetni ugyanott. 2499

Francia kisasszony

állást keres Aradon, esetleg vidé-
ken. Radnai ut 29. 2449

Két szobás lakás

minden mellékkeliséggel, villany-
világítás bevezetve, augusztus 1-re
kiadó. Bővebb felvilágosítás gróf
Apponyi-körút 1. szám, az emele-
ten kapható. 2491

Kasznált írógépek

gyárilag javított állapotban bámu-
latos olcsó árban kiárúsit-
tatnak. Lukács Rezső, írógépüzlet
Luther Márton-utca 1. szám. 2426

Kerestetik azonnal a

egy modern 3-4 szobás lakás,
fürdőszoba és minden mellékkelisé-
ggel együtt. Ajánlatok N. M.
jeligére a kiadóhivatalba kéretnek.

Két intelligens fiu

tanulónak felvétetik azonnal, vagy
az iskolák végeztével. Dürer Gusztáv
csemege, fűszer, ásványvíz ke-
reskedésében Aradon. 2225

Jó házikoszt

házon és házon kívül, valamint
egy modernül berendezett szoba 2
ur részére kapható. Szives párt-
fogásért esedez Kohn Adolfné,
Boros Béni-tér 7. 2068

Jatelligens

jó lelkű, idősebb leány vagy közép-
korú asszony házvezetőnőnek ke-
restetik, izraelita előnyben része-
sül. Bemutatkozni vagy levélben
tudakozódni lehet özv. Szécsényi
Adolfné, Arad, Weitzer-utca 12.
2503

Gyakorlott könyvelő,

ki gyors és gépirásban perfekt,
azonnali belépésre állást keres.
Cím a kiadóhivatalban. 2456

Építési célokra

alkalmas középvestagságu hosszú
fenyők rendkívül olcsó árban kap-
hatók Dengl Lajos fátelépő,
Kossuth-utca végén. 2485

Vermorel permetezők

kénpor-fúvók, kutak, fecskendők,
tömlők Kovács Soma és Társánál
Arad. 6751

Eladó

egy bődön házilag kezelt libazsír.
Bővebbet Rakóczi-utca 24. sz ajtó
2. sz. 2492

Üzletemberek!

„Arad megyében egy jó forgalmu
vegyes-kereskedés és korlátlan ital-
méréssel bíró kocsma helyiségek,
lakházzal és melléképületekkel öreg-
ségem miatt f. év július hó 1-től
át vagy eladó. Czím a kiadóhiva-
talan. 2379

Csillárok,

Villamos felszerelések

legolcsóbban 1674

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (az udvarban)

Eladó

2000 hektoliter

muszka-magyarádi és pankotai

„Bokréta“-hegyibor;

ebből 1000 hl.

10 évre visszamenő legjobb év-
járatu ó-borok. 2488

Adelmann Károly

szőlőbirtokos Ujszentanna.

Alkalmi vételek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben. Arad legnagyobb
óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

órák és ékszerész

Weitzer János-utca, Minorita-palota.
1686

Zálogcédulák

arany és ezüstművek, gyémánt és bril-
liáns tárgyak a legmagasabb árban meg-
vétetnek vagy más tárgyra átcsereztetnek
TELEFON 438. TELEFON 438

Egy fiatal

fűszerkereskedő-

segéd

aki a vasban is némileg jártas
és a román nyelvet bírja, azon-
nali alkalmazást nyer **Két-**
egyházán 2500

Schönbrun Albertnél.

Egy szakképzett

vegyeskereskedő

segéd

azonnali belépésre

2504 kerestetik.

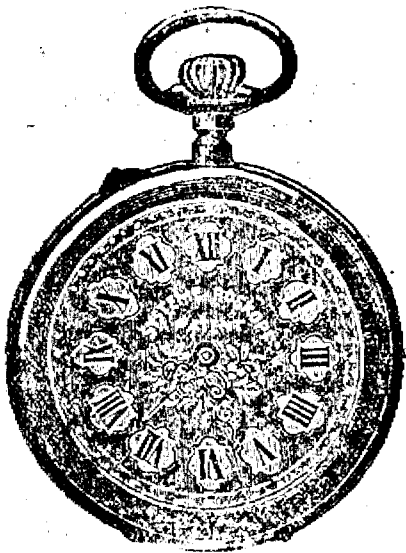
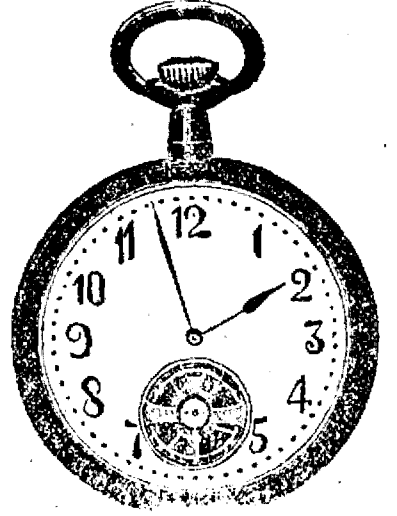
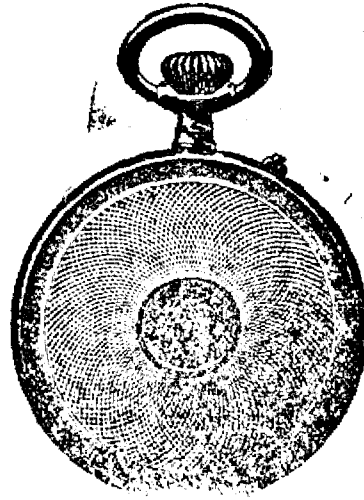
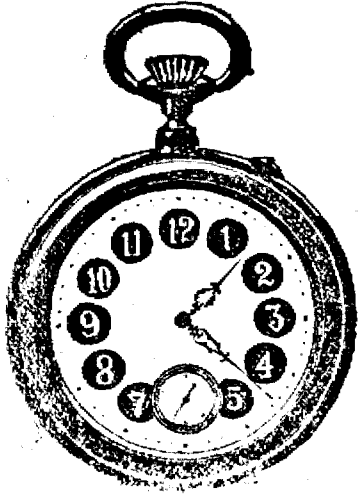
Roth Mór és Társa

Soborsin (Aradmegye.)

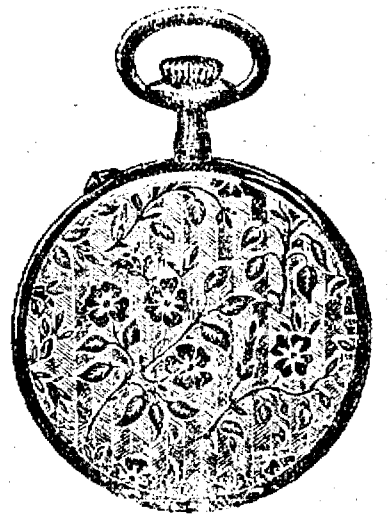

INGYEN ZSEBÓRA!

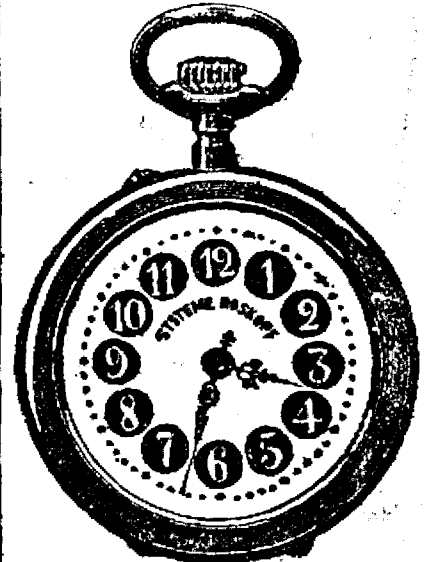
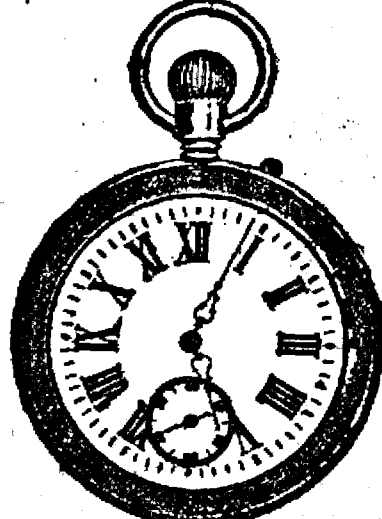
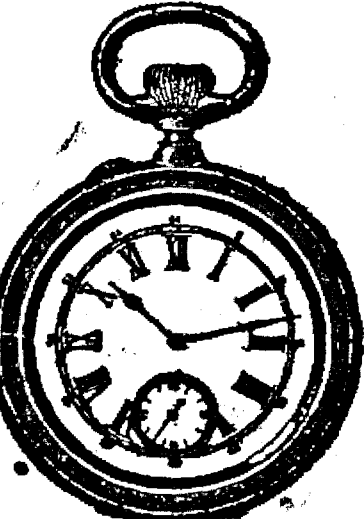
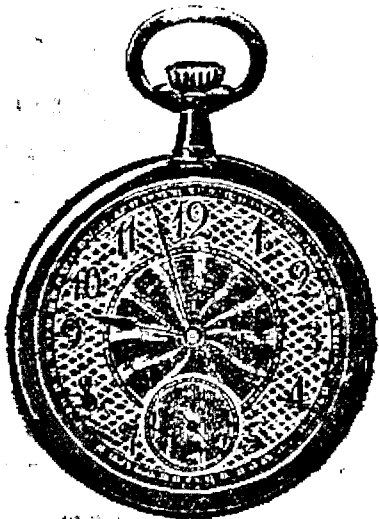
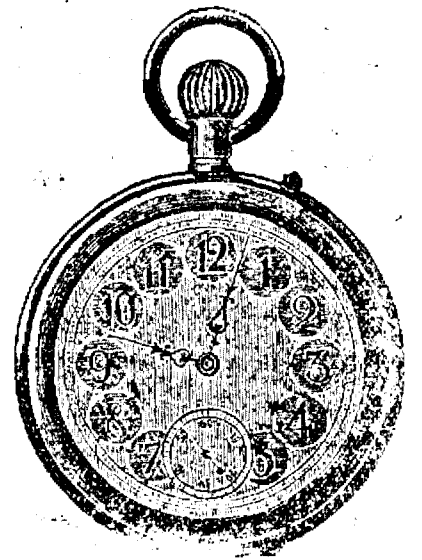
FISCHER SIMON NAGY ÁRUHÁZÁBAN.

Arad város és vidéke t. vevőköztségének figyelmét felhívom arra az ujításra, melyet Áruházamban, bizonytalan időre bevezettem. Minden vevőnek, a ki egyszerre 30 koronán felül vásárol, jutalom fejében, teljesen ingyen adok egy finom, elegáns zsebórát.

Fenti ujításnak, mely az országban egyedül áll, bár nagy anyagi áldozatokkal jár, az a célja, hogy szaporítsa azon vevők számát, akik egyszerre nagyobb bevásárlást eszközölnek és alkalmat nyujtsak arra, hogy a t. vevőköztség ezáltal megismerje Áruházamnak sokoldalú, dusnagy választékát és meggyőződjön arról, hogy az Áruházamban levő olcsó árak felülmúlnak minden versenyképességet.

ARADON

Szabadság-tér 12

FISCHER

**NAGY-
ÁRUHÁZ**